

**KIISTA LUONNONSUOJELUSTA - OIKEUTTAMISEN
MAAILMAT JA VALTAPOSITIOT LUONNONSUOJELU-
LAIN UUDISTUKSESSA**

Annika Collin
Maisterintutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta: Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos: Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä: Annika Collin	
Työn nimi: Kiista luonnonsuojelusta – oikeuttamisen maailmat ja valtapositiot luonnonsuojelulain uudistuksessa	
Oppiaine: Sosiologia	Työn tyyppi: Pro gradu -tutkielma
Aika: Maaliskuu 2024	Sivumäärä: 102
Ohjaaja: Pertti Jokivuori	
<p>Luonnon itseisarvon ja luonnon hyödyntämisen välillä on ristiriita: luonnon kantokyky on ylittynyt ja samalla luontoa hyödynnetään ihmisen elintason turvaamiselle. Sääntely on yksi keino vaikuttaa asenteisiin. Tämän vuoksi on olennaista kiinnittää huomiota, ketkä pääsevät yhteiskunnassa määrittelemään, mikä on sosiaalisesti hyväksyttävää ja miten valmisteltavia säädöksiä oikeutetaan.</p> <p>Tutkielmassa selvitetään, ketkä pääsevät osallistumaan luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmisteluhankkeeseen, joka toteutettiin 1.1.2020–28.2.2022 ympäristöministeriön toimesta. Analyysissä sovelletaan Pierre Bourdieun sekä Neil Fligsteinin ja Doug McAdamin kenttäteorioita. Toiseksi tutkielmassa selvitetään, minkälaisiin oikeuttamisen maailmoihin lausuntopalautteessa vedotaan ja kenen oikeuttamiset lopulta hallituksen esityksessä otettiin huomioon. Tutkielman aineistona käytetään lausuntopalautetta, jota ympäristöministeriö pyysi hallituksen esitysluonnoksesta uudeksi luonnonsuojelulaiksi. Metodina käytetään Eeva Luhtakallion ja Tuomas Ylä-Anttilan kehittämää julkisen oikeuttamisen analyysia, jolla voidaan soveltaa Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n oikeuttamisteorian kategorioita julkisten kiistojen analysoimiseen.</p> <p>Ympäristöjärjestöt ja elinkeinoelämän edunvalvojat ovat olleet vahvassa asemassa säädösvalmistelun kentällä. Luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteen argumentaatiossa vedottiin eniten teollisuuden maailmaan, toiseksi eniten ekologian maailmaan, kolmanneksi eniten kansalaisuuden maailmaan ja neljänneksi eniten markkinoiden maailmaan. Ympäristöjärjestöt esittävät eniten kyseisten oikeuttamisen maailmojen vaateita ja elinkeinoelämän edunvalvojat toiseksi eniten. Ympäristöjärjestöjen ja elinkeinoelämän edunvalvojen lausuntopalautte vaikutti jossakin määrin lopulliseen hallituksen esitykseen.</p> <p>Tulokset vahvistavat aikaisempaa näyttöä siitä, että valtasuhteet vaikuttavat, miten sidosryhmät osallistuvat ja vaikuttavat säädösvalmisteluun. Tutkielman johtopäätöksenä esitetään, että oikeuttamisen maailmoin vetoamista hyödynnetään strategisesti säädösvalmistelukentän valtakamppailussa.</p>	
Asiasanat: oikeuttamisteoria, kenttäteoria, julkisen oikeuttamisen analyysi, säädösvalmistelu, luonto, oikeussosiologia	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	

KUVIOT

KUVIO 1	Säädösvalmisteluprosessi.	8
KUVIO 2	Vaateet lausunnossa.	41
KUVIO 3	Säädösvalmistelun kenttä luonnonsuojelulain uudistuksessa.	47

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Lausunnonantajien sijoittuminen ryhmiin.	42
TAULUKKO 2	Oikeuttamisen maailmojen jakaantuminen ja niiden prosentuaalinen osuus vaateissa sekä oikeuttamisvaateiden kantojen osuus.	48
TAULUKKO 3	Vaateiden prosentuaalinen jakautuminen kannan mukaan.	49
TAULUKKO 4	Oikeuttamisen maailmoin vetoavien vaateiden jakautuminen lausunnonantajaryhmien mukaan jaoteltuna.	50

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	SÄÄDÖSVALMISTELUN KENTTÄ	6
2.1	Lyhyesti säädösvalmistelun teoreettinen tausta.....	6
2.2	Säädösvalmistelun vuorovaikutus	8
2.3	Kenttä valtakamppailun areenana	12
2.4	Oikeuden kentästä säädösvalmistelun kenttään	14
2.5	Strategisen toiminnan kenttä.....	16
3	LUONTO SOSIAALISENA KONSTRUKTIONA.....	20
3.1	Mitä luonto on?.....	20
4	OIKEUTTAMISTEORIA.....	24
4.1	Oikeuttaminen kiistoissa.....	26
4.2	Oikeuttamisen maailmat	27
4.2.1	Inspiraation maailma	28
4.2.2	Kodin maailma.....	29
4.2.3	Maineen maailma	30
4.2.4	Kansalaisuuden maailma	31
4.2.5	Markkinoiden maailma	32
4.2.6	Teollisuuden maailma	32
4.2.7	Ekologian maailma.....	33
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODISET RATKAISUT	35
5.1	Tutkimusasetelman rakentuminen.....	35
5.2	Aineisto.....	36
5.3	Julkisen oikeuttamisen analyysi	38
6	ANALYYSI	40
6.1	Valta-asetelmat luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen valmistelussa	41
6.2	Oikeuttaminen luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteessa ...	47
6.3	Aineiston neljä suurinta maailmaa	51
6.3.1	Teollisuuden maailman vaateissa korostui luonnonsuojelun tehokkuus.....	51
6.3.2	Ekologian maailmalla oikeutettiin luonnonsuojelua	58
6.3.3	Kansalaisuuden maailman vaateilla oikeutettiin luonnonsuojelun perus- ja ihmisoikeusulottuvuutta	61

6.3.4	Kritiikkiä suojelun kustannuksista ja luonnon itseisarvoa oikeutettiin markkinoiden maailmalla	64
6.4	Oikeuttamisen maailmojen suhde toimijoiden aseisiin säädösvalmistelun kentällä.....	67
6.5	Valta-asetat ja menestyneet vaateet.....	71
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	76
7.1	Päätelmät ja teorian sekä menetelmien sopivuus aiheen tarkasteluun.....	76
7.2	Jatkotutkimusehdotukset.....	79
	LÄHTEET	80

1 JOHDANTO

Kesällä 2023 maailmassa paloi. Äärimmäinen kuumuus ja sään ääri-ilmiöt runtelivat ihmisiä ja korvensivat luontoa ympäri maapalloa. Lämpötilat nousivat 40–50 celsiusasteeseen Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa. Maastopalot piinasivat niin Välimeren aluetta kuin Havaijia. (Helsingin Sanomat 18.7.2023 a; Helsingin Sanomat 18.7.2023 b.) Huoli luonnon, sen monimuotoisuuden ja ympäristön kantokyvystä on yhdistänyt ihmisiä pitkään. IPCC:n eli hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (Intergovernmental Panel on Climate Change) kuudennen arviointiraportin synteisiraportti julkaistiin maaliskuussa 2023. Raportin mukaan ihmisten toiminnasta aiheutuvat kasvihuonepäästöt ovat jo muuttaneet ilmastoa merkittävästi ja useiden vahinkoa aiheuttavien sääilmiöiden todennäköisyys on kasvanut. Myös monet meriä ja mannerjäätiköitä koskevat muutokset ovat jo nyt peruuttamattomia. (Ilmatieteenlaitos & Ympäristöministeriö 2023; IPCC 2023.) On selvää, että ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ovat vakavia uhkia ihmisten ja luonnon hyvinvoinnille.

Partha Dasguptan (2021a) raportissa *The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review* käsitellään luonnon monimuotoisuuden merkitystä talouden näkökulmasta. Raportin olennainen sanoma on, ettei talous ole irrallaan luonnosta. Raportin mukaan ongelmallista on, ettei luontoa pidetä pääomana inhimillisen ja tuotannollisen pääoman tavoin. Luontopääoman sivuuttaminen on johtanut ylikulutukseen ja luonnon kantokyvyn ylittämiseen. (Dasgupta 2021a, 301.) Dasguptan raportti on herättänyt keskustelua, tulisiko luonnon näkymätön arvo tuoda paremmin esille kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa (ks. esim. Huhtala 2021; Lähde 2021).

Luonnon itseisarvon ja luonnon hyödyntämisen välillä on ristiriita: luonnon kantokyky on ylittynyt ja samalla yli puolet maailman bruttokansantuotteesta on riippuvaista monimuotoisesta luonnosta. Luonnon monimuotoisuus ja maapallon hyvinvointi ovat elinehto myös taloudelle. (World Economic Forum 2020.) Ihminen on vaurastunut valtavasti viime vuosina, mutta vaurastuminen on ollut tuhoisaa luonnolle. Luonnon monimuotoisuus heikentyy nopeammin kuin kertaakaan ihmiskunnan his-

toriassa (Dasgupta 2021a, 104–105, 131; Dasgupta 2021b, 1). Ihmiset ovat ajaneet elämäntavoillaan luonnon ahtaalle. Lukuun ottamatta Etelämannerta 77 prosenttia maan pinta-alasta ja 87 prosenttia valtameren pinta-alasta on muuttunut ihmisen toiminnan vaikutuksesta. Muutos on johtanut myös siihen, että luonnonvaraisten nisäkkäiden biomassasta on hävinnyt 83 prosenttia ja kasvien biomassasta puolet. Ihmiset ja tuotantoeläimet muodostavat nykyään lähes 96 prosenttia nisäkkäiden biomassasta. (Pörtner, Scholes, Agard, Archer, Arneth, Bai, Barnes, Burrows, Chan, Cheung, Diamond, Donatti, Duarte, Eisenhauer, Foden, Gasalla, Handa, Hickler, Hoegh-Guldberg, Ichii, Jacob, Insarov, Kiessling, Leadley, Leemans, Levin, Lim, Maharaj, Managi, Marquet, McElwee, Midgley, Oberdorff, Obura, Osman, Pandit, Pascual, Pires, Popp, Reyes-García, Sankaran, Settele, Shin, Sintayehu, Smith, Steiner, Strassburg, Sukumar, Trisos, Val, Wu, Aldrian, Parmesan, Pichs-Madruga, Roberts, Rogers, Díaz, Fischer, Hashimoto, Lavorel, Wu, Ngo 2021, 14.) Luonnon monimuotoisuuden heikentymisen seuraukset ovat kriittiset niin ihmisten, eläinten, ympäristön kuin talouden näkökulmasta (ks. esim. Dasgupta 2021a, 104-105, 131).

Tutkimuksessa on osoitettu, että ihmisen toiminnan vaikutuksia planeettaamme olisi välttämätöntä rajoittaa, sillä maapallolla on ylitetty jo kuusi ihmisen olosuhteiden kannalta keskeistä planetaarista rajaa (Richardson, Steffen, Lucht, Bendtsen, Cornell, Donges, Drüke, Fetzer, Bala, Von Bloh, Feulner, Fiedler, Gerten, Gleeson, Hoffmann, Huiskamp, Kummu, Mohan, Nogués-Bravo, Petri, Porkka, Rahmstorf, Schaphoff, Thonicke, Tobian, Virkki, Wang-Erlandsson, Weber & Rockström 2023). On arvioitu, että maapallon maaperän pinta-alasta tulisi suojella 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, jotta luonnon monimuotoisuus saataisiin turvattua (Dinerstein, Vynne, Sala, Fernando, Lovejoy, Myorga, Olson, Asner, Baillie, Burgess, Burkart, Noss, Zhang, Bacini, Birch, Hahn & Joppa 2019). Suomalaiset ovat yksi eniten kuluttavista kansoista maailmassa, vaikka ihmisen toiminnan haitalliset vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ja ympäristön kantokyvyille ovat tiedossa (Valkonen & Litmanen 2016, 143–144). Esimerkiksi vuonna 2023 suomalaiset kuluttivat oman osuutensa maapallon vuotuisista luonnonvaroista jo kolmessa kuukaudessa (WWF 2023).

Ihmisten asenteet ja teot ovat usein ristiriidassa ilmastonmuutoksesta ja luontokadon vaikutuksista saadun tiedon kanssa. Luonnonsuojelu ja ilmastonmuutoksen torjunta elintasoja laskemalla edellyttäisi kulutuksen vähentämistä, mikä voidaan kokea heikennykseksi saavutettuihin etuihin ja mukavuuteen (Robbins, Hintz & Moore 2022, 175; Valkonen & Litmanen 2016, 159). Luontoa käytetään välineenä ihmisen hyvinvoinnin ja elintason turvaamiselle. Luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjumisen keinot aiheuttavat siten konfliktin yhteiskunnan totuttuihin tapoihin.

Jos ihmiset eivät muuta oma-aloitteisesti toimintatapojaan ympäristön kannalta kestävämmäksi, ihmisten toimintaan voidaan pyrkiä vaikuttamaan tai puuttumaan

sääntelyllä. Lainsäädäntö on yksi keskeinen keino vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen, edistää tärkeiksi koettujen arvojen toteutumista tai saavuttaa poliittisia tavoitteita. Esimerkiksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman (2019) yhtenä strategisena tavoitteena oli hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Pääministeri Marinin hallituskauden aikana annettiin eduskunnalle useita lakiesityksiä, joiden tavoitteena oli luonnon- ja ympäristönsuojelu. Tällaisia lakihankkeita olivat muun muassa hallituksen esitys kaivoslaista (126/2022 vp), hallituksen esitys luonnonsuojelulaista (76/2022 vp) ja hallituksen esitys ilmastolaista (HE 27/2022 vp).

Lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa esimerkiksi luonnonsuojeluun, ilmastonmuutoksen torjuntaan tai säännöstellä luonnonvarojen hyödyntämisestä. Lainsäädäntö on yksi keino toteuttaa sosiaalista kontrollia, jolla pyritään varmistamaan ihmisten sääntöjen mukainen toiminta. Lailla voidaan vaikuttaa ihmisten asenteisiin eli siihen, millainen luonnon hyödyntäminen on moraalisesti paheksuttavaa tai sallittua. Sosiaalisella kontrollilla suunnataan esimerkiksi valvontaa ja sanktioita niitä vastaan, jotka vastustavat normeja. Sosiaalisten normien noudattamisen ja niistä poikkeamisen hyväksyttävyyden on kuitenkin arvosidonnaista, sillä normeista ei voida yhteiskunnassa saavuttaa täyttä yksimielisyyttä. (Kyntäjä 2000, 96–97.) On tiedostettava, että juridinen oikeus ei aina vastaa ihmisten käsitystä moraalista oikeudesta (Kyntäjä 2000, 18). Tämän vuoksi on olennaista kiinnittää huomiota, ketkä pääsevät yhteiskunnassa määrittelemään, mikä on sosiaalisesti hyväksyttävää ja miten valmisteltavia säädöksiä oikeutetaan. Lainsäädännöllä vaikutetaan ihmisten mielipiteisiin ja moraalikäsityksiin (Kyntäjä 2000, 18).

Säädösvalmisteluun osallistuvien toimijoiden valtarakenteilla on merkitystä, miten ja millaiseksi oikeus yhteiskunnassa rakentuu ja mikä on säädösvalmistelun rooli yhteiskunnallisten asemien uusintamisessa. Oikeudellisten käytäntöjen, kuten säädösvalmistelun, vaikutukset eivät rajoitu vain oikeusjärjestyksen sisäisiin suhteisiin, vaan nämä käytännöt välittävät oikeuden merkityksiä koko yhteiskuntaan (Kyntäjä 2000, 66). Lait valmistellaan valtioneuvostossa, mutta poliittisten päättäjien ja virkakunnan lisäksi säädösvalmisteluun usein osallistuu myös erilaiset asiantuntijatahot ja sidosryhmät. Tutkielman kiinnostus kohdistuu siihen, miten luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmisteluun osallistuvat eri tahot oikeuttavat näkökulmiaan lakihankkeeseen annetussa lausuntopalautteessa. Luonnonsuojelu vaikuttaa niin luonnon monimuotoisuuteen kuin mahdollisuuteen hyödyntää luontoa taloudellisesti.

Aikaisempien tutkimusten mukaan säädösvalmistelun ihanteena on pitkään ollut rationaalinen tietoon pohjautuva säädösvalmistelu. Rationaalista säädösvalmistelun ihannetta täydentää nykyisin sidosryhmien osallistamisen näkökulma. Säädösvalmistelu voidaan nykyään nähdä vuorovaikutusprosessina. (Tala 2005; Rantala 2011, 13–19; Pakarinen 2012, 49, 74, 84–85; Keinänen & Kemiläinen 2016, 1; Keinänen & Pälvimäki 2022, 1–2.) Säädösvalmistelussa hyödynnetään usein muun muassa muiden

ministeriöiden virkahenkilöiden, alan asiantuntijoiden ja sääntelyn vaikutusten kohteena olevien sidosryhmien asiantuntemusta kuulemalla tai osallistamalla heitä säädösvalmisteluhankkeen työhön. Eri toimijoiden asiantuntemuksen hyödyntäminen palvelee myös tavoitetta rationaalisesta säädösvalmistelusta. Sidosryhmien osallistaminen ja kuuleminen edesauttaa säädösvalmistelun hyvää tietopohjaa ja avoimuutta, säädöksiä hyväksyttävyyttä ja implementaatiota sekä noudattamista (Keinänen & Pälvimäki 2022, 2). Toisaalta on tiedostettava, että säädösvalmisteluun osallistuvien toimijoiden valtasuhteet voivat heikentää säädösvalmistelun rationaalisuutta (Pakarinen 2011).

Säädösvalmisteluun osallistuvien toimijoiden on arvioitava, onko hallituksen esitysluonnoksessa esitettävä muutos järkevä ja kannatettava. Jos säädettävän lain sisällöstä ollaan eri mieltä, syntyy kiista. Tällöin toimijat joutuvat argumentoimaan, selittämään ja oikeuttamaan oman kantansa kiistaan. Deliberatiivisen demokratiakäsityksen mukaan avoin keskustelu mahdollistaa parhaimman lopputuloksen päätöksenteossa, sillä jokaisella keskusteluun osallistuvalla on yhtäläiset tiedot päätöksenteon lähtökohtana ja keskustelijat ovat vapaita vallankäytöstä. Kiistaan osallistuvat voivat muuttaa näkemyksiään avoimesti saatavilla olevan tiedon perusteella, jolloin kiistassa päästään yksimielisyyteen. (Rostbøll 2008 276–277; Herne & Setälä 2005, 176–178; Meriluoto & Litmanen 2019, 8, 15–16.) Deliberatiivista demokratiakäsitystä on kuitenkin kritisoitu siitä, ettei se ota huomioon valtasuhteita (Mouffe 1999, 752–756). Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet, että keskenään kilpailevat sidosryhmät vaikuttavat lakien sisältöön (Pakarinen 2011).

Tutkielmassa tarkastellaan, ketkä pääsevät osallistumaan luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmisteluun ja miten eri toimijat oikeuttavat näkökulmiaan lausuntopalautteessa, jota on annettu hallituksen esitysluonnokseen luonnonsuojelulainsäädännön ja eräiksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Sosiologian näkökulmasta on kiinnostavaa, ketkä ensinnäkin pääsevät osallistumaan luonnon monimuotoisuuden turvaaviin ja ilmastonmuutoksen torjuntaan vaikuttaviin lakihankkeisiin ja toiseksi, miten säädösvalmisteluun osallistuvat toimijat oikeuttavat omia näkökulmiaan ja vaatimuksiaan.

Tutkielman metodina on Eeva Luhtakallion ja Tuomas Ylä-Anttilan (2011) kehittämä julkisen oikeuttamisen analyysi, jolla voidaan soveltaa Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n oikeuttamisteorian kategorioita julkisissa teksteissä käytävien kiistojen analysoimiseen (Lonkila, Luhtakallio, Ylä-Anttila, Jokivuori & Semenov 2021, 270). Julkisen oikeuttamisen analyysin avulla voidaan tutkia, miten julkisissa teksteissä esiintyviä argumentteja moraalisesti oikeutetaan tai miten niillä kiistetään tai tuomiin toisen osapuolen argumentteja (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 34). Analyysin avulla voidaan tuoda näkyväksi, minkälaiseen argumentaatiomaailmaan luonnonsuojelulain uudistuksen valtakamppailussa nojaututaan.

Tutkielma asemoituu oikeussosiologiaan ja osin ympäristösosiologiaan. Ympäristösosiologian näkökulmasta on kiinnostavaa, heijastuuko lausunnonantajien käsitykset luonnon itseisarvosta tai välinearvosta oikeuttamisen maailmoihin. Luonnonsuojeluun liittyviä toimia saatetaan vastustaa taloudellisten argumenttien perusteella, sillä länsimaisessa kulttuurissa luonnon välinearvoa on pidetty tärkeämpänä kuin sen itseisarvoa (Nurmio 2000, 19). Luonnonsuojelua voidaan toisaalta myös oikeuttaa talouspuheella, vaikkakin luonnonsuojelua voi olla vaikea perustella luonnon välinearvolla (Nurmio 2000, 23). Usein ympäristökiistoissa ekologisuus nähdään vastakkaisena taloudelle (Eranti, Lehtimäki, Lonkila, Luhtakallio, Kukkonen, Vesa & Ylä-Anttila 2018, 591). Toisaalta luonnon monimuotoisuuden suojelu on halvempaa kuin luonnon ennallistaminen (Dasgupta 2021a, 489). Muutos kohti kestävämpää luontosuhdetta näyttäisi edellyttävän arvojen ja maailmankuvan uudelleen asemointia (Haverinen, Mattila, Neuvonen, Saramäki & Sillanaukea 2021, 7).

Tutkielmassa oikeussosiologian näkökulmasta on kiinnostavaa, minkälaisia valtarakenteita luonnonsuojeluun liittyvässä säädösvalmistelussa esiintyy ja miten säädösvalmisteluun osallistuvat toimijat oikeuttavat näkökulmiaan luonnonsuojelusta. Säädösvalmisteluun liittyvän lausuntopalautteen pelkkä moraalisten oikeuksien analysointi ei ole mielekäästä, jos ei tunnisteta säädösvalmisteluun osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä. Ilkka Kauppinen (2015, 316) mukaan Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteoriassa osoitetaan, että ihmisiä ei kiinnosta bourdieulaisittain ainoastaan kamppailla vallasta ja erilaisista pääomien muodoista sosiaalisen maailman eri kentillä, sillä ihmisiä motivoivat myös erilaisten asiantilojen oikeuttamiseen liittyvät normatiiviset kysymyksenasettelut. Aikaisempi tutkimus on kuitenkin osoittanut, että ne tahot, joilla on eniten säädösvalmistelussa valtaa, pääsevät parhaiten vaikuttamaan päätöksentekoon (Pakarinen 2011). Tutkielmassa pyritään selvittämään, voiko toimijoiden strateginen intressien tavoittelu ja oikeuttamiseen pyrkiminen motivoida toimintaa samanaikaisesti (Kauppinen 2015, 319, 336–337).

Tutkielman rakenne on seuraava. Johdannossa käydään läpi tutkielman aihe ja merkitys tieteellisen tutkimuksen kannalta. Seuraavaksi esitellään Pierre Bourdieun kenttäteorian ja Neil Fligsteinin ja Doug McAdamin strategisen toimintakentän mukaisesti säädösvalmistelun kenttä ja muut säädösvalmistelun liittyvät periaatteet. Tutkielmassa käydään tiiviisti läpi luonnon merkitys sosiaalisena konstruktiona. Tämän jälkeen esitellään Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian maailmoja ja julkisen oikeuttamisen analyysia yleisesti. Tutkielman kannalta olennaisen teorian ja metodien jälkeen analysoidaan luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautetta oikeuttamisen maailmojen kautta. Lopuksi tarkastellaan, ketkä pääsivät esittämään lainvalmistelussa hyväksyttäviä oikeutuksia.

2 SÄÄDÖSVAlMISTELUN KENTTÄ

2.1 Lyhyesti säädösvalmistelun teoreettinen tausta

Säädösvalmistelulla tarkoitetaan yleisesti lakien ja asetusten valmistelua. Oikeustieteessä säädösvalmistelusta on instrumentaalinen eli välineellinen käsitys säädetyistä oikeudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeudellinen sääntely mielletään julkisen päätöksentekijän toimintavälineeksi eli keinoksi, jolla edistetään tavoitteita, korjataan epäkohtia tai ohjataan toimijoiden käyttäytymistä. (Tala 2005, 14.) Säädökset nähdään keskeisenä välineenä yhteiskunnan toiminnan ohjaamisessa. Säädösvalmistelua ja sääntelyä tutkittaessa, ei tulisi sivuuttaa säädetyin oikeuden yhteyttä arvoja ja moraalia koskeviin käsityksiin. (Tala 2005, 16–17.)

Sabine Frerichs (2010) tuo esille, että oikeus ei ole suljettu diskurssi, vaan se on merkittävä yhteiskunnallinen instituutio ja sosiaalinen konstruktio. Tämän vuoksi oikeutta tulisi tarkastella myös sosiologian kontekstissa, jolloin säädetty oikeus sidotaan todellisuuteen. Frerichs tuo esille, että yhteiskuntateorioiden näkökulmasta ei ole kyse siitä, miten oikeustiede ymmärtää yhteiskunnan, vaan mitä sosiologia ajattelee oikeudesta ja säädösvalmistelusta. (Mt. 10–11.) Konstruktivistisessä lähestymistavassa oikeus ymmärretään sosiaalisena toimintana, jota luodaan yhteiskunnallisissa käytännöissä ja diskursseissa. Kyse on siitä, miten oikeutta ymmärretään ja miten toimimme osana oikeutta ja säädösvalmistelua. (Frerichs 2010, 10–11, 36.)

Sääntelyteoria avaa, miksi yhteiskuntaa säädellään. Sääntelyteoriaa voidaan ensinnäkin tarkastella yleisen edun, toiseksi sidosryhmien ja kolmanneksi yksityisen edun näkökulmasta (Baldwin & Cave 1999, 19–21). Sidosryhmillä voidaan tarkoittaa organisaation kanssa vuorovaikutuksessa olevia olennaisia toimijoita, joiden toiminta vaikuttaa organisaatioon tai joihin organisaation oma toiminta vaikuttaa (Hatch &

Cunliffe 2013). Sidosryhmiä säädösvalmistelussa ovat toimijat, joihin ehdotettu laki voi vaikuttaa. Sidosryhmillä tarkoitetaan säädösvalmistelun kuulemisoppaan (Oikeusministeriö 2016) mukaan viranomaisia, asiantuntijoita, järjestöjä ja yrityksiä. Sidosryhmiä voivat olla esimerkiksi erilaiset elinkeinoelämän toimijoiden etua valvovat edunvalvojat tai kansalaisjärjestöt. Yleisen edun näkökulman mukaisesti sääntelyn nähdään edistävän ja tavoittelevan yhteistä hyvää. Tässä näkökulmassa ei kuitenkaan oteta huomioon riittävästi sitä, että sääntelyn muodostumiseen vaikuttaa kuitenkin yksittäiset intressit, kuten esimerkiksi poliittinen ja taloudellinen valta tai taloudelliset realiteetit. Sidosryhmien näkökulmassa yleisen edun sijaan eri ryhmien valtasuhteet ja kamppailu vallasta vaikuttavat sääntelyyn. (Baldwin & Cave 1999, 19–21.)

Säädösvalmistelun ihanteena pidetään rationaalisen valinnan teoriaa eli järkeen ja tutkimustietoon perustuvaa säädösvalmistelua. Tätä teoriaa on haastanut yksityisen intressien ja julkisen valinnan teorit, joiden mukaan säädösvalmisteluun vaikuttavat eri ryhmien tavoitteet ja intressit, valtasuhteet ja institutionaaliset tekijät. (Kyntäjä & Laitinen 1983, 205–206; Tala 2005; Rantala 2011, 13–19; Pakarinen 2012, 49, 74, 84–85; Savola 2014, 212; Keinänen & Kemiläinen 2016, 1; Keinänen & Pälvimäki 2022, 1–2.) Säädösvalmistelun teorioiden kehitykseen on vaikuttanut institutionaalis-realistinen käsitys säädösvalmistelusta. Siinä korostetaan säädösvalmistelun instrumentalismia, tiedon ja asiantuntemuksen merkitystä, epävarmuutta ja erimielisyyksien ratkaisemista. (Tala 2005; Rantala 2011, 13–18; & Pakarinen 2011, 11–12; Savola 2014, 212–213.) Sääntelyyn voi usein vaikuttaa yleisen edun lisäksi poliitikkojen, sidosryhmien tai esimerkiksi virkahenkilöiden intressit. Positiivisessa sääntelyteoriassa tutkitaan lainsäätäjän valintoihin tosiasiallisesti vaikuttavia tekijöitä. (Mähönen & Määttä 2002, 187, 189; Pakarinen 2012, 49; Savola 2014, 213.)

Pohjimmiltaan sääntelyssä on kyse kontorillista ja vallasta, vaikka sääntelyä ohjaisi rationaalisen päätöksenteon ihanne. Esimerkiksi Kristiina Saraviita tuo esille, että Zygmunt Baumanin näkemyksen mukaan oikeus on lähtökohtaisesti ihmisten tekemiä valintoja siitä, miten tulee olla ja käyttäytyä. Oikeuden tarkoitus modernissa yhteiskunnassa liittyy järjestyksen tavoitteluun ja ylläpitoon. Oikeudessa on lopulta kyse oikean määrittelemisestä ja näihin kuulumattoman torjumisesta eli poissulkemisesta. (Saraviita 2010, 280–281.) Sosiologiassa sääntely voidaan nähdä yhtenä sosiaalisen kontrollin muotona ja myös valtakamppailun areenana (Bourdieu, 1987; Baldwin & Cave 1999).

2.2 Säädosvalmistelun vuorovaikutus

Säädosvalmistelu prosessina voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: säädosvalmisteluun ja lainsäädäntömenettelyyn. Säädosvalmistelu tarkoittaa lakien ja muiden säädösten valmistelua ministeriöissä ja lainsäädäntömenettely eduskunnassa tapahtuvaa lakien säätämistä. Vuorovaikutuksella on oma roolinsa säädosvalmisteluprosessissa, mutta merkittävin vuorovaikutuksen paikka on lausuntopyynnön yhteydessä, jolloin ministeriö pyytää lakiluonnoksesta eli hallituksen esitysluonnoksesta kirjallisia lausuntoja sidosryhmiltä ja kansalaisilta. Tässä tutkielmassa keskitytään ministeriössä tapahtuvaan säädosvalmistelun kuulemisen vaiheeseen eli lausuntopyyntöön hallituksen esitysluonnoksesta.

Säädosvalmistelun kuulemista koskevan ohjeistuksen mukaan kuulemisen tavoitteena on, että keskeiset sidosryhmät ja kansalaiset osallistuvat säädosvalmisteluun tai että niiden näkemyksiä muuten riittävän laajasti ja yhdenvertaisesti kuullaan valmistelun aikana. Kuulemisella pyritään myös avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen valmistelijoiden, sidosryhmien ja kansalaisten välillä. Kuultavat sidosryhmät vaihtelevat sen mukaan, minkä lain valmistelusta on kyse. Sidoryhmiä on voitu kuulla jo esi- ja perusvalmistelun aikana. Lausuntopyyntö lähetetään keskeisille tiedossa oleville sidoryhmille ja lausuntopyyntö myös julkaistaan, jotta kaikilla kiinnostuneilla olisi mahdollisuus antaa lausunto. (Oikeusministeriö.) Alla olevassa kuvassa on esitetty lainvalmistelun prosessiopasta mukailien säädosvalmisteluprosessin vaiheet. (Oikeusministeriö.)

KUVIO 1 Säädosvalmisteluprosessi.

Kansalaisten osallistuminen säädosvalmisteluun ja yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen on Suomen perustuslaissa (731/1999 vp) turvattu perusoikeus, jota julkisen vallan tulee toimillaan edistää. Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. (Ks. myös Keinänen & Kemiläinen 2016.) Käytännössä yksilö voi osallistua säädosvalmisteluun

sidosryhmien välityksellä tai suoraan kuulemisen kautta, mikä on hyvin harvinaista (Keinänen & Kemiläinen 2016, 1–2). Tavanomaista on, että säädösvalmisteluun osallistuvat lähinnä erilaiset sidosryhmät ja etujärjestöt. Outi Ratamäki (2022) on tutkinut väitöksessään luonnonvaraoikeudellisia konflikteja ja legitimizeettä. Hän tuo esille, että oikeudellis-normatiivinen keskustelu vaatii asiantuntemusta, jota kansalaisilla ei aina ole (mt. 100). Säädösvalmistelu on sosiaalista toimintaa, joka lopulta luo pohjan normatiiviselle oikeudelle eli oikeusjärjestykselle. Ratamäen tutkimuksen mukaan, jos kansalaiset eivät osallistu keskusteluun oikeuden hyväksyttävyydestä, määrittelyn hyväksyttävyydestä tekevät muut tahot. Tämän vuoksi normatiivista keskustelua tulisi käydä eri foorumeilla eri tavoin. (Ratamäki 2022, 100).

Ratamäen (2022) väitöksessä esitetään, että lainvalmistelu, tieteellinen tutkimus, oikeudellisten ratkaisujen perustelut ja yhteiskunnallinen keskustelu eivät välttämättä riitä työkaluiksi, kun on tarve luoda keskusteluyhteys oikeuden ja sen ulkopuolisen yhteiskunnan välille. Erityisesti konfliktitilanteissa läheisemmät kohtaamiset ja sidosryhmien välinen suora dialogi olisi tarpeellista. (Mt. 100–101.) Ratamäki nostaa esille ajatuksen nähdä lainvalmistelu yhtenä keinona estää konfliktien syntymistä tai eskaloitumista siten, että hallituksen esityksissä olisi myös eettismoraaliset perustelut. Tällöin avoin yhteiskunnallinen arvokeskustelu tekisi nykyisten normien perusteluja tutummiksi yleisölle. Lainvalmistelun yhteydessä käytävä säädösmuutosten perustelu yhdistettynä arvokeskusteluun voisi mahdollisesti antaa työkaluja myöhempiin konfliktisiin tilanteisiin. (Ratamäki 2022, 102.)

Ajatus siitä, että säädösvalmistelulla ja sen yhteydessä tapahtuvalla vuorovaikutuksella olisi merkitystä myöhempien konfliktien ennaltaehkäisijänä ei ole täysin uusi. Esimerkiksi deliberatiivisen demokratian käsityksessä korostetaan julkisen keskustelun roolia lainsäädännön ja politiikan valmistelussa. (Meriluoto & Litmanen 2019, 8.) Deliberatiivisessa demokratiassa katsotaan, että laajasti eri näkemykset huomioon ot-tavan ja parhaiden perustelujen punnitsemiseen perustuvan keskustelun kautta saavutetaan parhaat päätökset. Keskustelun päämääränä ei ole tuottaa vain paremmin perusteltua politiikkaa, vaan tavoitteena on myös muokata osallistujien asenteita ja loiventaa ristiriitoja sekä lisätä ymmärrystä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kansalais-ten välillä. (Meriluoto & Litmanen 2019, 15–16.)

Todellisuudessa säädösvalmistelussa ei kuitenkaan ehdotta haluta selvittää kaikkien näkökulmia, sillä lainvalmistelun resurssit ovat rajalliset. Säädösvalmistelussa oikeanlaisen tiedon kannalta onkin olennaista rajata kuulemista vain niihin, kenellä on tietoa ja asiantuntijuutta käsiteltävästä asiasta. (Jukka, Keinänen & Keskinen 2022, 5, 18.) Esimerkiksi häivedemokratian näkökulmasta osallistaminen katsotaan turhaksi ja päätöksentekoa hidastavaksi toimintatavaksi, sillä häivedemokratian mukaan suurinta osaa kansalaisista ei kiinnosta suora osallistuminen tai edes poliittinen päätöksenteko. Häivedemokratian kannattajille

marginaalisten ryhmien mukaan ottaminen päätöksentekoon tai yhteenkuuluvuuden tunteen ja ymmärryksen lisääntyminen ei ole siten olennaista. Häivedemokratiassa demokratian arvo on siinä, että se tuottaa tehokasta hallintoa ja perusteltuja päätöksiä. (Meriluoto & Litmanen 2019, 22–23.)

Säädösvalmisteluun osallistuminen ei takaa, että osallistuminen vaikuttaisi lopulliseen säädösehdotukseen. Jotta tosiasiallinen osallistuminen voidaan turvata ja sen toteutuminen osoittaa, säädösvalmistelussa tulisi kertoa, kuinka sidosryhmiä on kuultu valmistelun aikana, mitä palautetta heiltä on saatu ja miten palaute on vaikuttanut lopulliseen säädösehdotukseen. (Keinänen & Kemiläinen 2016, 1–2.) Osallistumisen demokraattisuutta on kritisoitu katsomalla, että osallistaminen on vain uusi hallinnoinnin väline. Kritiikin mukaan hallinnon tavoitteena ei ole tosiasiallisesti selvittää kansalaisten mielipiteitä ja näkökulmia, vaan hakea oikeutusta jo tehdyille päätöksille. Tarkoin kohdennetut osallistumiskeinot sulkevat ulkopuolelle esimerkiksi marginalisoidut ihmisryhmät ja muut hiljaiset toimijat, jolloin osallistuminen on käytännössä mahdollista vain hyväosaisille toimijoille. (Meriluoto & Litmanen 2019, 19.)

Auri Pakarisen (2011) tutkimuksessa tuodaan esille, että aikasempi tutkimus tunnistaa laajasti lakien syntyvän eri eturyhmien välisen vuorovaikutuksen tuloksena. Säädösvalmistelun todellisuus kyseenalaistaa siten ihanteen rationaalisesta säädösvalmistelusta, sillä valtasuhteiden ja kulttuurin vaikuttaessa säädösten sisältöön, ei säädöksiä valmistella objektiiviseen tietoon pohjautuen. (Mt. 10.) Säädösvalmistelun osallistumisen esteet voivat olla valtasuhteista johtuvia esteitä. Säädösvalmistelun valtasuhteet vaikuttavat esimerkiksi siten, että tietyt ryhmät kykenevät lakiuudistuksessa käyttämään omaa valtaansa voimakkaammin kuin muut ryhmät. (Pakarinen 2011, 74.) Jos säädösvalmistelu olisi täysin rationaalista toimintaa, eturyhmien tarkoituksena olisi tuottaa säädösvalmisteluun tietopohjaa. Todellisuudessa eri osapuolilla ei ole tasapuolisia resursseja tiedon tuottamiseen, eikä tietoja edes tuoteta ja esitetä täysin puolueettomasti. (Pakarinen 2011, 7, 43; Tala ym. 2011, 12; Pakarinen 2012, 85–86; Savola 2014, 214.)

Säädösvalmistelua koskevan tutkimuksen mukaan lainvalmisteluun vaikuttavat eri ryhmien intressit ja tavoitteet, valtasuhteet ja institutionaaliset tekijät, jolloin lait edistävät yksittäisten ryhmien etua, eikä koko yhteiskunnan yleistä etua (Pakarinen 2012, 45, 49). Esimerkiksi elinkeinoelämän edunvalvojien edustajat voivat yleisesti vastustaa sääntelyn lisäämistä, sillä lainsäädäntö aiheuttaa yrityksille aina jossain määrin sääntelytaakkaa, kuten esimerkiksi kustannuksia. Todellisuudessa yrityksille koituvan sääntelytaakan määrä voi olla pientä, jos sen suhteuttaa sääntelymuutoksesta yhteiskunnalle koituvaan kokonaisuhyötyyn. (Pakarinen 2012, 49.)

Juho Vesan ja Anu Kantolan (2016) tutkimuksessa on myös tunnistettu sidosryhmien valtasuhteiden vaikuttavan siihen, miten sidosryhmät pystyvät osallistumaan lainvalmisteluun. Suuret järjestöt, kuten esimerkiksi elinkeinoelämää tai työntekijöitä edustavat järjestöt, kokevat pääsevänsä valmisteluun parhaiten mukaan. Pienet järjestöt, kuten erilaisia ihmisryhmiä ja ammattikuntia edustavat järjestöt sekä vapaa-ajan järjestöt, eivät koe pääsevänsä osallistumaan valmisteluun niin hyvin kuin suuret järjestöt pääsevät (mt. 2016). Lisäksi on otettava huomioon, että poliittinen ohjaus voi myös kaventaa kuulemistä. Säädöksiä valmistelevat virkahenkilöt voivat kokea, että hallituksen antama säädösvalmistelun toimeksianto on niin yksityiskohtainen, että sidosryhmiä ei kannata edes kuulla kovin laajasti. Hallituksen toimesta tapahtuvan poliittisen ohjauksen kautta voidaan vaikuttaa myös siihen, mitä sidosryhmiä valmistelussa kuullaan. (Vesa & Kantola 2016, 48–49; Jukka ym. 2022, 5.)

Lainvalmistelussa kuullaan sidosryhmiä usein siinä vaiheessa, kun ministeriö on tuottanut melko valmiin säädösehdotuksen. Tämä on todellisen vaikutusmahdollisuuden näkökulmasta liian myöhäinen vaihe vuorovaikutukselle ja sidosryhmien tai kansalaisten vaikuttamiselle. Säädösvalmisteluun osallistuvat sidosryhmät ovat tuoneet esille, että säädösvalmistelun kuulemistilaisuudet ovat hyödyllisiä vain silloin, jos säädösvalmistelijat ovat aidosti avoimia kuulemistilaisuuksissa esitetyille näkemyksille. Lausuntojen antamista säädösvalmistelun kuulemisvaiheessa ei sidosryhmien mukaan pidetä aikaisimpiin säädösvalmistelun prosessin valmisteluvaiheisiin verrattuna enää kovinkaan merkittävänä vaikuttamiskanavana. Sidosryhmien kokemusten mukaan lausuntokierros saatetaan järjestää vain muodollisuuksien vuoksi, jotta säädösvalmistelijat saattavat sanoa, että lausuntokierros on järjestetty. Toisinaan lausuntopyyntöihin vastaamiseen annetaan liian vähän aikaa, jolloin vuorovaikutukseen varattu aika on todella lyhyt. (Pakarinen 2011, 38–39, Uusikylä, Keinänen, Vartiainen, Ervasti, Salminen, Kettinen, Lintinen, Köppä & Lindström 2023, 106–107.)

Käytännössä kuuleminen tapahtuu asettamalla melko valmis hallituksen esitysluonnos julkisesti nähtäville ja kommentoitavaksi. Sidosryhmien näennäinen mahdollisuus osallistua säädösvalmisteluun esittämällä lausuntoja on eri asia kuin tosiasiallinen vaikuttaminen (Savola 2014, 214). Pekka Savolan (2014) tutkimuksen mukaan kyse on enemmänkin siitä, miten säädösvalmistelijat suhtautuvat sidosryhmien näkemyksiin ja miten sidosryhmien intressiristiriitoja ja erimielisyyksiä hallitaan. Lisäksi ongelmallista on, jos säädösvalmistelussa valittuja ratkaisuja perustellaan vetoamalla sidosryhmien enemmistön kantaan, sillä tämä voi johtaa strategiseen keinotteluun (mt. 214). Säädösvalmistelun kuulemiseen osallistumiseen siten vaikuttavat kulttuuriset käytänteet, eri toimijoiden intressit ja valta-asetelmat.

2.3 Kenttä valtakamppailun areenana

Sosiaalisista suhteista muodostuva kenttä on Pierre Bourdieun sosiologisen teorian ydin. Bourdieun kenttäteorian taustalla on ollut ajatus siitä, että yhteiskuntien modernisointiprosessin kuluessa inhimillisen toiminnan osa-alueet ovat eriytyneet ja tämä on johtanut yhteiskunnassa useiden erilaisten sosiaalisten tilojen muodostumiseen. Näillä sosiaalisilla tiloilla on oma erityinen legitimitetti, itsenäisyys ja tarkoitus sekä toimintatavat. (Hilgers & Mangez 2015, 2, 5.) Bourdieu yhdistää kenttäteoriassaan erilaisia teoreettisia traditioita, joiden yleensä ajatellaan olevan toistensa vastakohtia tai keskenään yhteensopimattomia. Bourdieun teoretisointi on saanut vaikutteita niin Durkheimin ajatuksista sosiaalisesta työnajosta kuin Weberin näkemyksistä kulttuuristen muotojen autonomiasta ja sosiaalisten erottelujen havaitsemisesta syntyvästä statuksesta. (Wacquant & Vainikkala 2013, 99.)

Bourdieu (1987, 125) määrittelee kentän asemien välisten objektiivisten suhteiden verkostoksi. Kentällä on kyse sosiaalisista valtasuhteista, ja kentän rakenteen määrittelee kentällä pelaavien toimijoiden valta- ja voimasuhteet. Kentän rakentamiseen vaikuttavat pelaajien vahvuudet, asemat ja strategiset orientaatiot. (Bourdieu 1987, 126.) Eli toisin sanoen kentän sosiaaliset valtasuhteet eivät ole erillään kentällä kamppailevien taloudellisesta, poliittisesta, kulttuurisesta tai symbolisesta pääomasta (Ylhäinen 2004, 49). Pääoma on kentällä pelaamisen edellytys ja myös tavoittelun kohde. Pääoman lisäksi kentän säännöt ja rajat ovat kentällä jatkuvan kilpailun kohteena. (Bourdieu 1987, 838–841; Bourdieu & Wacquant 1995, 125–129, 131, 148–149; Ylhäinen 2010, 159–160; Savola 2014, 125.) Kentän toimijat, joilla on suuri määrä pääomaa, pyrkivät vahvistamaan asemaansa vakauttamalla todellista vallanjakoa kentän sisällä. Samalla tavalla epäedullisessa asemassa olevat toimijat pyrkivät strategiseen toimintaan, jonka avulla he voivat parantaa omaa asemaansa kentällä. (Bourdieu & Wacquant 1995, 125–129; Piroddi 2020, 87.)

Bourdieun kenttäteoria on abduktiivinen teoria, jossa kentän käsitettä on tarkoitus soveltaa empiiriseen havainnointiin. Kenttäteoria voidaan mieltää toisaalta myös analyysivälineeksi, jolla voidaan selvittää ryhmien muodostumista ja hajoamista sosiaalisessa elämässä. (Wacquant & Vainikkala 2013, 100.) Loïc Wacquantin ja Erkki Vainikkalan (2013) mukaan kenttäteorialla voidaan selvittää ryhmien syntymistä ja hajoamista etenkin silloin, kun ryhmien arvostuksen yhteisiä skeemoja juurrutetaan ja kun niiden aikaansaamista, vartioimista ja haastamista sosiaalisista rajoista kiistellään (mt. 103). Kentän analysoimisen kautta voidaan siten empiirisesti havaita, miten valtaa uusinnetaan ja miten vallasta voidaan kamppailla (Hilgers & Mangez 2015, 11). Bourdieun kenttäteoria on havaittu toimivaksi välineeksi sosiaalisen maailman selittämiseen ja ymmärtämiseen, mutta sen käytön on oltava tiukasti rajattua ja vastattava tiettyjä metodologisia periaatteita (Hilgers & Mangez 2015, 1). Bourdieulle sosiaalinen

maailma on loputonta taistelua, jota käydään kentän toimijoiden välillä. (Bourdieu & Wacquant 1995, 127, Wacquant 2015, 299). Bourdieun kentän soveltamisessa on otettava huomioon riski siitä, että kenttäteorian kautta voidaan helposti havaita valtakamppailuja lähes kaikkialla.

Kenttien muodostumiseen vaikuttaa se, että tietyillä toimijoilla on pääomaa vaikuttaa siihen, millaiseksi säännöt kentän toiminta-alueella syntyvät. Toimijat, joilla on enemmän valtaa, vaikuttavat kentän sääntöjen tulkintaan ja siten heidän toimintansa vakiinnuttaa kentällä noudatettavat normit. Mitä itsenäisempi kenttä on, sitä vahvemmin kentällä ilmenee kentälle ominaiset toimintatavat ja kulttuuri. Tällöin kenttä sulkee ulkopuolelle sellaiset toimijat, joilla ei ole kelpoisuutta osallistua kentän toimintaan. Kentällä käytävän kamppailun tavoitteena on määrätä kentällä noudatettavat säännöt. Kenttä on jatkuvassa liikkeessä, sillä kamppailu kentän säännöistä ja toimijoiden pääomien vaihtelut vaikuttavat myös kentällä olevien toimijoiden asemaan. (Hilgers & Mangez 2015, 6–7.)

Kentällä valta-asemassa olevilla toimijoilla on intressi säilyttää vakiintunut kentän järjestys. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kentän toimijat vastustaisivat kaikkea muutosta sinänsä. Kentän toimijat voivat pykiä säilyttämään vakiintuneen asemansa diskursiivisin keinoin esittämällä esimerkiksi kenttään vaikuttavan muutoksen olevan välttämätöntä. (Bourdieu & Boltanski 1976; Hilgers & Mangez 2015, 13.) Tällöin muutos esitetään välttämättömänä ulkoapäin tulevana ja muutoksen puolustaminen ja edistäminen voivat säilyttää kentän pelaajan valtaposition (Hilgers & Mangez 2015, 13).

Kenttäteoriassa on kyse siitä, että sen avulla voidaan ilmentää kentän toimijoiden strategioita, joiden avulla kunkin kentän valta-asemassa oleva toimija voi vahvistaa omaa valta-asemaansa. Wacquantin ja Vainikkalan (2013) mukaan kaikkein kiihvainta kamppailua käydään sosiaalisen tilan ylemmissä kerroksissa, joissa pääoman moninaisten muotojen haltijat kilpailevat suhteellisen painoarvonsa ja etuoikeuksiansa määrittelystä. (Mt. 99.) Kentillä on kyse yhteiskunnallisten toimijoiden välisestä taistelusta oman sosiaalisen ja muunkin pääoman maksimoimiseksi. Wacquantin ja Vainikkalan (2013) mukaan Bourdieu tunnistaa, että toimijat tuottavat sosiaalista todellisuutta jokapäiväisissä merkityksellistävissä toimissaan, mutta toiminnan perustana on heidän asemansa rajoitteiden ja mahdollisuuksien luomassa objektiivisessä tilassa. Konflikteissa on usein kyse ryhmittymien sisäisestä kilpailusta, jossa keskenään kilpailevat valtasuhteiden kentän eri sektorit. (Mt. 99.)

2.4 Oikeuden kentästä säädösvalmistelun kenttään

Bourdieu (1994, 2, 16) katsoo, että viranomaiset eivät ole neutraaleja. Tällöin viranomaisia ei tulisi nähdä neutraaleina yleistä etua edistävänä tahona, sillä valtion monopoli vallasta aiheuttaa valtakamppailua säädösvalmisteluun (Savola 2014, 213). Bourdieun näkemys vallasta on vastakkaista rationaalisen valinnan teorian mukaiselle säädösvalmistelulle. Rationaalisen valinnan teoria ei tunnista, että todellisuudessa sidosryhmien valta-asema vaikuttaa säädösvalmisteluun ja säädösten sisältöön, vaikka ideaalimaailmassa säädösvalmistelulta edellytetään neutraaliutta ja yleisen edun tavoittelua. (Bourdieu 1994, 17–18; Bourdieu & Wacquant 1995, 153–154; Savola 2014, 213.) Bourdieun mukaan arkikielelle on ominaista performatiivisuus, jolloin yhteiskunnasta ei puhuta sellaisena kuin se on, vaan millaisena sen pitäisi olla (Bourdieu 1985, 54–55; Kivinen 2006, 235). Vastaavasti säädösvalmistelusta saatetaan puhua säädösvalmistelulle asetetun ideaalin kautta kiinnittämättä huomiota, millaista säädösvalmistelu todellisuudessa on ja miksi.

Kentälle ominainen pääoma määrittelee kentän säännöt ja sen, mikä on kentällä kamppailussa tavoiteltavaa. Pelaajien asema ja valtakamppailu pitää siten kentän rakenteen jatkuvassa muutoksessa. (Bourdieu & Wacquant 1995, 125–129, 131, 148–149.) Oikeuden kentällä käydään valtakamppailua lain oikeasta tulkinnasta (Bourdieu 1987, 814, 817–818). Oikeuden kentällä pelaajalla on oltava symbolista pääomaa, joka mahdollistaa kamppailuun osallistumisen. (Ylhäinen 2004, 48.) Oikeuden kentällä symbolinen pääoma on esimerkiksi ymmärrystä oikeudellisesta käytännöstä, lainsäädännöstä tai oikeudesta tieteenalana, mikä mahdollistaa oikeuden kentällä oikeanlaisen argumentaation oikeuden sisällöstä (Ylhäinen 2004, 50).

Savolan (2014, 216) mukaan oikeuden kentästä tulisi erottaa omaksi kentäksi lainsäädäntökenttä. Oikeudellisen kentän kamppailuihin voi osallistua vain juridista pääomaa omaavat, oikeudellisen koulutuksen saaneet henkilöt. Säädösvalmistelussa ei ole pelkästään kyse oikeussääntöjen tulkinnasta, vaan kyse on ensisijaisesti niiden luomisesta. Toimijat lainsäädännön kentällä ovat myös eri kuin oikeuden kentällä. Esimerkiksi poliitikot tekevät viimekädessä päätöksen säädösten sisällöstä. Päätösten perusteet ovat usein poliittisia, eikä niiden sisältöä ohjaa yksinomaan oikeus, kuten tuomioistuimien päätöksiä. (Savola 2014, 215–216; Ylhäinen 2010, 162–163, 167–168, 171–172; Bourdieu 1987, 818–819.) Tutkielmassa yhdytään Savolan artikkelissa esitettyyn näkemykseen lainsäädäntökentän erottamisesta oikeuden kentästä. Kuitenkin tässä tutkielmassa käytetään selkeyden vuoksi myöhemmin käsitettä säädösvalmistelun kenttä, sillä tutkielmassa keskitytään ministeriöissä tapahtuvaan säädösvalmisteluun, eikä tarkasteluun oteta mukaan eduskunnan lainsäädäntömenettelyä.

Savolan tutkimuksessa lainsäädäntökentän pääomaksi katsotaan kuuluvan vaikutusvalta, sillä se on säädösvalmistelussa tavoittelun kohteena ja myös edellytys

osallistumiselle. Säädosvalmistelun vuorovaikutusta tarkasteltaessa kyseeseen ei tule virkahenkilöiden toimintaa tarkasteleva byrokratian kenttä, sillä se on liian suppea. Lainvalmistelukentälle on ominaista oikeudellisen kentän tapaan oikeudellisen koulutuksen omaaminen, sillä säädosvalmisteluun osallistuvat ovat poikkeuksetta oikeustieteellisen koulutuksen saaneita henkilöitä. Valmistelussa käytetään oikeudellista kieltä ja käsitteitä, mikä antaa oikeudellisen argumentaation hallitseville etulyöntiaseman. (Savola 2014, 216.)

Kentällä kamppailu edellyttää sosiaalista pääomaa. Pääoman käsitteen laajeneminen sosiaaliseen pääomaan on liittynyt siihen, että fyysistä pääomaa tarkasteleva uusklassinen talusteoria ei ole kyennyt selittämään eroja eri toimijoiden menestyksessä. Selittäjiksi eroille on tarvittu aineettomien ja yksilöllisten tekijöiden lisäksi sosiaaliset tekijät. (Ruuskanen 2015, 216.) Sosiaalisen pääoman käsitteen teoretisointi on ollut vilkasta ja eri teorit voivat olla hyvinkin etäällä toisistaan – sosiaalinen pääoma voi joko korostaa yksilön rationaalisen valinnan ja hyödyn tavoittelun roolia tai hylätä tämän näkökulman (Ruuskanen 2015, 235). Bourdieulle pääoma voi olla taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista. Taloudellinen pääoma on paitsi kasaantunutta vaurautta myös kykyä kuluttamalla erottautua muista. Sosiaalinen pääoma merkitsee arvostuksen leimaamaa ihmissuhteiden verkostoa. Kulttuurinen pääoma on erilaista tiedollista tai taidollista pääomaa, esimerkiksi tieteellistä, koulutuksellista tai kielellistä pääomaa. Pääoma tarkoittaa mahdollisuutta tehdä asioita niin, että sillä on merkitystä kentällä tehtävässä pelissä. (Bourdieu & Wacquant 1995; Ylhäinen 2010, 160.)

Tässä tutkimuksessa säädosvalmistelu käsitetään kenttänä, jonka toimijoita ministeriöt säädosvalmistelijoinen ja sidosryhmät ovat. Ministeriöissä arvostettuna pääomana voidaan pitää korkeaa koulutusta, sivistystä, säädosvalmisteluosaamista ja hallinnon kulttuurin tuntemusta. Sidosryhmän menestystä säädosvalmistelun valtakamppailuissa on tutkimuksien mukaan todettu parantavan muun muassa ryhmän yhtenäisyys, kilpailijoiden puute, hyvät taloudelliset resurssit, ryhmän jäsenten kuuluminen keski- ja yläluokkaan, oman alan uudistuksen ajaminen, osittaisuudistuksen ajaminen, vähäinen medianäkyvyys, vallitsevan oikeustilan puolustaminen ja yhteiskunnallisilla uhilla pelotteleminen (Pakarinen 2012, 49–50; Savola 2014, 235.)

Kentän kamppailussa on otettava huomioon, että symbolinen valta kietoutuu yhteen symbolisen pääoman kanssa, joka on kulttuurista tai taloudellista pääomaa. Symbolinen valta piiloutuu rakenteisiin. Symbolinen väkivalta tarkoittaa valtaa määrätä kulttuurisista merkityksistä siten, että ne vaikuttavat legitimeiltä. Kun kulttuurinen merkitys on legitiimi, sen taustalla olevia valtasuhteita ei kyseenalaisteta ja valtasuhteet jäävät piiloon. Tämä johtaa siihen, että symbolinen väkivalta toisintaa valtasuhteita ja valtasuhteet myös vahvistuvat. Symbolinen väkivalta toistuu, sillä valtaa käyttävät ja vallan kohteena olevat toimijat itse eivät tunnista symbolista väkivaltaa.

Symbolinen väkivalta on siten tietyn kentän valtasuhteiden uusintamista. (Bourdieu 1987, 814–853; Garcia-Villegas 2003, 382; Ylhäinen 2010, 175–176.)

2.5 Strategisen toiminnan kenttä

Fligsteinin ja McAdamin (2012) strategisen toiminnan kentän (Strategic Action Field) teoria esittää erilaisia tutkimussuuntauksia yhdistävän yleisen teorian erilaisten kenttien muodostumisesta. Strategiset toiminnan kentät ovat kollektiivisen toiminnan yksiköitä, joissa eri toimijat ovat tietoisia toisistaan ja jakavat yhteisen käsityksen kentän merkityksestä ja kentän pelisäännöistä. Lisäksi toimijat jakavat yhteisiä tulkintakehyksiä, joiden kautta kentällä olevien toimintaa tarkastellaan ja ymmärretään, kenellä on valtaa ja miksi. (Fligstein & McAdam 2012, 12–13; 2011, 3.) Vaikka toimijoilla on yhteisymmärrys kentän pelisäännöistä ja kentän toimijat oivat tietoisia toimijoiden erilaisista asemista, kentän toimijoiden välinen kilpailu ja valtasuhteiden muutokset aiheuttavat jännitteitä kentälle. Kentän jännitteet muodostuvat erityisesti kentällä valtaapitävien ja valtaa haastavien toimijoiden välille. (Fligstein & McAdam 2012, 4–5, 10–13.)

Fligstein ja McAdam (2011) kritisoivat artikkelissaan Bourdieun kenttäteoriaa siitä, että teoria ei kuvaa riittävästi kenttien syntymistä. Ilman käsitystä kenttien syntymisestä, on vaikea ymmärtää, miten kentät sosiaalisena tilana syntyvät tai muuttuvat toimijoiden vaikutuksesta. (Mt. 20.) Bourdieun kenttäteoriaan verrattuna teoria strategisen toiminnan kentistä on enemmänkin teoria valtasuhteiden uusintamisesta ja vakaudesta kuin teoria valtasuhteiden muutoksesta. Toiseksi Fligstein ja McAdam katsovat, että bourdieulainen käsitys kentästä keskittyy siis enimmäkseen yksilöiden asemaan ja vallan saamiseen, eikä teoria pureudu riittävästi kollektiiviin toimijoihin, joiden pyrkimyksenä on pitää oma ryhmä koossa valtakamppailussa laajemmassa merkityksessä. (Mt. 20.)

Teoria strategisen toiminnan kentistä on kritiikistä huolimatta ottanut mallia Bourdieun kenttäteoriasta. Teoria tunnistaa nimenomaisesti eri toimijoiden kamppailut strategisella kentällä. Yhteneväistä Bourdieun kenttäteorialle on, että strategisessa toiminnan kentässä toimijat ovat keskenään kilpailevassa asemassa ja konfliktissa kentän toimijuudesta. (Fligstein & McAdam 2012, 12–13; 2011, 3.) Fligstein ja McAdam (2011) näkevät kuitenkin aikaisemmat kenttäteoriat riittämättöminä selittämään modernin yhteiskunnan institutionaalisia rakenteita. (Mt. 2–3; Kauppinen, Cantwell & Slaughter 2017.) Teoria on saanut myös vaikutteita Anthony Giddensin strukturaatio-teoriasta, jonka mukaisesti teoria tunnistaa rakenteen ja toimijuuden dualismin. Strategisen toimintakentän teoria on saanut myös vaikutteita instituutioteoriasta. Insti-

tuutioteoriat näkyvät strategisessa toiminnan kentässä etenkin silloin, jos organisaatioympäristöt ovat epävakaita, jolloin kentän toimijat omaksuvat vahvempien toimijoiden normit ja tavat, vaikka toiminnasta ei olisi heikommille toimijoille hyötyä. (Kauppinen, Cantwell & Slaughter 2017.)

Kollektiiviset toimijat, kuten esimerkiksi perheet, organisaatiot, yhteiskunnalliset liikkeet ja viranomaiset, muodostavat strategisia toimintakenttiä. Nämä kollektiivisten toimijoiden muodostamat strategiset toiminnan kentät voivat olla vuorovaikutuksessa suurempien poliittisten, taloudellisten tai sosiaalisten kenttien kanssa, jolloin muodostuu uusi strategisen toiminnan kenttä. Näin ollen yhteiskunnassa on jatkuvasti useita ja eri tasoisia strategisia toiminnan kenttiä. Strategisien toiminnan kenttien kokonaisuutta kuvaa hyvin ajatus sipulista useine kerroksineen. (Fligstein & McAdam 2011, 3.) Voidaan esimerkiksi ajatella, että jokaisella ministeriöllä on oma strategisen toiminnan kenttä, joka yhdistyy säädösvalmistelussa eri sidosryhmien muodostamien kenttien kanssa.

Strategisen toiminnan kenttien teoriassa kentän valtaapitävillä vakiintuneilla toimijoilla (incumbents) on suhteeton vaikutusvalta kentän muihin toimijoihin nähden. Vallan keskittyminen vakiintuneille toimijoille vaikuttaa kentän toimintaan, sillä vahvemmat toimijat voivat vaikuttaa kentän intresseihin, hyväksytyihin näkemyksiin ja tavoitteisiin sekä kentän pelisääntöihin. Kentällä haastajan asemassa olevat toimijat (challengers) ovat heikommassa suhteessa valtaapitäviin toimijoihin niin resursien kuin vaikutusvallan suhteen ja joutuvat usein mukauttamaan toimintansa kentän olosuhteisiin. Kentässä on kyse toimijoita yhdistävien tekijöiden lisäksi myös kamppailusta, mikä vaikuttaa kentän olemiseen jatkuvassa muutoksessa. Kentällä pyritään yhteistyöhön, mutta myös mahdollisuuksien mukaan toimijoilla on pyrkimys parantaa omia asemiaan. (Fligstein & McAdam 2012, 4-5, 13-14.)

Fligstein ja McAdam (2011) kuvaavat toimijoiden asettumista kentälle siten, että toimijat tiedostavat ketkä kentän muista toimijoista ovat ystäviä, vihollisia ja kilpailijoita sekä, miten toimijoiden eri roolit asemoituvat kentälle. Kentällä on yhteisiä sääntöjä, jotka määrittävät, mitkä taktiikat kentän toiminnassa ovat mahdollisia, oikeutettuja ja sovitettavissa kullekin toimijan roolille. Sääntöjen noudattaminen ilmentää kulttuurista ymmärrystä siitä, mitkä strategiset liikkeet ovat kentällä järkeviä. (Mt. 4.) Toimijat, jotka ovat enemmän tai vähemmän vakiintuneessa asemassa kentällä, tekevät jatkuvasti muutoksia kentän olosuhteisiin asemansa ylläpitämisen tai parantamisen vuoksi. Tämä jatkuva liike kentällä jättää liikkumavaraa mahdollisuudelle tehdä asteittaisia muutoksia toimijoiden käyttämiin asemiin. Näin ollen myös vähemmän vaikutusvaltaiset toimijat voivat oppia käyttämään vakiintuneiden toimijoiden tulkitakehyksiä ja parantamaan asemiaan kentällä. (Fligstein & McAdam 2011, 4-5.)

Strategisessa toiminnan kentässä toimijoiden kyvykyys kilpailuun määrittyy toimijoiden yksilöllisten kykyjen ja taitojen kokonaisuudesta (Fligstein & McAdam

2012, 46). Eli toisin sanoen toimijoiden kyvykkyys kilpailuun riippuu yksilöiden pääomasta, kuten Bourdieun kentällä pelaajilta edellytetään sosiaalista pääomaa menestyäkseen kentän kilpailussa. Strategisessa toiminnan kentässä toimijat kilpailevat yhtä lailla vallasta ja hakevat omaa etua kuten Bourdieun kenttäteoriassa. Tosin Fligstein ja McAdam tiedostavat, että Bourdieun kenttäteoriassa valta on keskiössä kenttien kaikissa rakenteissa ja logiikassa. Fligstein ja McAdam tunnistavat kenttäteorioiden konstruktionistisemmän kehityksen ja pyrkivät yhdistämään institutionaalisen teorian sosiaaliset konstruktionistiset näkökulmat keskittymällä strategisessa toimintakentässä siihen, miten kenttien ytimet rakentuvat ja ketkä kentistä hyötyvät ja miten. Fligsteinin ja McAdamin mukaan kentän toimijan kyvykkyudet, kuten raha, sosiaaliset yhteydet tai tieto, hyödyntää kentän toimijaa kentän asemien ja vallan ylläpitämisessä. Nimittäin resurssien avulla toimija voi vakuuttaa muut toimijat siitä, että kentällä yhteistyö on kannattavampaa kilpailun sijaan. Resurssien ja vakuuttelun yhdistelmällä toimijat voivat onnistua luomaan kentällä hyvän hallitsevan aseman. (Fligstein & McAdam 2011, 12.)

Kentällä olevat yksittäiset ja kollektiiviset toimijat tiedostavat, mitä muut kentän pelaajat tekevät. Olennaista on tiedostaa, että kentän toimijat eivät välttämättä jaa samaa käsitystä siitä, mitä muiden toimijoiden toimet kentällä tarkoittavat. Toimijoilla voi olla taipumus tarkastella kentän toimintaa vain omasta näkökulmastaan. Esimerkiksi kentän vakiintuneilla toimijoilla on oma tulkintakehys, jonka kautta he tarkkailevat kentän toimintaa. Kentän vakiintuneita toimijoita haastavilla toimijoilla saattaa taas olla oma tulkintakehys, jonka kautta kentän toimintaa tulkitaan esimerkiksi vastakkaisesta näkökulmasta. Eri tasoisten toimijoiden kehykset määrittävät ja ennakoivat muiden saman tasoisten toimijoiden reaktioita kentän toiminnassa. Toimijat voivat siten hyödyntää olemassa olevia kehyksiä ja panna liikkeelle kehyksiensä mukaista toimintaa kentällä. (Fligstein & McAdam 2011, 4.)

Toisaalta Fligstein ja McAdam (2012) tunnistavat, että kentän toimijoilla on sosiaalista kapasiteettia tuottaa kollektiivista toimintaa sitouttamalla muita. Kehysten löytäminen, jäsentäminen ja levittäminen on toimijoiden ominainen sosiaalinen taito, joka korostaa sosiaalisen toiminnan kulttuurista tai rakennettua ulottuvuutta. (Mt. 7). Fligstein ja McAdam viittaavat kehyksillä Bourdieun habitukseen ja toisaalta Giddensin näkemykseen siitä, että arkielämän rutiinien tarkoituksena on tukea ontologista turvallisuutta (mt. 7). Sosiaalisen kapasiteetin ja kehysten perimmäisenä ajatuksena on, että ihmiset toimivat aina strategisesti, myös konfliktittomissa tilanteissa (Fligstein & McAdam 2011, 7). Konfliktittomissa tilanteissa strateginen toiminta ylläpitää kentän vakautta.

Fligstein ja McAdam tunnistavat, että strategisen toiminnan kentillä on vakiintuneiden toimijoiden ja haastajien lisäksi kentän sisäisiä hallinnoivia toimijoita, joiden

tehtävänä on valvoa kentän sääntöjen noudattamista ja yleisesti kentän sujuvaa toimintaa. Kentän sisäiset hallinnoivat toimijat eivät tarkoita samaa asiaa kuin julkishallinto, joka voi käyttää sääntelyn puitteissa julkista valtaa. Nämä hallinnoivat toimijat voivat esimerkiksi olla toimialan keskusjärjestöjä tai vastaavia toimialan laatua valvovia sisäisiä elimiä. Kentän sisäisissä konflikteissa hallinnointitoimijoiden rooli on enemmänkin vallitsevan olotilan puolustaminen, jolloin tällaiset toimijat enemmänkin puolustavat ja oikeuttavat vallitsevien toimijoiden asemaa ja roolia. (Fligstein & McAdam 2011, 6.)

Strategisen toiminnan kentällä on konflikteja eli kiistoja, jotka johtuvat kentällä olevien toimijoiden eriävistä näkemyksistä. Vakiintuneilla toimijoilla on kentällä vahvin asema ja nämä toimijat hyötyvät kentän vakaudesta. Haastajat kritisoivat kentän rakenteita ja omaa asemoitumista kentälle, mutta toisaalta he tunnustavat, että häiriöiden aiheuttaminen kentällä ei ole toimijan oman edun kannalta järkevää, jolloin konflikteja ei välttämättä pääse kentällä syntymään. Fligstein ja McAdam (2011, 9) näkevät kiistojen muodostumisen kentällä välttämättömänä johtuen kentän jatkuvasta vuorovaikutuksesta vakiintuneiden toimijoiden ja haastajien välillä.

Kentällä olevien kiistojen muodostumista muovaa kolme mekanismia. Ensimmäinen mekanismi liittyy kollektiivisen uhan tai mahdollisuuden rakentamiseen, jossa tyypillisesti yksi tai useampi kentän toimija määrittelee ulkoisen uhan tai mahdollisuuden, joka on merkityksellinen kentän toimijoiden intressien kannalta. Toiseksi kollektiivisen uhan tai mahdollisuuden kohdatessa toimijoiden tulee suunnata resursseja uhan tai mahdollisuuden kohtaavaan toimintaan. Kolmanneksi kiistassa toimijat rikkovat kentällä olevia vakiintuneita sääntöjä, jolloin toimijat ryhtyvät innovatiiviseen toimintaan ryhmän etujen puolustamiseksi. Kun yksi toimija kentällä rikkoo sääntöjä innovatiivisella toiminnalla uhan tai mahdollisuuden kohdatessa, muut kentällä olevat toimijat reagoivat vastaavanlaisella tavalla. (Fligstein & McAdam 2011, 9.)

Kiistojen ja konfliktien seurauksena kenttä voi joko säilyttää ominaisuutensa ja sääntönsä tai niihin voi kohdistua vähäisiä muutoksia. Kiistat voivat toisaalta hajottaa kentän, jolloin kenttä muuttuu epäjärjestäytyneeksi. Etenkin, jos valtiolla ei ole intressiä säädellä tai ohjata kentän toimijoita tai kentän toimijat itse eivät pysty määrittelemään kentän normeja, kentän toimijat siirtyvät osaksi muita kenttiä tai lakkaavat olemasta. Kenttä voi jakaantua pienemmiksi kentiksi tai kentän toimijat voi yhdistyä, jolloin kentän toimijoiden asemat muuttuvat. (Fligstein & McAdam 2011, 19.) Strategisen toiminnan kenttien teoria mukaan valtiolla ja viranomaisilla on myös vaikutusvaltaa kenttien toimintaan. Esimerkiksi sääntelyllä voidaan vahvistaa joidenkin organisaatioiden asemaa ja parantaa niiden toimintaedellytyksiä. (Fligstein & McAdam 2011, 8; 2012, 94.) Toisaalta valtiot ja viranomaiset muodostavat myös omia kenttiä, jotka ovat sidoksissa toisiinsa niin paikallisesti kuin kansainvälisesti. (Kauppinen, Cantwell & Slaughter 2017.)

3 LUONTO SOSIAALISENA KONSTRUKTIONA

3.1 Mitä luonto on?

Kielitoimiston sanakirjan (2022) mukaan luonto määritellään maankamaraksi sekä vesi- ja ilmakehäksi kasveineen ja eläimineen varsinkin vain vähän tai ei ollenkaan ihmisen muokkaamana elinympäristönä. Määritelmä ei ole täysin ongelmaton. Jos luonto määritellään tiukasti vain vähän tai ei ollenkaan ihmisen muokkaamaksi elinympäristöksi, voiko kaupunkiympäristössä asfaltin raosta kasvava kasvi olla osa luontoa? Jarno Valkonen ja Kimmo Saaristo tuovat esille, että ympäristösosiologisessa ajattelussa nähdään luonnon ja ympäristön olevan suhteellisia ja historiallisia käsitteitä, jotka ovat yhteiskunnallisesti tuotettuja ja kulttuurisesti määrittyneitä. Käsitteisiin luonnosta ja ympäristöstä vaikuttavat niin ajallinen kuin kulttuurinen ulottuvuus. (Valkonen & Saaristo 2016, 10–12; Haanpää 2023, 181.)

Arkielämässä esiintyy useita erilaisia käsityksiä luonnosta. Luonto voidaan käsitellä osaksi inhimillisyyden erottamista muusta eläinkunnasta, jolloin voidaan korostaa ihmisen moraalista velvollisuutta suojella luontoa. Toisaalta luonto voidaan määrittää fyysisen maailman käsitteeksi eli sääilmiöiksi ja luonnonvoimaksi. Olennaista on tunnistaa, että ihmisen sosiaalinen toiminta ei ole irrallaan luonnosta. Ihminen ei ole kasvanut erilleen luonnosta, sillä luonto vaikuttaa ratkaisevasti ihmisyhteisöihin. (Haila & Dyke 2006; Valkonen ja Saaristo 2016; Dasgupta 2021a, 301.) Esimerkkinä Valkonen ja Saaristo (2016, 10–12) nostavat artikkelissaan esille ilmastonmuutoksen, joka on fyysikaalinen, mutta täysin yhteiskunnallinen ilmiö. Ilmastonmuutos on yhteiskunnan ja luonnon yhteistoiminnan seurausta, mutta sen seurauksen vaikutukset ovat mitä suuremmassa määrin yhteiskunnallisia (Valkonen ja Saaristo 2016, 10–12). Luonto ei siten voi olla pelkästään aineellisen todellisuuden osa, vaan luonto on yhtä lailla sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö (Valkonen 2016, 29).

Luonnon käsite on myös oikeudellinen käsite, jolloin luonto myös oikeudellistuu. Miten luontoa oikeudellistetaan, on sosiaalista toimintaa ja tällöin oikeussosiologinen kysymys. Ympäristöä koskevassa sääntelyssä näkökulmana on se, että sääntelyllä määritellään toimijoiden oikeudellisia suhteita ja sitä, miten ihmisten käsitystä luonnosta ja sen hyödyntämisestä tai suojelusta pitäisi ohjata (Haverinen, Mattila, Neuvonen, Saramäki & Sillanauke 2021, 26). Luonnonsuojelulaki (9/2023) ei varsinaisesti määrittele luontoa, vaan määritelmät keskittyvät luonnon alakäsitteisiin, kuten luontotyyppin tai luonnon monimuotoisuuden määrittelyyn. Perustuslain ympäristövastuuta koskevan säännöksen (20 §) esitöissä tosin määritellään, mitä luonnolla ja ympäristöllä tarkoitetaan. Säännöksen tarkoittama vastuu kohdistuu sekä elolliseen luontoon kuten eläimiin ja kasveihin sekä elottomaan luonnonympäristöön kuten vesistöihin, ilmakehään ja maa- ja kallioperään että ihmisen toiminnan tuloksena syntyneeseen kulttuuriympäristöön kuten rakennuksiin, rakennelmiin ja maisemiin. (HE 309/1993, 66.) Turo-Kimmo Lehtosen (2023) artikkelissa tuodaan esille, että luonnonsuojelu käsitteenä ymmärretään melko rajallisesti suhteessa kaikkeen siihen, mitä luonto voisi olla. Esimerkiksi Lehtonen nostaa esille, että luonnonsuojelu käsitteenä keskittyy rajattuihin ympäristöihin. (Mt. 232.)

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen moninaisuudesta kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 20 § on muista perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista poikkeava säännös, sillä sen kohteena on lain esitöiden mukaan myös tulevien sukupolvien tarpeet. (HE 309/1993, 20–21, 66.) Lain esitöiden mukaan säännöksellä pyritään korostamaan sitä, että luonnon ja muun ympäristön suojeluun liittyy myös sellaisia arvoja, jotka eivät ole palautettavissa ihmisyksilöiden oikeuksiksi (HE 309/1993, 66). Perustuslain esitöiden mukaan säännöksen velvollisuudet luontoa kohtaan voidaan ymmärtää joko luonnon itseisarvosta lähteviksi tai ilmaukseksi kaikille ihmisille jakamattomasti kuuluvasta oikeudesta. (HE 309/1993, 66.) Säännös kuvaa ensinnäkin, miten oikeudellisesti luonto on konstruoitu, toiseksi minkälainen kulttuurinen arvokäsitys luonnolle hahmotetaan ja kolmanneksi, miten luonto ymmärretään osaksi ajallista jatkumoa tuleville sukupolville.

Huomionarvioista on, että perusoikeudet saattavat olla keskenään kollisiossa eli ristiriidassa ja tällöin kunkin perusoikeuden etusijaisuutta joudutaan punnitsemaan. Esimerkiksi perustuslaissa turvattu omistusoikeus saattaa olla ympäristövastuuta koskevan perusoikeuden kanssa ristiriidassa (ks. esim. Saraviita 2011, 280; PeVL 29/2004 vp; 32/2010 vp). Näin ollen sääntely itsessään mahdollistaa pohjan erilaisille luontokonflikteille ja arvoristiriidoille sosiaalisessa todellisuudessa. Oikeudellisessa kontekstissa luonto on joko hyödynnettävä resurssi tai suojelun kohde (Haverinen ym. 2021, 26).

Luonnon oikeudellinen määrittely asettaa luonnon osaksi oikeuden ja säädösvalmistelun kenttää. Vaikka tosiasiallisesti luonto on koko yhteiskunnan läpileikkaava ilmiö, oikeudellisessa kontekstissa luonto on lopulta hyvin rajattua. Sääntely luo pohjan sille, mitä yhteiskunnallisesti pidetään oikeutettuna suhteessa luontoon ja tämä ei välttämättä vastaa kaikkia arkikäsitteitä luonnosta. Esimerkiksi ympäristöahdistus syntyy siitä, että ymmärrämme oman kulttuurimme ja elintasomme vaikutukset ympäristöongelmiin. (Haverinen ym. 2021, 24.) Toisaalta ihmisten luonto- ja ympäristökäsitteisiin vaikuttavat myös erilaiset kognitiiviset vinoumat, joihin kulttuuristen tekijät voivat tuoda omat ominaispiirteet (Moser, Steiglechner & Schlueter 2022). Kognitiiviset vinoumat voivat lopulta vaikuttaa myös siihen, mitä yhteiskunnallisesti pidetään oikeutettuna suhteessa luontoon.

Luonnon määritelmä on myös arvosidonnaista. Esimerkiksi perustuslain ympäristövastuuta koskevan säännöksen esitöissä puhutaan luonnon itseisarvosta. Miten luonnon itseisarvo näkyy elämäntavoissamme ja toimissamme suhteessa luontoon? Länsimaisessa kulttuurissa luontoa on lähtökohtaisesti pidetty arvokkaana ensisijaisesti siksi, että sitä voidaan jollakin tapaa hyödyntää (Nurmio 2000, 18). Perustuslain määritelmä luonnosta heijastelee länsimaiselle kulttuurille ominaisen dualistiseen näkemyksen luonnosta ja kulttuurista. Luonto-kulttuuri-dualismin mukaan ihmiset ja sosiaalinen muodostavat oman maailmansa, jonka vastakohtana on luonto ja eläimet (Valkonen 2016, 32). Perustuslain ympäristövastuuta koskevassa säännöksessä ihminen on vastuullinen toimija, jolle asetetaan velvoitteita suojella eläimiä ja aineellista luontoa. Ihminen noudattaa lakia, kun taas eläimet ja muu luonto ovat luonnonlakien alaisia, vaikkakin ihminen on eläin yhtä biologisesti kuin esimerkiksi merikotka tai norppa.

Dasguptan raportissa (2021a, 301–301) erotellaan kuusi luonnon monimuotoisuuden arvon lähdettä. Ensinnäkin arvon lähteenä on ihminen itse. Luonnon monimuotoisuuden katoaminen hävittäisi myös ihmiset, jolloin luonnon monimuotoisuutta voidaan mitata ihmishenkien kautta, jotka menetetään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen myötä. Lisäksi saasteet ja luonnon pilaantuminen voivat vaikuttaa heikentävästi ihmisten terveyteen. Joten luonnon monimuotoisuuden arvoa voidaan määritellä ihmisen terveyden kautta, jos terveys on tavoitteena. Luonnolla voidaan katsoa olevan arvoa sen esteettisyyden tai viihtyvyyden näkökulmasta. Neljänneksi luonnon monimuotoisuudella voi olla välinearvoa, sillä useat palvelut ja tuotteet perustuvat luonnosta saataville raaka-aineille. Luonnon monimuotoisuudella voi olla myös itseisarvoa. Luonto voidaan kokea pyhäksi tai luonnon monimuotoisuuden suojelemiselle koetaan olevan moraalista velvollisuutta. Pyhyys ja moraalinen itseisarvo muistuttavat läheisesti luonnon itseisarvoa. (Dasgupta 2021a, 301–302.)

Ympäristövastuuta koskeva säännös heijastaa myös vahvasti sitä näkökulmaa, että luonto ja ympäristö ovat yhteiskuntien olemassaolon aineellista perustaa ja vastuu ympäristön ja luonnon säilymisestä määrittää yhteiskunnan ja ihmisten toiminnan edellytyksiä (Valkonen 2016, 45). Moderni teollistunut yhteiskunta edellyttää toimiakseen talouskasvua ja kasvu on pohjautunut usein esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden käytölle. Länsimaiden teollistumiseen on vaikuttanut kulttuurinen näkemys ihmisestä, joka hallitsee luontoa ja saa luonnonvarat hyödynnettäväkseen. Yhteisöillä on ollut hyvin instrumentaalinen näkökulma luontoon, ja tällöin on ajateltu, että moderni yhteiskunta on vapaa luonnon rajoitteista. Moderni yhteiskunta on rakentunut riippuvuudelle talouskasvusta ja luonnon hyödyntämisestä. Näin ollen nykyisiin elintapoihin liittyy paljon kulttuurisia, taloudellisia, oikeudellisia ja poliittisia näkökulmia ja painolastia. Toimet, joita pitäisi tehdä ilmastonmuutoksen tai luontokadon pysäyttämiseksi, uhkaavat myös vahvasti teollistuneiden maiden ominaisia elintapoja niin yhteisöjen kuin yksilöiden tasolla. (Dunlap & McCright 2015, 302–304, 319)

Luontoa voidaan tutkia sosiaalisena konstruktiona luontoon liitettyjen merkitysten kautta, mutta tämä edellyttää ihmisen tulkintaa, jotta luontoa voidaan tarkastella yhteiskunnallisena ilmiönä (Haila & Dyke 2006; Valkonen 2016, 208). Olli Haanpään (2023) artikkelissa kuvataan, että luontotieto on myös poliittista, sillä luonnosta tuotettava tieto on olennaista, kun luonnon prosesseihin pyritään vaikuttamaan. Luontotiedon poliittisuus johtuu Haanpään mukaan tiedon tuotannon performatiivisuudesta, jolla tarkoitetaan luonnosta tuotettavan tiedon vaikuttavan käsityksiimme luonnosta (mt. 181). Haanpään (2023, 181) artikkelissa tuodaan esille, että luontotiedon tuottamiseen vaikuttavat niin arvolutautuneet kuin poliittiset näkökulmat ja erilaiset organisaatiot ja rahoittajat, mutta myös valmiit olemassa olevat käsitykset.

Toisaalta voidaan myös ajatella, että luonnon oikeudellistaminen on edellytys riittävälle luonnonsuojelulle ja ympäristövastuun toteutumiselle. Sosiaalisen konstruktionismien mukaan sosiaalinen todellisuutemme rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa eli kielen kautta (Berger & Luckman 1994; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Sosiologisesti on kiinnostavaa, millaista luontoa tai ympäristöä koskevaa tietoa tuotetaan, millaisessa yhteiskunnallisessa tai historiallisessa prosessissa tietoa on tuotettu ja mikä merkitys tuotetulla tiedolla on näissä prosesseissa, kuten päätöksenteossa ja luonnon oikeudellistumisessa. Valkosen mukaan näin voidaan arvioida, millaisen tiedon pohjalle yhteiskunta on organisoitunut suhteessa luontoon ja millaisia vaihtoehtoisia järjestäytymisen tapoja yhteiskunta sulkee pois. Valkosen mukaan ympäristösosiologian on kehitettävä uusia lähestymistapoja ympäristösuhteen analysoimiseksi ja suhtauduttava kriittisesti vallitseviin näkökulmiin. (Valkonen 2016, 209.) Vallitsevien näkökulmien selvittämiseksi, tutkielmassa tarkastellaan, miten luonnonsuojelua säädösvalmistelussa oikeutetaan.

4 OIKEUTTAMISTEORIA

Oikeuttamisteoria on Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n kehittämä teoria toiminnan moraaliseen oikeuttamiseen ihmisten väkivallattomissa kiistoissa. Oikeuttamisteorian avulla voidaan jäsenellä kiistoissa esiintyviä erilaisia moraalisia oikeutuksia, joilla kiistojen osapuolet perustelevat omia näkemyksiään. (Boltanski & Thévenot 2006, 25; Lonkila ym. 2021). Oikeuttamisen perustelujen tarkoituksena on palauttaa järjestys kiistatilanteessa. Oikeuttamisteoriassa jaetut arvot tuottavat tilannekohtaisia moraalisia järjestyksiä eli valtapiirejä, joihin julkisissa kiistoissa kiistan osapuolet vetoavat. (Lonkila ym. 2021, 271.)

Oikeuttamisteorian kantavana ajatuksena on se, että monimutkaisissa yhteiskunnissa ihmiset vetoavat erilaisiin oikeuttamisen maailmoihin arvioidessaan keskustelun osapuolten kritiikkiä ja vedotessaan omiin näkökulmiinsa. Kiistoissa oikeutuksilla pyritään vetoamaan yhteiseen hyvään oman edun sijasta. Kriittinen kapasiteetti eli toimijoiden kyky ratkoa kiistatilanteita ilman väkivaltaa perustuu oikeuttamisperustaan, joita kutsutaan oikeuttamisen maailmoiksi. Oikeuttamisessa voidaan vedota yhteen tai useampaan maailmaan kuuluvaan oikeuttamisperusteeseen. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 35.) Kiistan ratkaisemisen edellytys on, että osapuolet löytävät yhteisen käsityksen kiistassa vedottavista moraalisisista periaatteista. Kiistan osapuolten tulee argumentoidessaan esittää oikeuttamisen maailmassa pätevät perusteet. (Boltanski & Thévenot 2006, 223–224; Lonkila & Lehtonen 2013; Kauppinen 2015, 320–324.) Tiivistetysti kiistassa osapuolet vetoavat osapuolten hyväksymiin arvoihin.

Oikeuttamisteoria edustaa pragmaattista sosiologiaa eli kritiikin sosiologiaa, jossa pragmatismi viittaa toimijalähtöiseen kiinnostukseen tutkia rakentuvien kiistojen ja konfliktien lisäksi myös sitä, miten näitä kiistoja pyritään sopimaan. (Boltanski & Thévenot 1999, 364; Wagner 1999, 342–343; Boltanski & Thévenot 2006, 32; Kauppinen 2015, 318–319.) Pragmaattinen sosiologia eroaa kriittisestä sosiologiasta, jossa tutkitaan ihmisiin vaikuttavia yhteiskunnan rakenteellisia tekijöitä (Kauppinen 2015, 318–319). Oikeuttaminen syntyy sosiaalisessa tilanteessa esiintyvistä tarpeista, joten

se on sosiaalinen ilmiö (Kauppinen 2015, 322). Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) mukaan kiistassa osapuolet joutuvat kiinnittämään huomiota sosiaalisen järjestyksen kognitiivis-moraalisiin taustaoletuksiin, jotta osapuolet voivat sopeuttaa omaa toimintaansa kiistassa (mt. 37). Oikeuttaminen on siten keino yrittää säilyttää tai muuttaa sosiaalista järjestystä sekä myös käytäntö, jolla pyritään pitämään väkivaltaa loitolla tai estämään yhteiskunnan luisuminen kaaokseen (Kauppinen 2015, 322). Oikeuttamisen maailmojen kautta kiistan osapuolet voivat hahmottaa erilaisia kognitiivis-moraalisia taustaoletuksia, joihin kiistaosapuolet vetoavat (Wagner 1999, 346; Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 37).

Bourdieu'n kriittisessä sosiologiassa yksilöt nähdään melko passiivisina toimijoina, joiden käyttäytymistä määrittävät taipumukset ja rakenteet, kuten esimerkiksi symbolinen väkivalta (Lecarpentier 2015, 24–27). Boltanski ja Thévenot (1999) katsovat, että kriittisen sosiologian ongelmana on sen kyvyttömyys ymmärtää yksilötason kykyä kriittiseen toimintaan (mt. 364). Yhteiskuntaa ja sosiaalista todellisuutta ei tulisi käsittää bourdieulaisittain symbolisen vallan läpätunkevana. (Lonkila ym. 2021, 270–271.) Boltanskin ja Thévenot'n edustama pragmaattinen sosiologia on kilpaileva lähestymistapa kriittiselle sosiologialle, vaikka näillä lähestymistavoilla onkin yhteisiä tavoitteita ja käsitteitä. Pragmaattinen sosiologia katsoo, että yksilöt ovat aktiivisia toimijoita, jotka käyttävät kriittisiä kykyjään kaikissa tilanteissa, jolloin tilanteiden lopputulos on aina avoin. (Lecarpentier 2015, 24–27.)

Pragmaattisen sosiologian mukaan sosiologian on pyrittävä tuomaan esille toimijoiden argumentteja ja keskityttävä tarkastelemaan toimintaa muokkaavia rajoitteita. Toimijoiden rajoitteet eivät johdu henkilön yhteiskunnallisesta asemasta vaan argumentaatioon liittyvistä rajoitteista, joita ihmiset kohtaavat yrittäessään oikeuttaa omaa toimintaansa. (Lecarpentier 2015, 24–27.) Oikeuttamisteoriassa erimielisyydet kertovat siitä, että ihmisillä on käytössään erilaisia kriteereitä ja periaatteita sille, mikä on oikeutettua (Kauppinen 2015, 324). Boltanski ja Thévenot perustavat teoriansa oletukselle, että ihmisten toiminta ja asemoituminen toisiinsa nähden muuttuvat tilanteen ja toiminnan kriteerien mukaan. Tällöin tarkasteluun nousevat ne hetket, jolloin tavanomainen toiminta kriisiytyy ja toimijat suhteuttavat toimintansa uuteen tilanteeseen kognitiivisten kykyjen varassa. Kiistatilanne ja siinä oikeuttamisvaateiden analyysi mahdollistaa myös tavanomaisen ihmisten toiminnan perusteiden tarkastelun. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 4.)

Oikeuttamisteoriaa on toisaalta kritisoitu juuri siitä näkökulmasta, ettei teoria ota huomioon vallankäyttöä, joka koskee kiistaa itseään, jolloin yhteiskunta kuvataan liian konsensushakuisena (Kauppinen 2015; Wagner 1999, 348–349; Eskelinen & Sorsa 2011, 254). Julkiset kiistat, esimerkiksi säädösvalmistelu, ovat aina jossain määrin vallankäytön kamppailuja. Teppo Eskelisen ja Ville-Pekka Sorsan (2011) artikkelin mukaan, ellei kiistan alkuperäistä kehystystä ja kiistaa koskevaa jatkuvaa vallankäyttöä

oteta huomioon, oikeuttamisanalyysi rajoittuisi vain kiistojen sisäisen vallankäytön tutkimukseen (mt. 254). Toisaalta oikeuttamisteorian osalta on myös todettu, että kritiikki sitä kohtaan johtuu osittain myös väärinymmärryksestä oikeuttamisteorian tavoitteista (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 5; Wagner 1999, 343).

Oikeuttamisteorian lähtökohta on, että kiistan osapuolilla on kriittistä kapasiteettia argumenttinsa perustelemiseksi (Boltanski & Thévenot 1999). Kriittisen kapasiteetin katsotaan olevan toimijoiden luontainen ominaisuus (Lonkila ym. 2021, 271). Lehtosen ja Lonkilan (2008) mukaan Boltanski ja Thévenot katsovat, ettei kritiikkiä voi esittää ulkopuolisesta asemasta käsin, vaan kritiikin antajakin on sidottu siihen arvo maailmaan, jonka sisäisestä moraaliseen järjestyksestä hänen argumenttinsa on lähtöisin (mt. 344). Kuitenkin oikeuttamisteorian soveltamisessa tulee ottaa huomioon, vaikka kaikilla toimijoilla on kriittistä kapasiteettia käyttää yleisesti tunnistettuja oikeuttamisen maailmoja argumentoinnissa, mahdollisuudet kyvyn käyttämiseen eivät kuitenkaan jakaannu tasaisesti. Oikeuttamistapojen vahvuutta pohtiessa on otettava huomioon toimijoiden erilaiset resurssit. Erilaiset resurssit ja yhteiskunnan rakenteellinen epätasa-arvo tekevät oikeuttamisesta lopulta myös valtakamppailua. (Lonkila ym. 2021, 48.)

Oikeuttamisteoriassa moraalit on kiistojen keskeinen lähtökohta. Oikeuttamisteorian yksi puute Eskelisen ja Sorsan (2011) mukaan on, etteivät Boltanski ja Thévenot ota riittävästi huomioon normatiivista moraaliteoriaa, jossa moraaliset arvostelmat jaotellaan sen mukaan, mihin niiden oikeutuksen katsotaan viimekädessä nojaavan. Jaottelu perustuu tyypillisesti toimijan velvollisuuksia tai etiikan sääntöjä koskevaan deontologiseen etiikkaan, toiminnan seurauksia koskevaan seurausetiikkaan ja toimijoiden piirteitä koskevaan hyve-etiikkaan. (Mt. 254–255.) Eskelinen ja Sorsa ovat tutkimuksessaan pyrkineet osoittamaan moraalisten argumenttien yhteismitattomuuden. Yhteiseen hyvään vedoten voidaan pyrkiä oikeuttamaan hyvin erilaisiin arvoperusteisiin liittyviä vaateita ja yhteiskunnan moraaliseen järjestykseen voidaan pyrkiä vaikuttamaan erilaisista taustoista kumpuavilla moraalilla argumenteilla. Tämän vuoksi yhteiskunnassa on aina mahdollisia moraalisia kiistoja, vaikka ihmiset jakaisivat yhtäläiset arvot ja kiistoissa vedottaisiin samoihin oikeuttamisperusteisiin. (Eskelinen & Sorsa 2011, 255.)

4.1 Oikeuttaminen kiistoissa

Oikeuttamisessa toinen osapuoli yritetään vakuuttaa yhteisen hyvän kannalle vetoamalla omiin argumentteihin. Yhteinen hyvä voidaan käsittää yhteiseksi periaatteeksi, joka on myös toisen kiistan osapuolen hyväksyttävissä. (Boltanski & Thévenot 1999,

360; Lonkila & Lehtonen 2013; Lonkila ym. 2021, 271.) Yhteisiin oikeuttamisen maailmoihin vetoamisen ja oikeuttamisen maailman sisäisen kritiikin lisäksi toista oikeuttamisen maailmaa voidaan esimerkiksi kritisoida ulkoisesti toisesta maailmasta käsin. (Lonkila ym. 2021, 273.) Eri maailmojen oikeutuksien kautta voidaan päästä kompromissiin tai ajautua konfliktiin, kun oikeutus tuomitaan toisen maailman argumentilla. Kiistan kohteena tällöin on erimielisyys siitä, minkä oikeuttamisen maailman kriteereillä arviointi asiassa tulisi tehdä. (Boltanski & Thévenot 1999, 373; Boltanski & Thévenot 2006, 133; Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 38; Koskinen 2012, 309.)

Esimerkiksi voidaan esittää, että metsä on suojeltava ja puiden hakkuut kiellättävä, vaikka metsästä saataisiin raaka-ainetta teollisuudelle. Tällöin ekologian maailman arvot menevät markkinoiden maailman arvojen edelle, jolloin markkinoiden maailman arvot hylätään ja niitä kritisoidaan ekologian maailmasta käsin. Kiista voi kohdistua myös yhden oikeuttamisen maailman sisälle. Tällöin erimielisyys koskee, onko kiistan kohteena oleva toiminta tai asia oikeuttamisen maailman kriteerien mukaista. (Boltanski & Thévenot 1999, 373; Boltanski & Thévenot 2006, 133; Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 38; Koskinen 2012, 309.) Esimerkiksi luonnonsuojelun edistämiseen voitaisiin esittää useampaa erilaista toimenpidettä, jolloin eri toimenpiteitä punnitaan ekologian maailman arvojen sisällä ja valitaan toteutettavaksi se toimenpide, joka on maailman sisällä hyväksyttävien.

Oikeuttamisteoriassa oikeuttamisen kriisit ovat yhteentörmäyksiä, joissa oikeuttamisen maailmojen yhteensopimattomat arvot ja niihin liittyvät testaamisen tavat asettuvat kilpailutilanteeseen. Tämä johtaa siihen, että kiistassa tulee ratkaista missä arvomaailmassa kiistanalaista asiaa tulee testata, jotta testiä voitaisiin pitää oikeutettuna. (Boltanski & Thévenot 2006, 224). Malmelinin (2011, 63) mukaan näihin konfliktitilanteisiin liittyy hankalampien kysymysten sivuuttaminen tai kieltäminen, jotta jonkinlainen oikeutettu testaamisen tapa voitaisiin löytää. Kiistat ratkeavat, kun kiistassa saavutetaan sopimus. Sopimuksen saavuttaminen mahdollistuu, kun oikeutukseen vetoaminen nähdään kiistan osapuolten näkökulmasta riittävän legitiiminä. (Boltanski & Thévenot 2006, 27, 32–34, 37–40, 130, 153–158.)

4.2 Oikeuttamisen maailmat

Boltanski ja Thévenot rakensivat oikeuttamisen maailmat tutkimalla ensin empiiristä aineistoa, josta he erottelivat yleisimpiä arjen kiistoissa esiintyviä väitteitä ja argumentteja, jotka sisälsivät erilaisia oikeuttamisia (Boltanski & Thévenot 1999, 365). Toiseksi he tutkivat klassisen poliittisen filosofian tekstejä, joista he tunnistivat erilaisia oikeudenmukaisuuteen ja moraaliin liittyviä yhteisiä periaatteita, jotka esiintyivät

myös empirisen aineiston arkielämän kiistoissa (Boltanski & Thévenot 1999, 366). Boltanskin ja Thévenot'n mukaan kiistat eivät ole puhtaasti vain ihmisten välisiä, vaan kiistan kohteena voi olla myös erilaiset objektit ja asiat. Tämän vuoksi Boltanski ja Thévenot tarkastelivat lopuksi erilaisia, pääosin ranskalaisia, yritysmaailman asiantuntijaoppaita, joista ammennettiin oikeuttamisteoriaan erilaisia arjen tilanteissa esiintyviä objekteja ja toimijoita eli materiaalisia ominaisuuksia. (Boltanski & Thévenot 1999, 368–369; Boltanski & Thévenot 2006, 153–158.) Oikeuttamisen maailmojen tarkoituksena ei ole kuvata tiettyihin yhteisöihin liittyviä konkreettisia hyveitä, vaan ne ovat yleistyksiä oikeudenmukaisuudesta ja moraaliin liittyvistä yhteisistä periaatteista (Thévenot 2011, 10). On tärkeä tiedostaa, ettei oikeuttamisteoria ole normatiivinen teoria oikeudenmukaisuudesta, eikä sitä pidä ymmärtää yleisenä yhteiskuntateorianana (Lonkila ym. 2021, 271; Wagner 1999, 344).

Yhdistelemällä kolmesta eri lähteestä moraaliin, oikeutuksiin, esineisiin ja toimijoihin liittyviä tietoja, muotoutui alkuun kuusi oikeuttamisen maailmaa: kodin, maineen, markkinoiden, teollisuuden, kansalaisuuden ja inspiraation maailma. Boltanskin ja Thévenot'n mukaan eri maailmoissa on erilaiset perusteet oikeuttamisen arvioinnille. Jokaisen oikeuttamisen maailman periaatteille oikeudenmukaisuudesta ja moraalista on osoitettavissa oma poliittisesta filosofiasta ilmenevä alkuteos. (Boltanski & Thévenot 1999, 369; Boltanski & Thévenot 2006, 148–153, 159–211; Lehtonen & Lonkila 2008, 343; Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 35.)

Teorian kuuteen peruskategoriaan on myöhemmin lisätty myös muita oikeuttamisen maailmoja, kuten esimerkiksi ekologian maailma, jossa arvokkaana pidetään luonnon monimuotoisuutta. Alkuperäiset kuusi oikeuttamisen maailmaa katsottiin olevan riittämättömiä ympäristökiistoissa (Huikuri 2011, 55). Oikeuttamisteoria on periaatteessa edelleen avoin kehittämiselle maailmojen määrän osalta (Lafaye & Thévenot 1993; Lonkila ym. 2021, 273–274). Oikeuttamisteorian käyttökelpoisuus empirisessä tutkimuksessa perustuu kuitenkin siihen, että oikeuttamisteoriassa on rajallinen määrä moraalisia periaatteita (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016).

4.2.1 Inspiraation maailma

Inspiraation maailman moraaliset perusteet pohjautuvat Aurelius Augustinuksen teokseen Jumalan valtio (Boltanski & Thévenot 2006, 83–87). Inspiraation maailman filosofisena perustana on erityisesti Augustinuksen teoksessa käytetty armon tai ylväyden (grace) käsite (Boltanski & Thévenot 2006, 86–87). Inspiraation maailmassa arvo perustuu luovaan toimintaan ja inspiroitumisesta saatavaan muutoksen hurmokselliseen hetkeen (Boltanski & Thévenot 2006, 159–164). Inspiraation maailmassa arvo ei ole siten riippuvainen muiden hyväksynnästä, vaan arvo on sisäisesti koettua (Boltanski & Thévenot 1999, 370). Inspiraation maailma on hyvin epämuodollinen maa-

ilma, sillä inspiraation maailmassa ei ole sääntöjä tai hierarkioita. Inspiraation maailman arvoa on mahdotonta ulkoisesti kontrolloida tai mitata, sillä inspiraation maailma on henkilön kokema spontaania valaistumista. Inspiraation maailma voi vaikuttaa epävakaalta ja heikolta. (Boltanski & Thévenot 2006, 159.)

Inspiraation maailmassa arvostetaan taiteellisuutta, rohkeutta, mielikuvitusta ja omistautuneisuutta. Inspiraation maailman objektien määrittelyssä Boltanski ja Thévenot hyödynsivät ranskalaista Bernard Demoryn kirjoittamaa yritysjohtajille suunnattua käytännönläheistä luovuusopasta (*La créativité en pratique*). Inspiraation maailman oliot voivat esimerkiksi olla henkiolentoja, luovia tai erikoisia ihmisiä ja lapsia. Tällaiset olennot ovat parhaimmillaan, kun he ovat outoja, upeita ja tunteellisia. (Boltanski & Thévenot 2006, 159–160; Boltanski & Thévenot 1999, 370.)

Miten inspiraation maailma ilmenee oikeuttamisessa? Oikeuttaminen voisi perustua inspiraation maailmaan, mikäli luonnonsuojelun puolustamisessa vedottaisiin esimerkiksi luonnon tuovan itselleen ja muille henkistä pääomaa ja inspiraatiota. Luonto on paikka, josta voi ammentaa uusia oivalluksia ja rikastuttaa omaa henkistä elämää. Luonnosta saatava kokemus on jotain, mitä ei voi rahalla tai muulla mittarilla mitata. Luonnonsuojelu perusteltaisiin tunteella ja kokemuksella. Tutkielmassa analysoitavassa aineistossa inspiraation maailma ilmeni esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Kaupunkialueiden ympäristössä säilyneisiin arvokkaisiin, METSO-kriteerit täyttäviin lähimetsiin ja viherkäytäviin ei lähtökohtaisesti tule kaavoittaa rakentamista, vaikka heikennys hyvitetäisiinkin. Lähimetsät ovat kaupunkilaisille elintärkeä virkistys- ja hyvinvoinnin lähde.” (Luontoliitto ry.)

4.2.2 Kodin maailma

Kodin maailman arvot kumpuavat henkilökohtaisista suhteista, kuten esimerkiksi perhesuhteista, perinteistä ja asemasta hierarkiassa. Kodin maailmassa arvostetaan vahvaa perheen ja yhteiskunnan johtajuutta, jolloin arvostettuna pidetään henkilöiden asemia ja sukulaisuussuhteita. Tämä ilmenee esimerkiksi kunnioituksena vanhempia tai auktoriteetteja kohtaan. Perinteet ovat korostuneessa asemassa. Esimerkiksi hyvät käytöstavat ovat perheen kautta opittua ja ilmentävät arvostamista. Opitut tavat ja tottumukset ohjaavat henkilöiden toimintaa. Kodin maailmassa arvoa voidaan mitata sen perusteella, miten henkilö asemoituu perheessä tai yhteiskunnassa. Boltanski ja Thévenot hyödynsivät kodin maailman arvojen määrittämisessä Jacques Bénigne Bossuet’n kirjoituksia (*La politique tirée des propres paroles de l’Écriture sainte*). (Boltanski & Thévenot 1999, 370; Boltanski & Thévenot 2006, 164–178.)

Kodin maailman objektien määrittelyssä Boltanski ja Thévenot hyödynsivät Pierre Camusatin käytösopasta *Savoir-vivre et promotion*, joka on suunnattu henkilöille, joiden vastuu yrityksessä tulee ylennyksen myötä lisääntymään (Boltanski & Thévenot 1999, 370; Boltanski & Thévenot 2006, 154). Kodin maailmassa arvokkaita

objekteja ovat esimerkiksi käyntikortit, lahjat, kiinteistöt, kodit ja tittelit. Kodin maailmassa ihmissuhteiden ylläpidossa pidetään tärkeänä toisen huomioon ottamista, vastavuoroisuutta sekä perheen ja perinteiden jatkuvuutta. (Boltanski & Thévenot 1999, 371.) Kodin maailmaan vedotaan oikeuttamisessa esimerkiksi silloin, jos jonkun argumentteja arvostetaan hänen yhteiskunnallisen asemansa perusteella (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 36).

Kiistassa voitaisiin oikeuttaa argumentteja kodin maailmalla esimerkiksi silloin, jos luonnonsuojelua perusteltaisiin perinteiden jatkuvuudella ja olemassa olevien toimintatapojen kunnioituksella. Perinteiden arvostaminen voisi ilmetä esimerkiksi luontoarvojen suojelemisen jatkamisena, jolloin luonnonsuojelun tason heikentämistä vastustettaisiin. Kodin maailmalla voitaisiin oikeuttaa myös siten, jos luonnonsuojelua vastustettaisiin perinteisten elinkeinojen, kuten maanviljelyn tai eläintuotannon jatkuvuuden turvaamisella. Kodin maailma voisi ilmetä oikeuttamisessa luonnon turmeltumisen paheksuttavuutena, sillä kodin maailmassa hyviä tapoja ja kunnioitusta arvostetaan. Tutkielmassa analysoitavassa aineistossa kodin maailma ilmeni esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Tämä lakiluonnos ottaa kantaa luonnonsuojelulain uudistamiseen. Maanomistajat ovat vuosisatojen ajan hoitaneet luontoa ja ympäristöään. He ovat ne kansalaiset, jotka tehokaimmin voivat myös panna käytäntöön tarvittavia muutoksia luontokadon pysäyttämiseksi. Siihen tarvitaan jatkossa yhä enemmän avointa vuorovaikutusta, objektiivista tiedonhankintaa sekä tutkimusta. On siis erittäin tärkeää pitää maanomistajat tiiviisti mukana kaikessa luonnonsuojelutoiminnassa ja siihen liittyvässä lainsäädäntötyössä.” (Maanomistajain Liitto – Jordägarnas Förbund ry.)

4.2.3 Maineen maailma

Maineen maailmassa arvo perustuu suureen individuaaliseen näkyvyyteen, julkisuuteen ja sosiaaliseen menestykseen, joiden kautta myös arvoa mitataan. Maineen maailmassa merkittäviä henkilöitä ovat kuuluisuudet, journalistit ja vaikuttajat. Tärkeää on olla tunnettu ja saavuttaa mainetta. Boltanski ja Thévenot ovat ottaneet vaikutteita maineen maailman arvojen määrittämiseen Thomas Hobbesin Leviathan teoksesta. (Boltanski & Thévenot 2006, 178–184.)

Maineen maailman objektien määrittelyssä Boltanski ja Thévenot tarkastelivat Christian Schneiderin viestintään liittyvää opasta *Principes et techniques des relations publiques* (Boltanski & Thévenot 2006, 155). Arvokkaana pidetään julkisuutta, tunnistettavuutta, menestystä tai vaikuttamista. Maineen maailmassa olennaisia objekteja ovat esimerkiksi tavaramerkit, media, uutiset ja tiedotteet. Arvostettua toimintaa ovat esimerkiksi vaikuttaminen, itsensä tunnetuksi tekeminen ja juoruilu. Maineen maailmassa arvoa mitataan henkilön tunnettavuuden ja vaikuttavuuden perusteella. (Boltanski & Thévenot 1999, 371; Boltanski & Thévenot 2006, 178–184.)

Luonnonsuojelua koskevassa kiistassa oikeuttaminen vedoten maineen maailmaan voisi ilmetä maineen tai mielikuvien luomisen kautta. Esimerkiksi maineen

maailmassa voitaisiin vedota suomalaiseen luontobrändiin tai imagoon puhtaasta luonnosta. Luonto on jotakin merkityksellistä, jonka kautta rakennetaan maineen hallintaa ja hyvää julkisuuskuva. Esimerkiksi luonnonsuojelua voitaisiin perustella maineen hallinnalla ja kansallismaisen tuotteistamisella. Tutkielmassa analysoitavassa aineistossa maineen maailma ilmeni esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Suomella on sivistysvaltiona ja EU:n jäsenvaltiona vastuu näyttää normatiivisin keinoin oikeaa suuntaa niin omille kansalaisilleen kuin myös muille jäsenvaltioille eettisestä toiminnasta luonnonsuojelussa, ja siten omalta osaltaan kantaa globaalinen vastuu luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja luontoon kuuluvien yksilöiden suojelemisesta. Tieteellisen tiedon ja älyllisen ajattelun perusteella metsästysmuistojen maahantuontikieltoa ei voi sivistyneessä maassa vastustaa, saattakka olla säätämättä.” (Trofeeton EU -työryhmä.)

4.2.4 Kansalaisuuden maailma

Oikeuttamisteoriassa kansalaisuuden maailman määrittäminen on saanut vaikutteita Jean-Jacques Rousseau'n Yhteiskuntasopimus teoksesta. Kansalaisuuden maailmassa arvokkaana toimintana pidetään esimerkiksi yhteisvastuuta, tasa-arvoa ja solidaarisuutta. Toiminnassa pyritään yhteisen hyvän saavuttamiseen, eikä yksilökeskeisen edun tavoitteluun. Kansalaisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja demokratiaa pidetään arvostettuna, ja säädökset palvelevat yhteistä etua ja ilmentävät yleistä tahtoa. Kansalaisuuden maailmassa oikeuttamisessa voidaan esimerkiksi vedota yhteisten periaatteiden, lakien ja sopimusten noudattamiseen tai yhdenvertaisuuden toteutumiseen. (Boltanski & Thévenot 2006, 185–193.)

Boltanski ja Thévenot tarkastelivat kansalaisuuden maailman objektien määrittelyssä kahta toisiaan täydentävää ranskalaista ammattiliiton opasta, jotka liittyivät ammattiliiton järjestäytymiseen (Boltanski & Thévenot 1999, 371; Boltanski & Thévenot 2006, 155–156). Kansalaisuuden maailman objektit voivat olla aineettomia, kuten lait ja erilaiset säännöt, tai materiaalisia, kuten esimerkiksi yhteisön toimitilat tai äänestyspaikat. Arvostettuna toimintana kansalaisuuden maailmassa pidetään kollektiivista toimintaa eli ihmisten saamista liikkeelle yhteisen hyvän vuoksi. (Boltanski & Thévenot 1999, 372.)

Luonnonsuojelua voitaisiin esimerkiksi oikeuttaa kansalaisuuden maailmalla siten, että argumentaatioissa vedottaisiin luonnon kuuluvan kaikille ja kaikilla olevan yhtäläinen vastuu luonnon monimuotoisuudesta ja sen turvaamisesta. Luonnonsuojelu edistää yhteistä etua ja luo yhteiskunnallista hyvinvointia. Kansalaisuuden maailmaan vetoava oikeuttaminen voisi ilmetä myös siten, että vedotaan kaikkien yhtäläisiin oikeuksiin osallistua ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Tutkielman analysoitavassa aineistossa kansalaisuuden maailma ilmeni esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Uuden luonnonsuojelulain säätäminen on tarpeen, koska Suomen perustuslain 20 §:n säätämänä vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä

kuuluu kaikille; ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon” (Ilmastoisovanhemmat ry. – Klimatmor- och farföräldrar fr.)

4.2.5 Markkinoiden maailma

Markkinoiden maailmassa arvokkaana pidetään esimerkiksi kykyä voittaa ja rikastua. Arvostuksen kohteena pidetään myös varallisuutta sekä taloudellista että materiaalista menestystä, jota voidaan mitata määrällisesti rahan arvon kautta. Varallisuus luo markkinoiden maailmassa hyvinvointia ja rahalla voidaan mitata melkein kaikkea. (Boltanski & Thévenot 2006, 193–203, 202–203.) Boltanski ja Thévenot valitsivat markkinoiden maailmassa filosofiseksi alkutekstiksi Adam Smithin Kansojen varallisuus teoksen (Boltanski ja Thévenot 1999, 372).

Markkinoiden maailman objektien määrittelyssä Boltanski ja Thévenot hyödynsivät Mark H. McCormack’sin liike-elämän opasta *What They Don’t Teach You at Harvard Business School*. Markkinoiden maailmassa myyjät ja ostajat ovat arvokkaita henkilöitä – erityisesti silloin, kun he ovat vauraita ja ylläpitävät markkinoiden toimintaa. Vauraus on mahdollista saavuttaa optimoimalla oma asema markkinoiden toiminnassa ja hyödyntämällä markkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Tämä on mahdollista pitämällä omat tunteet kurissa. Markkinoiden maailmassa kaupan lisäksi kilpailu on henkilöitä yhdistävä tekijä. (Boltanski & Thévenot 1999, 372; Boltanski & Thévenot 2006, 196–197.) Markkinoiden maailmassa arvokkaita esineitä pidetään arvostettuina objekteina. Ihmisten arvo määrittyy rahallisten resurssien ja voiton tavoittelun kyvykkyyden mukaan. (Boltanski & Thévenot 2006, 197–198.)

Oikeuttaminen markkinoiden maailmassa voisi ilmetä luonnon välinearvoon vetoamisena, jolloin esimerkiksi puolustettaisiin luonnon taloudellista hyödyntämistä. Markkinoiden maailmassa luonto on resurssi, jota voidaan hyödyntää materiaalsen ja taloudellisen edun vuoksi. Markkinoiden maailma sulkee ulkopuolelle luonnon itseisarvon. Markkinoiden maailmassa voitaisiin kyseenalaistaa luonnonsuojelu sen kustannusten vuoksi tai vedota luonnosta saatavien raaka-aineiden ja hyödykkeiden rahallisen hyötyyn. Markkinoiden maailma ilmeni tutkielmassa analysoitavassa aineistossa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Uhanalaisuuden huomioon ottaminen voi muodostua toiminnan esteeksi, kun rajaukset tai kohtuuttomat suojausmääräykset muuttavat hankkeen taloudellisesti kannattamattomaksi.” (Bioenergia ry.)

4.2.6 Teollisuuden maailma

Oikeuttamisteoriassa teollisuuden maailman arvot ovat saaneet vaikutteita Henri de Saint-Simonin teksteistä. Teollisuuden maailmassa moraalinen oikeutus perustuu esimerkiksi tehokkuuteen, tuottavuuteen, suunnitteluun ja asiantuntijuuteen. Teollisuuden maailmassa asiantuntijuuden, tieteen, politiikan tai sääntelyn kautta

voidaan saavuttaa maksimaalinen tehokkuus, mikä johtaa suurempaan yhteiseen hyvään. Teollisuuden maailmassa suunnittelulla, säännöillä ja prosessien optimoinnilla voidaan välttää riskejä ja tehottomuutta. Arvostettuina pidetään esimerkiksi ahkeria ja tehokkaita henkilöitä, joilla on motivaatio suorittaa ja saavuttaa hyviä tuloksia. (Boltanski & Thévenot 1999, 372–373; Boltanski & Thévenot 2006, 203–211.)

Teollisuuden maailman objektien määrittelyssä Boltanski ja Thévenot hyödynsivät Maurice Pierrot'n tuottavuusopasta *Productivité et conditions de travail: Un guide diagnostic pour entrer dans l'action*. Teollisuuden maailmassa arvostettuina henkilöinä pidetään osaavia, tuottavia ja tehokkaita asiantuntijoita. Arvokkaita objekteja ovat esimerkiksi metodit, kriteerit, suunnitelmat, kuviot ja taulukot. Teollisuuden maailmassa arvostetaan järjestelmällisyyttä, mitattavuutta ja standardisointia. (Boltanski & Thévenot 1999, 373.)

Luonnonsuojelua koskevassa kiistassa teollisuuden maailmaan vetoava oikeuttaminen voisi ilmetä esimerkiksi asiantuntijuuden arvostuksena. Luonnonsuojelua oikeutettaisiin asiantuntijatietoon perustuen. Luonnonsuojelun toteuttamista voitaisiin tehostaa tilastojen ja tutkitun tiedon pohjalta. Toisaalta luonnonsuojelua vastustavat tahot voisivat luonnonsuojelua koskevassa kiistassa vedota tehokkuuteen maankäytössä, jolloin luontoa ei tulisi suojella niin paljoa. Teollisuuden maailma ilmeni tutkielmassa analysoitavassa aineistossa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Lain perusteluista on myös nähtävissä, että lain valmistelun yhteydessä juuri metsästyksen käsittelyssä on ollut puutetta alan asiantuntemuksesta.” (Suomen Riistakeskus.)

4.2.7 Ekologian maailma

Oikeuttamisteoriaan jälkikäteen lisätyssä ekologian maailmassa luontoa ja sen monimuotoisuutta sekä ekologista kestävyyttä pidetään itseisarvona. Arvokkaana pidetään pyrkimystä sovittaa yhteen elämäntavat ympäristönsuojelun tavoitteiden kanssa ja vaalia ympäristön hyvinvointia. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 37.) Ekologian maailmassa ympäristönsuojelu on edellytys sekä ympäristön että ihmisen hyvinvoinnille. Arvokkaita objekteja ekologian maailmassa ovat esimerkiksi uhanalaiset kasvit ja eläimet sekä ympäristöliikkeet. (Lafaye & Thévenot 1993; Huikuri 2011, 55; Thévenot 2011, 10.)

Luonnonsuojelua koskevassa kiistassa vetoaminen ekologian maailmaan voisi ilmetä vetoamalla luonnon itseisarvoon eli luonnon ja sen monimuotoisuuden huomioon ottamiseen. Oikeuttamisessa ekologiset arvot määrittäisivät luonnonsuojelun ja luonnon vaalimisen tarpeet. Yhteisenä hyvänä pidettäisiin esimerkiksi luonnon suojelemista. Ekologian maailma ilmeni tutkielmassa analysoitavassa aineistossa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Kyykantojen taantuessa voimakkaasti ilmastonmuutoksen epävakauttamien talvien, sekä elinympäristöjen tuhoutumisen ja pirstaloitumisen myötä on korkea aika luoda kyyille turvaa lakimuutoksen avulla. Kyy on tärkeä linkki luonnon kiertokulun ja biodiversiteetin ylläpidolle.” (Suomen herpetologinen yhdistys ry.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODISET RATKAISUT

Tutkielmassa analysoidaan vuonna 2021 lausuntokierroksella olleen uuden luonnonsuojelulain hallituksen esitysluonnoksen lausuntopalautetta oikeuttamisteorian näkökulmasta. Menetelmänä sovelletaan Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) kehittämää julkisen oikeuttamisen analyysia, joka tarjoaa välineen soveltaa oikeuttamisteorian kategorioita kiistojen analysoimiseen. Tässä tutkielmassa kiistaa edustaa luonnonsuojelulain uudistamisen (YM012:00/2020) lausuntopalautteesta ilmenevät vaateet luonnonsuojelun tasosta ja tarpeellisuudesta. Oikeuttamisteorian lisäksi tutkielmassa tarkastellaan luonnonsuojelulain valmistelun säädösvalmistelun kenttää ja kentällä ilmeneviä valtasuhteita. Tutkimuksen menetelmällisenä periaatteena toimii laadullinen tutkimus, jossa sovelletaan abduktiivista lähestymistapaa. Kenttäteoriat ja julkisen oikeuttamisen analyysi ovat metodologiselta strategialta abduktiivisia (Lonkila ym. 2021, 280; Wacquant & Vainikkala 2013, 100, Thomson 2014, 74.) Abduktiivisessa lähestymistavassa päättely perustuu yksityiskohtaisten havaintojen ja teorioiden väliseen vuorovaikutukseen, jossa iteratiivisesti pyritään löytämään uskottavia selityksiä aineistossa esiintyville havainnoille (Thornberg 2022, 247–249).

5.1 Tutkimusasetelman rakentuminen

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Ketkä toimivat luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmistelun kentällä?
2. Minkälaisiin oikeutuksiin luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteessa vedotaan?
3. Kenen oikeuttamiset otetaan säädösvalmistelussa huomioon?

Tutkimuskysymyksiä kautta on tarkoitus selvittää, minkälaiset ja kenen oikeuttamiset ovat painavia ja mitä oikeuttamisia ei oteta huomioon säädösvalmistelussa. Analyysin kautta voidaan selvittää säädösvalmistelun kentän valtapositiioita. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kautta pyritään selvittämään, ketkä ovat toimijoita säädösvalmistelun kentällä luonnonsuojelulain uudistushankkeessa.

Toisen tutkimuskysymyksen kautta on tarkoitus selvittää, mihin oikeutuksiin luonnonsuojelulain uudistuksen (YM012:00/2020) lausuntopalautteessa vedotaan eli mitä lausuntopalaute koskee ja miten lausunnoissa argumentoidaan. Tukeutuvatko lausuntopalautteen argumentit esimerkiksi ekologian ja markkinoiden oikeuttamisen maailmoihin vai jätetäänkö lausuntopalautteessa vetoamatta kokonaan johonkin oikeuttamisen maailmaan? Tavoitteena on ymmärtää julkisen oikeuttamisen analyysia soveltaen, kuinka luonnonsuojeluun liittyvän sääntelyn lausuntopalautteessa moraalijärjestelmiä käytetään argumentaatiossa perustelujen tukena. Analyysin kautta saadaan selville lausuntopalautteessa ilmenevien oikeuttamisen maailmojen välisiä suhteita.

Lopuksi tutkielmassa selvitetään, kenen oikeuttamiset otettiin säädösvalmistelussa huomioon vertaamalla lopullista hallituksen esitystä lausuntopalautteessa eniten esiintyviin oikeuttamisen maailmoihin. Näin saadaan selville, mitkä lausuntopalautteessa esiintyvät oikeutukset ilmenevät myös lopullisessa hallituksen esityksessä (HE 76/2022 vp) ja miten lopullista hallituksen esitystä on muutettu lausuntopalautteen perusteella. Tavoitteena on saada selville, mitkä oikeutukset lopulta ilmenevät lain perusteluissa ja kenen oikeutukset lopulta menestyivät. Tämän analyysin kautta saadaan selville, kenellä on valtaa säädösvalmistelun kentällä.

5.2 Aineisto

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistushanke (YM012:00/2020) toteutettiin ajalla 1.1.2020–28.2.2022 ympäristöministeriön toimesta. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistamishanke sisälsi luonnonsuojelulain (1096/1996) ja -asetuksen (160/1997) sekä luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamisen vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädännön uudistamista valmistelevat projektit sekä projektin ekologisen kompensaation kehittämiseksi. Tässä tutkielmassa tarkastellaan sidosryhmien antamaa lausuntopalautetta, jota ympäristöministeriö pyysi luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi luonnonsuojelulaiksi.

Uutta luonnonsuojelulakia koskessa hallituksen esitysluonnoksessa voimassa olleen luonnonsuojelulain yleinen rakenne ja sen useat pykälät ehdotettiin säilyvän pitkälti ennallaan, mutta lakia ehdotettiin täydennettäväksi ja tarkistettavaksi monilta

osin. Esimerkiksi luonnonsuojelualueita, Natura 2000-alueita, monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemista, korvauksia sekä valvontaa koskevat säännökset ehdotettiin säilyvän pääosin ennallaan, mutta niissä havaitut puutteet korjattaisiin ja edellä mainittuja säännöksiä täsmennettäisiin. Lausuttavana olleessa luonnonsuojelulain lakiluonnoksessa ehdotettiin merkittäviä muutoksia lain yleisiin säännöksiin, luonnonsuojelusuunnittelun laajentamiseen, luontotyyppi- ja lajisuojelun vahvistamiseen sekä saamelaisten oikeuksien edistämiseen. Lakiluonnoksessa ehdotettiin kokonaan uusia lukuja, joissa säädettäisiin luonnonsuojelun hallinnosta, eliölajien vaihdannasta, maahantuonnista ja maastavientiä koskevista säännöksistä sekä luontotiedon hallinnasta. Uutena asiana lakiluonnoksessa ehdotettiin ekologista kompensatiota, jota koskevassa luvussa säädettäisiin suojelusta poikkeamisesta aiheutuvan heikennyksen hyvittämisestä ja luonnonarvojen tuottamisesta ja vapaaehtoisen hyvittämisen varmentamisesta. (VN/12128/2019.) Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua, lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä sekä tehostaa hallinnollisia menettelyjä.

Ympäristöministeriön lausuntopyynnössä kysyttiin kommentteja luonnonsuojelulain lukuihin, muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin, luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseen, ilmastonmuutoksen hillintään luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena, ekologiseen kompensatioon, malminetsintään luonnonsuojelualueilla ja lopuksi lausuntopyynnössä pyydettiin kommentteja muista huomioista hallituksen esitysluonnokseen liittyen. Lakiluonnoksen lausuntokierros toteutettiin ajalla 2.7.–6.9.2021 ja hallituksen esitykseen kokonaisuutena annettiin lausuntoja yhteensä 210 kappaletta, joista 50 oli yksityishenkilöiden antamia lausuntoja (HE 76/2022 vp, 117–119). Lausunnot ovat julkisia asiakirjoja ja vapaasti saatavilla valtioneuvoston Hankeikkunasta tunnuksella YM012:00/2020 sekä Lausuntopalvelu.fi-sivustolta. Yksityishenkilöiden antamat lausunnot eivät kuitenkaan olleet julkisesti vapaasti saatavilla, joten ne rajattiin tästä tutkielmasta pois. Tutkielmassa valittiin analysoitavaksi kaikki julkisesti Hankeikkunasta saatavilla olevat lausunnot, jotta luonnonsuojelulainsäädännön uudistamishankkeen lausuntopalautteesta saadaan riittävä kokonaiskäsitys.

Kirjallisia lausuntoja antoivat ministeriöt, maakuntien liitot, kuntaliitto ja kunnat, yliopistot, tutkimuslaitokset sekä tieteelliset yhdistykset, oikeuslaitos ja laillisuusvalvonta, viranomaiset, saamelaiset, elinkeinoelämän edunvalvontajärjestöt, ympäristöjärjestöt ja moni muu järjestö. Tutkielman aineistoon valikoitui lopulta analysoitavaksi yhteensä 156 lausuntoa. Lausuntojen pituudet vaihtelivat muutamasta sivusta kymmeneen sivuihin. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistushankkeessa toteutettiin myös verkkokeskustelu ajalla 24.1.–21.2.2020 ja viisi kuulemistilaisuutta sidosryhmille 4.2.–12.2.2020 välisenä aikana. Nämä materiaalit rajattiin myös tämän tutkielman ulkopuolelle.

Aineistoon liittyen on hyvä tunnistaa, että osa hallituksen esitysluonnosta kommentoineista lausunnonantajista kuului luonnonsuojelulain uudistushankkeen ohjausryhmään ja projektiryhmään. Uutta luonnonsuojelulakia koskeva esitysluonnos valmisteltiin laajapohjaisessa projektiryhmässä. Osa hallituksen esitysluonnoksen lausunnonantajista on siten ollut jollakin tapaa mukana joko valmistelemissa, ohjaamassa tai seuraamassa uudistushanketta, mikä on voinut vaikuttaa lausunnonantajien käsityksiin ja valmiuksiin lausua hallituksen esitysluonnoksesta. (Ks. HE 76/2022 vp, 11.) Tämä on voinut vaikuttaa siihen, että joillakin toimijoilla on ollut paremmat lähtökohdat säädösvalmistelun kentälle asemoitumisessa.

5.3 Julkisen oikeuttamisen analyysi

Keskeisenä analyttisenä välineenä tutkielmassa käytetään julkisen oikeuttamisen analyysia. Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) kehittämä julkisen oikeuttamisen analyysi tarjoaa välineen soveltaa Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian kategorioita julkisissa teksteissä käytävien kiistojen analysoimiseen (Lonkila ym. 2021, 270). Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011, 35) mukaan julkisen oikeuttamisen analyysillä voidaan systematisoida oikeuttamisteorian tavoitetta löytää oikeuttamispuheelle yhteisiä viitepisteitä. Julkisen oikeuttamisen analyysin avulla voidaan tutkia, miten julkisissa teksteissä esiintyviä argumentteja moraalisesti oikeutetaan tai kiistetään ja tuomitaan toisen osapuolen argumentteja (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 34).

Julkinen oikeuttamisen analyysi mahdollistaa argumenttien moraalisen ulottuvuuden tarkastelun, mikä on olennaista esimerkiksi yhteiskunnallisiin ongelmiin tai sääntelyyn liittyvissä kiistoissa. Lonkila ym. (2021) tuo esille, että perinteinen kehyksiä etsivä sosiologinen tekstianalyysi ei välttämättä ota huomioon moraalikategorioihin pohjavia väitteitä. Näin ollen julkisen oikeuttamisen analyysi mahdollistaa esimerkiksi objektiivisena totuutena esitettävän talouspuheen moraalisuuden analyysin, mikä mahdollistaa neutraaliksi tulkittujen väitteiden poliittisen luonteen esille tuomisen. (Mt. 2021, 274.)

Julkinen oikeuttamisen analyysin käsitteisiin ja koodaamisperiaatteisiin on otettu vaikutteita Ruud Koopmansin ja Paul Stathamien (1999) poliittisten vaateiden analyysistä (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 35). Julkisen oikeuttamisen analyysin avulla voidaan koodata esimerkiksi lakihankkeen lausuntopalautteesta erikseen lausunnossa esiintyvien vaateiden sisällöt ja niiden oikeuttamiskategoriat, lausunnon esittäjä, vaateiden kohteet sekä vaateiden esittämistapa. Vaateiden oikeuttamiskategoriasta voidaan koodata, onko viittaus oikeuttamiskategoriaan positiivinen vai negatiivinen ja esiintyykö tekstissä esimerkiksi oikeuttamisen maailmojen yhdistelmiä. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 39; Lonkila ym. 2021, 275.)

Tutkielmassa käytetään julkisen oikeuttamisen analyysia luonnonsuojelulain uudistuksen lakihankkeen lausuntopalautteessa esiintyvien argumenttien eli vaateiden luokitteluun ja oikeuttamisen tapojen vertailuun. Yhdessä lakihankkeen lausuntopyyntöön annetussa lausunnossa esiintyy tavallisesti useita argumentteja eli vaateita. Tutkielmassa valittiin julkisen oikeuttamisen analyysi menetelmäksi, sillä sen avulla voidaan tarkastella erilaisia oikeutuksia monipuolisemmin kuin monen muun käsitteellisen kehikon varassa olisi mahdollista tarkastella (Lonkila ym. 2021, 270). Oikeuttamisteoria soveltuu säädösvalmisteluhankkeen tarkasteluun, sillä sen avulla voidaan analysoida sekä kriittistä väkivallatonta toimintaa ja ihmisten tapoja rakentaa yhteisymmärrystä (Boltanski & Thévenot 2006, 25).

Analyysimenetelmäksi olisi voitu valita esimerkiksi kriittinen diskurssianalyysi tai kehysanalyysi, mutta tällöin tutkimuksen asemoitumiseen ja lähtökohtaan olisi tullut sävyero. Erilaisissa laadullisissa sisällönanalyyseissa on tosin samankaltaisuuksia keskenään ja eri menetelmät eivät poissulje mahdollisuutta soveltaa oikeuttamisteoriaa. Esimerkiksi Karoliina Malmelin (2011) tuo tutkimuksessaan esille, että kriittinen diskurssianalyysi pyrkii paljastamaan, kuinka tutkijan tunnistamat puhetaivat tukevat erilaisten ryhmien intressejä. Oikeuttamisteoriassa ei pyritä tunnistamaan tietyille ryhmälle ominaisia intressejä, vaan tunnistamaan erilaisiin arvomaailmoihin perustuvia oikeutuksia. Boltanskin ja Thévenot'n mukaan oikeuttamista tulisi tarkastella erilaisten arvojen asettumisena vastakkain yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Malmelin 2011, 58–59.) Säädösvalmistelun taustalla lausuntopalautteesta ilmenevät moraaliset oikeutukset ovat kiinnostavampi näkökulma tarkastelun kohteeksi, kun tutkitaan oikeuden ja säädösvalmistelun moraalista ulottuvuutta. Tällöin sidosryhmien intressien kehystäminen tai paljastaminen puhetaivasta toisi tutkimukselle erilaisen lähestymistavan.

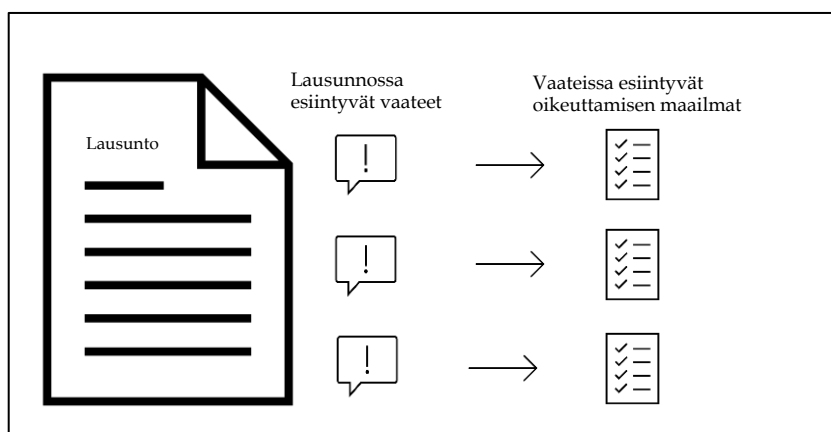
6 ANALYYSI

Kappaleessa esitellään keskeiset analyysin havainnot ja tulokset. Analyysi aloitetaan tarkastelemalla toimijoiden positioita säädösvalmistelun kentällä luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen valmistelussa. Analyysissa hyödynnetään abduktiivisesti kenttäteorioita. Analyysia jatketaan esittelemällä tutkimusaineistossa esiintyvien oikeuttamisen maailmojen määrällinen esiintyminen. Määrällisen tarkastelun kautta saadaan käsitys aineistossa yleisimmin esiintyvistä oikeuttamisen maailmoista ja niiden välisistä suhteista. Tutkielman tavoitteena on ymmärtää, kuinka moraalijärjestelmiä käytetään luonnonsuojelulain hallituksen esitysluonnoksen lausuntopalautteen argumentaatiossa perustelujen tukena. Tähän kysymykseen pureudutaan syventymällä aineistossa esiintyvien keskeisten oikeuttamisen maailmojen sisällön tarkempaan analyysiin esimerkkien kautta. Samalla esitellään lausuntopalautteesta esille tulleita rinnakkaisia ja tuomitsevia oikeutuksia. Lopuksi analyysissa tarkastellaan toimijoiden positioita luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen valmistelussa valta-asetelmien kautta ja analysoidaan, mitkä oikeuttamisen maailmat lopulta menestyivät.

Julkisen oikeuttamisen analyysi on tehty hyödyntäen ATLAS.ti-ohjelmaa, jota käytettiin aineiston koodaamiseen. Koodaamisessa käytettiin oikeuttamisteorian kuutta alkuperäistä oikeuttamisen maailmaa ja sittemmin oikeuttamisteoriaan lisättyä ekologian maailmaa vastaavia koodeja. Tutkielmassa käytettiin analyysiyksikkönä vaadetta (claim) Luhtakallion ja Ylä-Anttilan tarkoittamassa merkityksessä (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 39). Luhtakallio ja Ylä-Anttila lainaavat julkisen oikeuttamisen analyysissa poliittisen vaateiden analyysilta vaateen käsitettä. Heidän mukaansa vaade on esitystapa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa julkiseen keskusteluun. Vaade voidaan esimerkiksi esittää mielipidekirjoituksena, lausuntona, raporttina tai vaikkapa mielenosoituksena. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 35, 39).

Lakiluonnokseen annettu lausunto voi siten sisältää useita vaateita. Vaateen sijaan tutkielmassa voitaisiin käyttää myös argumentin käsitettä. Esimerkiksi Stephen Toulminin (2015) argumentaatiomallissa argumentaatio tarkoittaa kaikkea päättelyä,

jossa retorisin keinoin vahvistetaan argumentaatiota. Argumentin analysoinnin viitekehyksessä väite tai vaade (claim) linkittyy perusteluiden (warrants) lähtötietoihin tai tosiasioihin (data). Toulminin mukaan jokaisella argumentilla on kolmiosainen rakenne, jossa vaateen pätevyys perustellaan lähtötietojen avulla. (Mt. 129–142.) Vaateet ovat itsessään myös argumentteja, mutta vaateen tarkoituksena on vaikuttaa julkiseen keskusteluun. Tässä tutkielmassa vaateita ovat lausunnoissa esiintyvät useat argumentit. Kuviossa 2 havainnollistetaan, mitä vaateella tarkoitetaan yksittäisessä lausunnossa ja miten oikeuttamisen maailmat linkittyvät yksittäisiin vaateisiin.

KUVIO 2 Vaateet lausunnossa.

Julkisen oikeuttamisen analyysissä voidaan koodata vaateen puhuja ja vastaanottaja, näiden alueelliset ulottuvuudet, vaateen tekotapa ja aihe (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 39). Luhtakallio ja Ylä-Anttila (2011) esittävät, että julkisen oikeuttamisen analyysillä voidaan koodata kolme oikeutukseen liittyvää muuttujaa. Ensimmäiseksi voidaan koodata vaateessa esitettävä oikeuttamisen maailma tai maailmat. Toiseksi voidaan koodata, esitetäänkö vaateessa oikeuttamisen maailma positiivisessa vai negatiivisessa sävyssä. Kolmanneksi aineistosta voidaan koodata eri oikeutusten yhdistelmiä. (Mt. 39.) Tässä tutkielmassa oikeutukseen liittyvät muuttujat koodattiin edellä kuvatulla tavalla.

6.1 Valta-asetelmat luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen valmistelussa

Aineiston osalta kaikki vaateet esitettiin lausuntoina luonnonsuojelulain hallituksen esitysluonnokseen ja lausunnot vaateineen oli osoitettu ympäristöministeriölle. Näin ollen aineiston osalta oli tarpeen koodata vain lausunnonantajat omiin ryhmiin. Lausunnonantajien ryhmittelyssä käytettiin samaa ryhmittelyä lausunnonantajista kuin

hallituksen esityksessä eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp) lausuntopalautetta koskevassa kappaleessa on käytetty. Lausunnonantajat koodattiin seuraaviin ryhmiin: ministeriöt, maakuntien liitot, kuntaliitto ja kunnat, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset, oikeuslaitos ja laillisuusvalvonta, viranomaiset, saamelaiset, elinkeinoelämän edunvalvonta, ympäristöjärjestöt ja muut yhdistykset.

Alla esitettävään taulukkoon on jaoteltu jokainen lausunnonantaja omaan ryhmäänsä. Jaottelu on jossain määrin karkea, sillä esimerkiksi viranomaiset-ryhmään on sijoitettu myös itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset, kuten esimerkiksi Riistakeskus. Toisaalta ministeriöt ovat myös viranomaisia, vaikka ne ovat ryhmitelty omaksi ryhmäkseen. Taulukkoon on lisäksi lausunnonantajien osalta merkitty lausunnonantajan kuuluminen lainsäädäntöuudistuksen ohjausryhmään ja projektiryhmään. Ympäristöministeriö pyysi lausuntoja erikseen lausuntopyyntöä (VN/12128/2019) ja lausuntopyyntö toimitettiin lausuntopyyntö jakelussa erikseen mainituille tahoille. Ne lausunnonantajat, joilta erikseen myös pyydettiin lausuntoa, on merkittynä alla olevaan taulukkoon lihavoituna. Ympäristöministeriön lausuntopyyntöä tosin todettiin, että lausuntoja voivat antaa muutkin kuin lausuntopyyntöä jakelussa mainitut tahot.

TAULUKKO 1 Lausunnonantajien sijoittuminen ryhmiin.

Ryhmä	Ryhmään kuuluvat lausunnonantajat	Ohjausryhmän jäsen	Projektiryhmän jäsen
Ministeriöt	maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö	oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö	oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö,
Maakuntien liitot	Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Hämeen liitto, Kainuun liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto, Kymenlaakson liitto, Lapin liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan maakuntahallitus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Päijät-Hämeen liitto, Satakunta- liitto, Uudenmaan liitto, Varsinais-Suomen liitto		
Kuntaliitto ja kunnat	Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupungin kaupun-	Suomen Kuntaliitto ry	Suomen Kuntaliitto ry

	kiympäristölautakunta, Kristinestads stad, Lappeenrannan kaupunki, Loimaan kaupunki, Oulun kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki		
Yliopistot, tutkimuslaitokset, tiedeelliset yhdistykset	Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto (Metsätieteiden osasto), Åbo Akademi, Geologian tutkimuskeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS, Luonnonvarakeskus, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen ilmastopaneeli, Suomen Luontopaneeli, Ympäristötiedon foorumi	Helsingin yliopisto	
Oikeuslaitos ja laillisuusvalvonta	Korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Turun hallinto-oikeus, Vaasan hallinto-oikeus, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Oikeuskanslerinvirasto, ympäristöerikoissyttäjät		
Viranomaiset	Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus, Lapin ELY-keskus, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousyksikkö, Uudenmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, KEHA-keskus, Ihmisoikeuskeskus, Maanmittauslaitos, Metsähallitus, Museovirasto, Ruokavirasto, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Väylävirasto	Uudenmaan ELY-keskus, Metsähallitus, Suomen metsäkeskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat vastuualue, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus
Saamelaiset	Saamelaiskäräjät, Sámiráđđi – Saamelaisneuvosto, Sámi Árvvut rs	Saamelaiskäräjät	Saamelaiskäräjät
Elinkeinoelämän edunvalvonta	Bioenergia ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Etämetsäomistajien liitto ry, Kaivosteol-	Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsäta-	Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain

	<p>lisuus ry, Kalatalouden keskusliitto, Koneyrittäjät ry, Kvarkens fiskeriområde, Lapin kauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK ry, MTK Häme ry, MTK Keski-Pohjanmaa ry, MTK Lappi ry, MTK Pohjois-Karjala r.y., Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo ry, Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi ry, Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala ry, Metsäteollisuus ry, Paliskuntain yhdistys, RAKLI ry, Saha-teollisuus ry, Suomen Tuuli-voimayhdistys ry, Suomen yhteismetsät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Teknologia-teollisuus ry, Österbottens Fiskarförbund rf</p>	<p>loustuottajain Keskusliitto MTK ry, lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Paliskuntain yhdistys</p>	<p>Keskusliitto MTK ry</p>
<p>Ympäristöjärjestöt</p>	<p>BirdLife Suomi ry, Eläinvihereät ry, Ilmastoisovanhemmat ry - Klimatmor- och farföräldrar rf, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta, Kansallismieliset eläin- ja luonnonsuojelijat ry, Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry, Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry, Luonto-Liitto ry, Meidän metsämme -kansalaisryhmä, Natur och Miljö rf, Pro Heinävesi, Saimaa ilman kaivoksia ry, Suomen herpetologinen yhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Luonnonsuojeluliiton Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri, Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry, Suomen Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys, Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry, Suomen luon-</p>	<p>Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Natur och Miljö rf, WWF Suomi</p>	<p>Suomen luonnonsuojeluliitto ry, WWF Suomi</p>

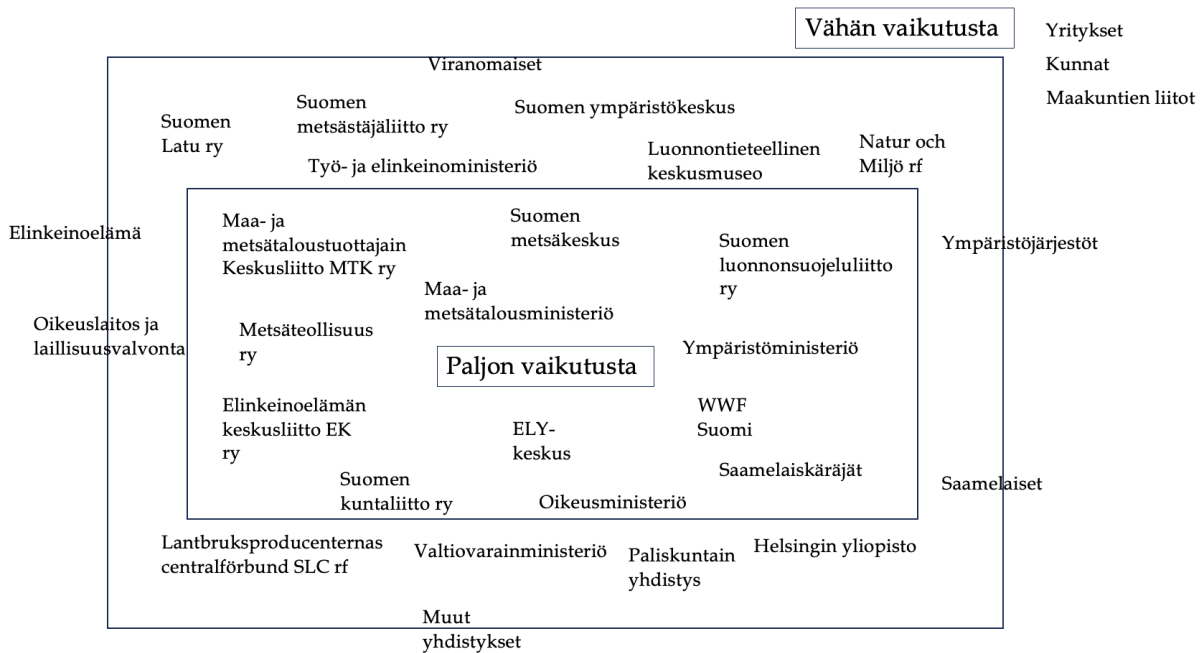
	nonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Oulun yhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Tammelan Pyhäjärven-Kuivajärven Suojeluyhdistys ry, Tringa ry, Trofeeton EU -työryhmä, Vanajavesisäätiö, WWF Suomi		
Muut yhdistykset	Animalia ry, Arkipelagia-seura ry, Biologian ja maantieteen opettajien liitto ry, Creatura Think & Do Tank ry, Her Finland, Intresseföreningen för en levande skärgård rf, Kalevalaisen Kulttuurin Liitto ry, Kolin Vaeltajat ry, Maanomistajain Liitto - Jordägarnas Förbund ry, Merenkurkun Erä- ja luonto-oppaat ry, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry, Villieläin- hoitola Nordic Wildlife Care, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, SEY Suomen eläinsuojelu ry, Suomen Latu ry , Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry, Suomen Metsästäjäliitto ry , Suomen Vapaa-ajan kalastajien Keskusjärjestö ry, Ukko-Kolin Ystävät ry, Vesialueomistajain liitto VEALO ry, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi, Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry	Suomen metsästäjäliitto ry, Suomen Latu ry	
Yritykset	Aallokas Oy, Fingrid Oy, Helen Oy, Kemijoki Oy, Nordkalk Oy Ab		

Taulukosta voidaan havaita tiettyjen toimijoiden vahva edustus lainsäädäntöhankkeen valmisteluelimissä, sillä tietyillä toimijoilla on ollut edustus sekä lainsäädäntöhankkeen ohjausryhmässä että projektiryhmässä. Toiseksi näiltä toimijoilta ympäristöministeriö on erikseen myös pyytänyt lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta ja kyseiset toimijat ovat myös lausunnon antaneet. Tällaisia toimijoita ovat oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen kuntaliitto ry, ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Saamelaiskäräjät, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja WWF Suomi. Näiden toimijoiden lisäksi on myös sellaisia organisaatioita, joilla oli edustus joko lainsäädäntöhankkeen ohjausryhmässä tai projektiryhmässä ja joilta ympäristöministeriö pyysi erikseen lausuntoa ja toimija myös antoi lausunnon. Tällaisia toimijoita olivat valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Helsingin yliopisto, Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Paliskuntain yhdistys, Natur och Miljö rf, Suomen metsästäjälitto ry ja Suomen Latu ry.

Tässä vaiheessa analyysia voidaan katsoa, että kyseiset toimijat kuuluvat säädösvalmistelun kentän ytimeen, sillä toimijat ovat päässeet osallistumaan lainvalmisteluun eri elimissä ja erityisesti heitä on myös haluttu kuulla lausuntopyyntömuodossa. Kuviossa 3 esitetään toimijoiden sijoittuminen luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmistelun kentälle. Säädösvalmistelun kentän ytimessä ovat toimijat, joilla on ollut mahdollisuus osallistua säädösvalmisteluun ohjaus- ja projektityöryhmän kautta. Kuvassa olevien toimijoiden vaikutusvalta vähenee sitä mukaan mitä kauemmaksi kuvassa siirrytään säädösvalmistelun kentän ulkolaidoille. Säädösvalmistelun kentän ulkopuolelle jäävät yritykset, kunnat ja maakuntien liitot, jotka eivät suoraan olleet osallistujina lainvalmisteluhankkeen ohjaus- tai työryhmässä, eivätkä olleet lausuntopyyntöns ensisijaisena kohteena. Kuitenkin on otettava huomioon, että kunnat ovat olleet edustettuina jossain määrin lainsäädäntöhankkeessa Suomen kuntaliitto ry:n kautta sekä yritykset osittain elinkeinoelämän edunvalvojien edustuksen kautta. Heikoimpaan asemaan säädösvalmistelun kentällä siten jäävät maakuntien liitot, muut yhdistykset ja järjestöt.

Kuviosta 3 ei kuitenkaan voida päätellä eri toimijoiden valmistelussa tosiasiallisesti käyttämää valtaa tai toimijoiden omaa kokemusta säädösvalmistelun vaikutusmahdollisuuksista. Vaikka toimijat ovat olleet kutsuttuna säädösvalmisteluhankkeen ohjaus- tai työryhmiin ja toimijoilta on pyydetty lausuntopyyntöä, tämä ei vielä takaa sitä, että toimijoiden esittämät näkökulmat otettaisiin huomioon säädösvalmistelussa. Kuvio 3 havainnollistaa vain sitä, miten eri toimijoilla on ollut mahdollisuus osallistua luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmisteluun, ketkä ovat olleet erikseen mi-

nisteriön kutsumana säädösvalmistelussa ja keitä ei ole kutsuttu valmisteluun mukaan. Tutkimuksellisesti asetelma herättää kysymyksen siitä, voiko asetelma ennakoida parempaa mahdollisuutta vaikuttaa säädöksen sisältöön.

KUVIO 3 Säädösvalmistelun kenttä luonnonsuojelulain uudistuksessa.

6.2 Oikeuttaminen luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteessa

Aineistossa oli yhteensä 156 analysoitavaa lausuntoa ja niissä esiintyi yhteensä 810 vaadetta. Lähes kaikissa lausunnoissa esiintyi useita vaateita, joissa saatettiin vedota samanaikaisesti useampaan eri oikeuttamisen maailmaan. Analysoitavien lausuntojen pituus vaihteli huomattavasti. Lyhimmillään lausunnot saattoivat olla vain muutamien sivun mittaisia ja pisimmillään useita kymmeniä sivuja pitkiä. Muutamassa lausunnoissa ei vedottu mihinkään oikeuttamisen maailmaan.

Analysoitujen lausuntojen vaateissa vedottiin eniten teollisuuden maailmaan. Teollisuuden maailmaan vedottiin yhteensä 269 vaateesta, mikä on 33 % kaikista vaateista. Toiseksi yleisin oikeuttamisen maailma vaateissa oli ekologian maailma, johon vedottiin 172 vaateesta eli 21 %:ssa kaikista vaateista. Kolmanneksi yleisin oikeuttamisen maailma oli kansalaisuuden maailma, johon vedottiin 146 vaateesta eli 18 %:ssa vaateista. Neljänneksi yleisin oikeuttamisen maailma vaateissa oli markkinoiden maailma, johon vedottiin 132 vaateesta eli 16 %:ssa vaateista. Aineistossa vedottiin kodin maailmaan melko vähän, sillä siihen vedottiin vain 67 vaateesta, mikä oli 8 % vaateista.

Maineen maailmaan vedottiin selkeästi hyvin harvoin. Vain 20 vaateessa vedottiin maineen maailmaan eli vain 3 %:ssa vaateista. Lisäksi inspiraation maailmaan ei vedottu juuri lainkaan lausunnoissa esiintyvissä vaateissa. Inspiraation maailmaan vedottiin vain neljässä vaateessa, mikä oli 0,5 % vaateista.

Taulukossa 2 Vaateet-sarakkeessa esitetään, kuinka monessa vaateessa kuhunkin oikeuttamisen maailmaan vedottiin. Prosenttisarakkeesta voidaan havaita, kuinka monessa prosentissa vaateita kuhunkin oikeuttamisen maailmaan vedottiin. Taulukossa esitetään myös vaateen oikeutustapa eli onko vaade neutraali, puolustava tai vastustava. Vaateen puolustavalla kannalla tarkoitetaan sitä, että vaateella esimerkiksi puolustetaan lausunnonantajan harjoittamaa toimintaa, lakiuudistusta tai siinä ehdotettua yksittäistä muutosta, luontoa ja luonnonsuojelua tai luonnon hyödyntämistä yleisesti. Vaateen sävy on jollakin tapaa myönteinen tai puolustava. Vaateen vastustavalla kannalla tarkoitetaan, että vaateella esimerkiksi vastustetaan hallituksen esitysluonnosta, siinä esitettyä yksittäistä muutosta, kritisoidaan ehdotetun muutoksen riittävyyttä, luonnonsuojelua tai luonnon hyödyntämistä yleisesti. Vastustavaa tai puolustavaa vaadetta ei pidä tulkita suoraan kannanotoksi luonnonsuojelulain uudistusta kohtaan, vaan se on keino jaotella vaateiden argumentointia positiiviseen tai negatiiviseen sävyyn. Lausunnoissa esiintyvien vaateiden kautta saatettiin esimerkiksi vastustaa jotakin teollisuuden alaa, luonnon hyödyntämistä, ilmastonmuutosta tai luonnonsuojelun kustannuksia, jolloin vastustus ei välttämättä kohdistunut itsesään hallituksen esitysluonnokseen. Loput vaateista arvioitiin neutraaleiksi.

TAULUKKO 2 Oikeuttamisen maailmojen jakaantuminen ja niiden prosentuaalinen osuus vaateissa sekä oikeuttamisvaateiden kantojen osuus.

Maaailma	Vaateet N=810	%	Kanta neut- raali	%	Kanta puo- lustava	%	Kanta vastus- tava	%
Teollisuus	269	33 %	54	20 %	87	32 %	128	48 %
Ekologia	172	21 %	19	11 %	86	50 %	67	39 %
Kansalai- suus	146	18 %	28	19 %	52	36 %	66	45 %
Markkinat	132	16 %	38	29 %	19	14 %	75	57 %
Koti	67	8 %	14	21 %	21	31 %	32	48 %
Maine	20	3 %	3	15 %	5	25 %	12	60 %
Inspiraatio	4	0,5 %	1	25 %	3	75 %	0	0 %

Aineiston vaateista 157 eli noin viidesosa (19 %) oli neutraaleja. Vaateista lähes puolet (47 %) oli jollakin tapaa vastustavia tai kritisovia. Loput vaateista (34 %) olivat

puolustavia tai jollakin tapaa myönteisiä. Tulosta voi selittää se, että lausuntopyyntöissä on pyydetty toimijoiden näkemyksiä hallituksen esitysluonnoksesta. Tällöin toimijat esittivät, mitä ehdotuksia he kannattavat tai vastustavat. Taulukossa 3 esitetään vaateiden prosentuaalinen jakautuminen vaateen kannan mukaan.

TAULUKKO 3 Vaateiden prosentuaalinen jakautuminen kannan mukaan.

Kanta	N	%
Vastustava	380	47 %
Puolustava	273	34 %
Neutraali	157	19 %
Yhteensä	810	100 %

Analyysissa seuraavaksi tarkastellaan, miten neljän yleisimmän oikeuttamisen maailman vaateet esiintyivät aineistossa lausunnonantajien mukaan ryhmiteltynä. Taulukossa 4 on esitetty Maailma-sarakkeessa kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian oikeuttamisen maailmojen osuudet vaateissa. Aineistosta 719 vaadetta jakaantui neljän suurimman oikeuttamisen maailman kesken. Näissä 719 vaateessa 37 %:ssa vedottiin teollisuuden maailmaan, 24 %:ssa ekologian maailmaan, 20 %:ssa kansalaisuuden maailmaan ja 18 %:ssa markkinoiden maailmaan. Ympäristöjärjestöjen, elinkeinoelämän edunvalvojen, viranomaisten ja yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateita oli yhteensä 534 kappaletta eli 74 % 719 vaateesta. Näin ollen jatkossa analyysi keskittyy näiden lausunnonantajien esittämiin kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailman vaateisiin.

Ympäristöjärjestöjen 164 vaateessa vedottiin kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailmoihin. Kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailmojen oikeuttamisia esiintyi siten eniten ympäristöjärjestöjen vaateissa. Näistä vaateista suurin osa oikeutettiin teollisuuden maailmalla. Ympäristöjärjestöt vetosivat 52 vaateessa eli 32 % 164 vaateesta teollisuuden maailmaan. Ekologian maailmalla oikeutettiin 45 vaadetta, mikä oli 27 % 164 vaateesta ja kansalaisuuden maailmalla oikeutettiin 43 vaadetta, mikä oli 26 % ympäristöjärjestöjen esittämästä 164 vaateesta. Ympäristöjärjestöjen 164 vaateesta 15 % eli 24 vaateessa vedottiin markkinoiden maailmaan.

Elinkeinoelämän edunvalvontaa edustavat organisaatiot esittivät toiseksi eniten vaateita, joissa vedottiin kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailmoihin. Näitä vaateita oli yhteensä 136 kappaletta ja niissä vedottiin eniten markkinoiden maailmaan. Markkinoiden maailmaan vedottiin 42 vaateessa eli 31 % 136 vaateesta. Elinkeinoelämän edunvalvojat vetosivat 38 vaateessa eli 28 % 136 vaateesta teollisuuden maailmaan ja 36 vaateessa kansalaisuuden maailmaan eli 26 % 136 vaateesta. Elinkeinoelämän edunvalvojat vetosivat vähemmän ekologian maailmaan, sillä ekologian maailmaan vedottiin vain 20 vaateessa eli 15 % 136 vaateesta.

Viranomaiset esittivät 125 vaadetta kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailmoihin, tämä on kolmanneksi eniten vaateita. Viranomaisten vaateista puoleessa eli 62 vaateessa vedottiin teollisuuden maailmaan ja toiseksi eniten vedottiin ekologian maailmaa 27 vaateessa, mikä on 21 % 125 vaateesta. Kolmanneksi eniten viranomaisten vaateissa vedottiin markkinoiden maailmaan eli 24 vaateessa, mikä on 19 % 125 vaateesta ja kansalaisuuden maailmaan vedottiin 12 vaateessa eli 10 % 125 vaateesta.

Yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset esittivät 109 vaadetta kansalaisuuden, markkinoiden, teollisuuden ja ekologian maailmoihin. Yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset esittivät neljänneksi eniten vaateita kyseisiin oikeuttamisen maailmoihin eri lausunnonantajaryhmistä. Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateissa vedottiin eniten teollisuuden maailmaan. Teollisuuden maailmaan vedottiin 46 vaateessa, mikä on 42 % 109 vaateesta. Ekologian maailmaan vedottiin 38 vaateessa, mikä on 35 % 109 vaateesta. Kansalaisuuden maailmaan vedottiin 14 vaateessa, mikä on 12 % 109 vaateesta ja vähiten esitettiin vaateita markkinoiden maailmaan, johon esitettiin vain 11 vaadetta, mikä on 10 % 109 vaateesta.

TAULUKKO 4 Oikeuttamisen maailmojen vetoavien vaateiden jakautuminen lausunnonantajryhmien mukaan jaoteltuna.

	Teollisuus	%	Ekologia	%	Kansalaisuus	%	Markkinat	%	Yhteensä
Ympäristöjärjestöt	52	32 %	45	27 %	43	26 %	24	15 %	164
Elinkeinoelämän edunvalvonta	38	28 %	20	15 %	36	26 %	42	31 %	136
Viranomaiset	62	50 %	27	21 %	12	10 %	24	19 %	125
Yliopistot, tutkimuslaitokset, tieteelliset yhdistykset	46	42 %	38	35 %	14	12 %	11	10 %	109
Maakuntien liitot	28	48 %	12	20 %	7	12 %	12	20 %	59
Muut yhdistykset	12	25 %	13	27 %	17	35 %	6	13 %	48

Kuntaliitto ja kunnat	10	45 %	6	27 %	3	14 %	3	14 %	22
Ministeriöt	11	52 %	1	5 %	3	14 %	6	29 %	21
Yritykset	4	21 %	6	32 %	6	32 %	3	15 %	19
Oikeuslaitos ja laillisuusvalvonta	5	50 %	1	10 %	3	30 %	1	10 %	10
Saamelaiset	1	17 %	3	50 %	2	33 %	0	0 %	6
Vaateita yhteensä	269	38 %	172	24 %	146	20 %	132	18 %	719

6.3 Aineiston neljä suurinta maailmaa

Aineistossa ympäristöjärjestöt, elinkeinoelämän edunvalvojat, viranomaiset ja yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset esittivät eniten vaateita. Tässä kapaleessa esitetään esimerkkejä edellä mainittujen toimijoiden vaateista, joissa vedotaan teollisuuden, ekologian, kansalaisuuden ja markkinoiden maailmoihin. Samalla esitetään, minkälaisia oikeutusyhdistelmiä vaateissa esiintyy ja, miten puolustavat ja vastustavat vaatteet ilmenivät aineistossa. Aineiston analyysin osalta on hyvä ottaa huomioon, että lausuntopalautteessa esiintyviä vaateita tarkasteltiin sellaisena kuin toimijat ne itse esittivät. Analyysissä ei siten arvioitu, miten lausuntopalautteessa esitetyt vaatteet tosiasiallisesti pitävät paikkansa. Vaateiden tarkastelussa on pitäydytty niiden ilmentämien moraalisten oikeutuksien tarkastelussa.

6.3.1 Teollisuuden maailman vaateissa korostui luonnonsuojelun tehokkuus

Ympäristöjärjestöjen lausunnoissa oikeutettiin eniten teollisuuden maailmalla. Usein ympäristöjärjestöjen lausunnoissa teollisuuden maailmalla oikeutetun vaateen aihepiiri liittyi kuitenkin jollakin tapaa luonnonsuojeluun, jolloin vaade liittyi myös ekologian maailmaan. Vaikka vaateita oikeutettiin eniten teollisuuden maailmalla, kuitenkin ei voida päätellä teollisuuden maailman arvojen olevan kaikkein tärkeimpiä arvoja ympäristöjärjestöille. Olennaista oli se, että vaateissa vedottiin esimerkiksi hyvin ilmeisesti teollisuuden maailmaan, jonka kautta luonnonsuojelua puolustettiin.

Esimerkiksi luonnonsuojelua puolustettiin vetoamalla tutkittuun tietoon luontokadon pysäyttämisen edellyttämistä toimista.

Teollisuuden maailmaan vedottiin ympäristöjärjestöjen lausunnoissa esimerkiksi kritisoimalla lakiluonnosta siitä, ettei siinä esitettävät keinot tai nykyiset keinot luonnonsuojelulle ole riittäviä eli tarpeeksi tehokkaita. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa korostetaan, että esitettävät keinot eivät ole riittäviä luontokadon pysäyttämiseksi:

”Aluksi Liitto kiinnittää huomiota siihen, että luonnonsuojelulaki nykyisellään, tai edes uudistettuna EI RIITÄ yksinään turvaamaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Monimuotoisuuden kannalta tärkeät elinympäristöt ja lajit kuuluvat osaltaan myös metsälain, kalastuslain, vesilain ja metsästyslain, ynnä muiden lakien piiriin, joihin luonnonsuojelulla ei välttämättä ole ulottuvuutta. Muutoksia tulisi tehdä myös edellä mainittuihin lakeihin, mikä edellyttää ministeriöiden välistä vuorovaikutusta ja yhteistä tahtotilaa. Käytännössä metsälaisissa tarkoitetut arvokkaat elinympäristöt ovat luonnonsuojelun kannalta kuollut pykälä, jota ei noudateta, saati valvota. Lisäksi uhanalaisia eläimiä on metsästettävänä riistalajeina, mikä on lajien kannalta täysin kestänyt.” (Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry, ympäristöjärjestö.)

Ympäristöjärjestöjen lausunnoissa otettiin hyvin usein kantaa sääntelyn riittämättömyyteen ja tehottomuuteen. Sääntelyn riittämättömyyttä oikeutettiin teollisuuden maailmalla useammassa vaateessa vetoamalla esimerkiksi tutkittuun tietoon tai asiantuntijuuteen:

”Uuden luonnonsuojelulain valmisteluhankkeen asettamispäätöksessä on korostettu, että on kiinnitettävä erityistä huomiota ekosysteemipalveluihin laji- ja luontotyyppisuojelelualueiden kytkeytyneisyyden, jne. rinnalla. Lain perusteluissa on todettu Hallitusten välisen biodiversiteettipaneelin uusimman raportin (IBPES, 6.5.2019) esille nostamat tutkimustietoon pohjaavat johtopäätökset: nykyiset toimet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan järjestelmätason muutoksia luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen säilyttämiseksi. Suomen Luontopaneelin mukaan Suomen elinympäristöjen tila on heikentynyt keskimäärin 60 prosenttia luonnontilaan verrattuna. Tämän vuoksi on hyvin perusteltua tuoda viimein ekosysteemipalvelut uuden luonnonsuojelulain tavoitesäännöstyön.” (Saimaa ilman kaivoksia ry, ympäristöjärjestö.)

Ympäristöjärjestöjen lausunnoissa vedottiin teollisuuden maailmaan myös siten, että lausunnoissa korostettiin luonnonsuojelun olevan tehokas keino esimerkiksi ilmaston muutoksen hillintään:

”Ilmastonmuutosta voidaan hillitä tehokkaasti monilla luonnonsuojelun (sic) keinoilla, esim. perustamalla uusia luonnonsuojelualueita hiilinieluiksi, ennallistamalla soita ja säilyttämällä suojelumetsien hiilivarastoa. Ilmastonmuutoksen huomioiminen olennaisena luonnonsuojelun perusteena ja luonnonsuojelun tarvetta lisäävänä ilmiönä on välttämättömät tämän lain päätavoitteen, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämisen, saavuttamiseksi.” (Etelä-Hämeen Luonnonsuojelupiiri ry, ympäristöjärjestö.)

Ympäristöjärjestöt esittivät vaateissaan myös yksityiskohtaisia kuvauksia suojelelualueiden määrän riittävydestä tai metsänhoidon prosessien laatuvaatimuksista luonnonsuojelulle. Esimerkiksi ympäristöjärjestöjen esittämien vaateiden mukaan

laissa esitettäviä toimenpiteitä tulisi tehostaa ja luonnonsuojelulain uudistuksen lisäksi tulisi myös muuttaa muitakin lakeja, jotta luontokato saataisiin nopeasti pysäytettyä. Seuraavassa vaateessa ympäristöjärjestö esittää, että luonnonsuojelulaki on riittämätön yksinään turvamaan luonnonmonimuotoisuuden säilymisen ja vaateessa vedotaan myös muiden lakien muuttamiseen, jotta suojele olisi tehokkaampaa:

”Tärkeää olisi tässä vaiheessa avata myös metsälaki, koska merkittävimmät syyt luontokatoon Suomessa liittyvät metsiin. EU:n biodiversiteettistrategia edellyttää merkittävää suojelun lisäämistä ja mm. kaikkien luonnonmetsien suojelua. Metsälajiston turvaamiseksi tarvitaan merkittävä lisäys suojelualueiden määrään, mutta metsälakiin tulisi lisätä luontoa huomioivia toimenpiteitä edellytettäväksi metsien käsittelyn yhteydessä. Metsien käsittelymenetelmät ovat keskeinen syy metsälajiston ja metsäisten luontotyyppien uhanalaisuudelle. EU:n metsästrategiassa todetaan, että avohakkuita tulisi toteuttaa vain harkiten. Nykyinen metsälaki mahdollistaa myös jatkuvan kasvatuksen menetelmän mukaisen metsien käsittelyn, josta on useita hyötyjä niin metsälajistolle, hiilivarastojen näkökulmasta kuin puuston arvon kasvattamiseksi. Kuitenkin sekä jaksollisen että jatkuvan kasvatuksen menetelmän yhteydessä tulisi jättää selvästi nykyistä enemmän rakenteita, jotka mahdollistavat elinympäristöjä metsälajistolle: Säästöpuumäärien tulee olla suurempia, olemassa oleva lahopuu tulisi kaikki jättää hakkuille ja suojavyöhykkeiden leveydet tulisivat olla merkittävästi leveämpiä. Näitä edellä mainittuja rakenteita ohjataan säästettäväksi hyvän metsänhoidon suosituksissa sekä sertifiointikriteereissä. Myös lainsäädännön avulla voitaisiin edistää näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta. Hakkuissa säästettäviä elinympäristöjä tulisi lisätä metsälain 10§ listaukseen, ja näiden elinympäristöjen rajausten tulisi olla selvästi nykyistä laajempia. Suojelualueiden lisäksi myös talousmetsissä tulee turvata metsälajiston elinolosuhteet nykyistä paremmin.” (WWF Suomi, ympäristöjärjestö.)

Ympäristöjärjestöjen lausunnoissa teollisuuden maailmalla oikeuttaminen saattoi yhdistyä myös markkinoiden maailmalla oikeuttamiseen. Esimerkiksi joissakin vaateissa saatettiin vastustaa luonnonsuojelun nykytilannetta, jossa luontoarvot jäävät muiden intressien jalkoihin ja kustannukset luontokadosta koituvat luonnon itsensä maksettavaksi. Seuraavaksi esitettävässä vaateessa ekologista kompensatiota puolustettiin vetoamalla teollisuuden maailmaan siten, että ekologinen kompensatio ei hidasta hankkeita tai haittaa yhteiskunnan kehittymistä. Ekologisella kompensatiolla hallituksen esitysluonnoksessa tarkoitetaan sitä, että luontoarvoja heikentävän toimijan olisi mahdollista hyvittää toiminnastaan ympäristölle aiheutuvan heikennyksen. Vaateessa vastustetaan näkemystä siitä, että kompensatiokäytäntö haittaisi yhteiskunnan kehitystä ja kompensatiota puolustetaan vetoamalla sen tehokkaaseen ohjausvaikutukseen:

”Kyse on alkuvaiheessa harvinaisista ja rajatuista tapauksista, joilla ei ole juuri vaikutusta hankkeisiin. Laajennettuna velvoittava kompensatiokäytäntö ohjaisi toteuttamaan hankkeet mahdollisimman pienin luontohaitoin. Velvoittava kompensatio tuottaisi luonnolle rahassa mitattavan arvon, jota voitaisiin hankesuunnitelmissa verrata muihin taloudellisiin intresseihin. Nykyisellään useimmissa hankkeissa luontoarvot jäävät intressivertailussa jalkoihin ja niihin kohdistuvat haitat ja kustannukset ulkoistetaan muiden maksettavaksi ja erityisesti luonnon itsensä maksettavaksi. Siitä on seurannut luonnon nopea ja loputon köyhtyminen, jota ei saada pysähtymään ilman merkittävää järjestelmällistä muutosta. Kompensatio ei estä eikä hidasta hankkeita eikä haittaa yhteiskunnan kehittymistä. Päin vastoin se ohjaa sekä yksityisiä että julkisia hankkeita toteutumaan yhteisen edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.” (Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry, ympäristöjärjestö.)

Elinkeinoelämän edunvalvojen lausunnoissa teollisuuden maailmaan vedottiin myönteisesti esimerkiksi silloin, kun luontotiedon saatavuus tai tiedonhallinta on merkityksellistä luonnonsuojelun käytön suunnittelussa. Elinkeinoelämän edunvalvojen tapa erosi ympäristöjärjestöjen tavasta oikeuttaa teollisuuden maailmalla. Elinkeinoelämän edunvalvojen teollisuuden maailmaan vetoavissa vaateissa ei niinkään puolustettu luonnonsuojelua tai vaadittu luonnonsuojelun tehostamista, vaan korostettiin esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyvien tietojen saatavuuden merkitystä ja hyötyjä elinkeinonharjoittajien toimialalle. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa kuvataan, miten tiedonhallinnan selkeyttäminen ja luontotiedon hyödyntäminen edesauttavat laadukasta metsien käyttöä. Vaateessa tunnustetaan toisaalta myös laadukkaan luontotiedon merkitys luonnonsuojelullisille hyödyille, jolloin ekologian maailman vaade täydentää teollisuuden maailman vaadetta:

”Tiedonhallinnan selkeyttäminen luonnonsuojelulaissa on tärkeää. Päätöksenteossa ja käytännön operaatioiden suunnittelussa tarvitaan helposti saatavilla olevaa, ajantasaista ja luotettavaa tietoa. Luontotieto on isossa roolissa vaikkapa metsien käytön ja käytännön operaatioiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Laadukkaalla helposti käytettävällä tiedolla saavutetaan luonnonsuojelullisia hyötyjä ilman, että asioista on lainsäädännössä säädetty.”

--

Toteamme, että lajien esiintymätiedot ovat tärkeitä suunniteltaessa käytännön töitä. Viime kädessä esimerkiksi metsäkoneenkuljettaja tekee päätöksiä kohteiden käsittelystä metsässä. Jos hänellä on hyvät opastavat tietovälineet ja luotettavat tiedot kohteista, niin sillä varmistetaan laadukas lopputulos.” (Koneyrittäjät ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Teollisuuden maailma ilmeni elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa myös korostettaessa luonnonsuojelulain selkeyden merkitystä toimialalle. Lain selkeys yhdistyi lain vaikutusten ennakoitavuuteen, joka edesauttaisi toimijoiden mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinotoimintaa:

”Lain tulee olla niin selkeä, että siitä seuraavat vaikutukset ovat metsänomistajille helposti ymmärrettäviä ja etukäteen tiedossa.” (Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo ry, elinkeinoelämän edunvalvoja.)

Teollisuuden maailmaan vedottiin elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa myös silloin, kun luonnonsuojelulle korostettiin olevan olemassa myös muita tehokkaampia keinoja kuin lakiluonnoksessa esitetyt keinot. Verrattuna ympäristöjärjestöjen vaateisiin, elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa teollisuuden maailman vaateilla vastustettiin lakiluonnoksessa esitettäviä keinoja luonnonsuojelulle tai todettiin niiden olevan päällekkäisiä jo olemassa olevien toimintamallien kanssa. Kiistaa argumentoidaan tällöin molempien ryhmien osalta teollisuuden maailman sisältä, mutta kiistanalaista vaateissa on, mikä on tehokkainta luonnonsuojelun kannalta. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa korostetaan olemassa olevia vapaaehtoisia menettelyjä luonnonsuojelulle, jolloin lailla ei tulisi säätää uutta monimutkaista säännöstöä:

”Metsäteollisuus korostaa, että vapaaehtoinen ekologinen kompensatio on jo nyt mahdollista, eikä sitä varten tarvitse luoda esitetyn kaltaista, monimutkaista ja hyväksyttävyyttä heikentävää säännöstöä. Luonnonsuojelussa on vapaaehtoisuudella saatu paljon hyvää aikaan esimerkiksi METSO- ja Helmi-ohjelmissa, jotka ovat molemmat laajasti hyväksytyjä. Myös ekologista kompensatiota voitaisiin kehittää vapaaehtoisuuden kautta sen hyväksyttävyyden ja käytännön toimivuuden varmistamiseksi. Kysyntää varmasti olisi, koska toimijat haluavat toimia vastuullisesti ja saada näkyvyyttä näille toimille. Kehittämistyötä kannattaisi tehdä kunkin toimialan tarpeista lähtien laajasti eri tahoja osallistaen. Metsäteollisuus huomauttaa, että lainsäädännöstä tulevat velvoitteet vähentävät kannustavuutta luonnonsuojelussa sekä poistavat mahdollisuuden erottautua positiivisella tavalla muista toimijoista.” (Metsäteollisuus ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Elinkeinoelämän edunvalvojat vetosivat teollisuuden maailmaan, kun vaateissa puolustettiin jotakin teollisuuden- tai elinkeinotoiminnan alaa, kuten esimerkiksi kaivosteollisuutta tai maa- ja metsätaloutta. Tällöin korostettiin, että kyseinen toimiala ei ole suurin uhka luonnonsuojelulle ja toiminnan vaikutus luontokadolle tai luonnon monimuotoisuudelle on pientä. Toisaalta esimerkiksi esitettiin, että vieraslajien metsästyksessä on keino tehostaa luonnonsuojelua. Elinkeinoelämän edunvalvojen teollisuuden maailman vaateissa yhdistyi vahvasti myös ekologian maailma. Kuitenkin teollisuuden maailman kautta korostettiin esimerkiksi toimialan luonnolle aiheuttamien haitallisten vaikutusten vähäistä suuruusluokkaa tai korostettiin toimialan tehokkaita ja sujuvia menettelyjä. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa tuodaan esille, että kaivostoiminnassa pinta-alat ovat varsin pieniä, jolloin kaivostoiminta ei aiheuta suurta uhkaa biodiversiteetille:

”Malminetsintä ja kaivostoiminta eivät ole suurimpia uhkia biodiversiteetille, vaikka luonnonsuojelulakiehdotuksen painotuksista tällainen kuva syntyykin. Kaivosvaiheessa maankäyttö on intensiivisempää, mutta pinta-alat ovat kokonaiskatsannossa varsin pieniä.” (Kaivosteollisuus ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Elinkeinoelämän edunvalvojen lausunnoissa teollisuuden maailmaan vedottiin myös saman aikaisesti ekologian maailman vaateiden kanssa. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa tuotiin esille metsästykseseen liittyvien toimintojen sujuvuuden tärkeys. Metsästyksen sujuvuutta perusteltiin luonnonsuojelullisilla vaikutuksilla esimerkiksi vieraslajeihin liittyvissä ongelmissa tai lehtipuiden uudistumisen osalta:

”MTK kannattaa sitä, että minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen, hirven ja valkohäntäkauriin ajo, haavoittuneen riistaeläimen lopettaminen sekä kuolleen riistaeläimen haltuunotto alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseseen liittyvässä tilanteessa sallittaisiin ilman Metsähallituksen poikkeuslupaa. MTK pitää tärkeänä, että metsästykseseen liittyvät toiminnot pystytään suorittamaan sujuvasti ja että metsästystä ei suojelualueisiin liittyvillä rajoituksilla aiheuttomasti vaikeuteta tai estetä. Hirvieläinkantojen tehokas hallinta on välttämätöntä liikenneturvallisuuden sekä maa- ja metsätaloudelle aiheutuvien vahinkojen näkökulmasta. Metsästyksellä voidaan myös edistää suojelutavoitteiden saavuttamista ja turvata luontoarvoja, sillä ylitiheät hirvieläinten kannat voivat vaikeuttaa esimerkiksi lehtipuiden uudistumista. Metsästyksellä voidaan vähentää myös vieraslajeihin liittyviä ongelmia.” (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Toisaalta elinkeinoelämän edunvalvojat saattoivat oikeuttaa kritiikkiä olemassa olevan sääntelyn epäkohtia kohtaan vetoamalla teollisuuden maailmaan. Teollisuuden maailmaan vedottiin tuomalla esille, että nykyinen sääntely haittaa erilaisia elinkeinoelämän hankkeita ja investointeja, mikä heikentää tehokkuutta. Lisäksi teollisuuden maailmaan vedoten saatettiin vastustaa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia, sillä muutoksilla olisi hankaloittavia vaikutuksia elinkeinoelämän toiminnalle. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa tuodaan esille, että lakiluonnoksen ehdotuksilla on vain vähäinen vaikutus luonnonsuojeluun, mutta lupamenettely hankaloituisi muutoksen myötä merkittävästi:

”Nyt esitetyn osalta huolena on, että vaikutukset luonnonsuojeluun ovat vähäiset, mutta vaikutukset lupamenettelyyn ovat sitä mahdollisesti merkittävästikin hankaloittavat (sic). Esimerkiksi luonnonsuojelulakiin ehdotettu uusi uhanalaisten luontotyyppien ja -lajien huomioonottamisvelvollisuus lupamenettelyissä ja kaavoituksessa on jäänyt niin epäselväksi, että ennalta on vaikea arvioida, mikä säännöksen tosiasiallinen vaikutus lupamenettelyissä on? Sääntelyn suhde asetettuihin tavoitteisiin nähden jää myös esityksessä epäselväksi. Ekologisen kompensaation osalta hyvin epävarmaksi jää, onko lain voimaantultua syntynyt sellaista kompensaatiomarkkinaa, mistä kompensaatio on kaikissa eri yritystilanteissa hankittavissa. Lisäksi kompensaatiokriteeristön käytännön toimivuus on testattamatta, sillä kokemuksia ehdotetun kaltaisesta kompensaatiosta ja sen tuloksista luonnossa ei Suomesta ole.” (Elinkeinoelämän keskusliitto EK, elinkeinoelämän edunvalvoja.)

Viranomaisten lausunnoissa teollisuuden maailmaan vedottiin vastustavilla vaateilla esimerkiksi silloin, kun kritisoitiin luonnonsuojelulain valmistelun asiantuntemusta tai korostettiin esitettävän muutoksen päällekkäisyyttä jo olemassa olevien toimintojen kanssa. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa kritisoitiin metsästyksen liittyvän asiantuntemuksen puutetta lainvalmistelussa:

”Lain perusteluista on myös nähtävissä, että lain valmistelun yhteydessä juuri metsästyksen käsittelyssä on ollut puutetta alan asiantuntemuksesta.” (Riistakeskus, viranomaisen.)

Viranomaisten lausunnoissa ilmeni odotetusti hallinnollinen näkökulma, jossa lakimuutosta peilattiin viranomaisen omaan toiminnan ja prosessien sujuvuuteen. Viranomaiset oikeuttivat teollisuuden maailmalla vaateita samankaltaisesta asetelmasta kuin elinkeinoelämän edunvalvojat oikeuttivat teollisuuden maailmalla vaateita: ehdotettua muutosta arvioitiin oman toiminnan näkökulmasta. Asetelma ei ole yllättävä, sillä viranomaisten tehtävistä ja toiminnasta säädetään tarkasti lain tasolla. Tämä voi vaikuttaa, missä roolissa viranomaisen antaa lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta. Toisaalta myös elinkeinoelämän edunvalvojien tehtävänä on edistää oman alan toimintamahdollisuuksia, mikä luo kehyksen elinkeinoelämän edunvalvojan toiminnalle. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa esitettyä muutosta pohditaan viranomaisen omasta näkökulmasta ja vedotaan teollisuuden maailmaan tuomalla esille tehtävien keskitetty hoitaminen ja riittävät resurssit:

”Lakiuudistus tulee lisäämään ELY-keskusten tehtäviä. Sinänsä kannatettavien uudistusten toteutuminen käytännössä edellyttää, että tehtävien hoitoon osoitetaan riittävät resurssit. Tältä osin ELY-keskus esittää harkittavaksi, että ovatko jotkin tehtävät sellaisia, joita olisi mahdollista hoitaa keskitetysti.” (Pohjois-Savon ELY-keskus, viranomaisena.)

Teollisuuden maailma korostui esimerkiksi sellaisissa viranomaisten vaateissa, joissa käsiteltiin luonnonsuojelun seurannan tehokkuutta. Vaateissa saatettiin kritiikoida nykyisen seurannan riittämättömyyttä ja organisoinnin tehottomuutta tai tuotiin esille, miten erilaiset sujuvat menettelyt edistäisivät haitallisten vieraslajien vähentämistä:

”Metsähallituksen näkemyksen mukaan minkin ja supikoiran lisäksi muidenkin luonnonsuojelualueille haitallisten vieraslajien vähentämistä tulisi luonnonsuojelulainsäädännössä edistää hallinnollisesti mahdollisimman sujuvilla menettelyillä.” (Metsähallitus, viranomaisena.)

Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten lausunnoissa teollisuuden maailmalla oikeutettiin luonnonsuojelun nykyisen tason kritiikkiä. Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten teollisuuden maailman vaateet olivat samankaltaisia kuin ympäristöjärjestöjen esittämät teollisuuden maailman vaateet. Kuten ympäristöjärjestöjen vaateissa, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateissa teollisuuden maailma ilmeni osin yhdistettynä ekologian maailmaan, mutta teollisuuden maailmalla korostettiin hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettujen toimien riittävyttä ja tehokkuutta luontokadon pysäyttämisessä. Molempien lausunnonantajaryhmien näkökulma painottui siten luonnonsuojelun tehostamiseen. Tämä voinee selittyä sillä, että ympäristöjärjestöjen ensisijainen tavoite on luonnonsuojelun puolustaminen ja yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten näkökulma painottuu tieteelliseen tietoon, jossa on esimerkiksi osoitettu nykyisen elintason haitallinen vaikutus luonnonmonimuotoisuuden heikentymiseen.

Esimerkiksi seuraavissa vaateissa toimijat tuovat ilmi luonnonsuojelun tehostamisen merkityksen kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi tai ehdotetun muutoksen riittämättömyyden sellaisenaan luontokadon pysäyttämiseksi:

”Tavoitetta ei ole saavutettu, vaan luonnon monimuotoisuus Suomessa jatkaa heikentymistään. Itse asiassa uhanalaistumiskehitys on entisestään kiihtynyt: viimeisessä uhanalaisuusarvioinnissa (sic) uhanalaisuustilanteen arvioidaan aidosti parantuneen 263 lajilla ja heikentyneen 461 lajilla verrattuna vuoden 2010 arvioinnin tuloksiin (Suomen lajien Punainen lista 2019: <https://punainenkirja.laji.fi/>). Tämän takia luonnonsuojelutoimien tehostaminen on olennaista kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi.” (Helsingin yliopisto, yliopisto, tutkimuslaitos, tieteellinen yhdistys.)

”Yleisenä huomiona Luontopaneeli toteaa, että ekologisten kompensatioiden sisällyttäminen luonnonsuojelulakiin on ensiarvoisen tärkeä, mutta ei riittävä toimenpide luontokadon pysäyttämiseksi ja kokonaisheikentymättömyyden saavuttamiseksi. Suomen lainsäädäntöä tulee kehittää läpileikkaavasti niin, että komepsaatiovelvoite (sic) tulee kaikkeen lainsäädäntöön jossa käsitellään maan- ja merienkäyttöä ja ylipäätään kaikkia toimia jotka muuttavat luontotyyppejä ja lajien elinympäristöjä.” (Suomen luontopaneeli, yliopisto, tutkimuslaitos, tieteellinen yhdistys.)

6.3.2 Ekologian maailmalla oikeutettiin luonnonsuojelua

Ympäristöjärjestöt vetosivat ekologian maailmaan esimerkiksi kritisoidessaan luonnon hyödyntämistä tai puolustamalla luonnonsuojelua. Sävy ekologian maailman vaateissa oli negatiivinen, kun vaateilla kritisoitiin hallituksen esitysluonnoksessa esitettävien toimien riittämättömyyttä luonnonsuojelulle. Ekologian maailmalla oikeuttaminen saattoi yhdistyä vaateissa teollisuuden maailmalla oikeuttamiseen, jos vaateissa vedottiin myös asiantuntijuuteen tai tutkittuun tietoon. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa vedotaan ekologian maailmaan, kun puolustetaan suurpetojen lajinomaista käyttäytymistä ja kritisoidaan porotalouden heikentävän tunturiluontoa. Vaateessa ilmenee myös kansalaisuuden maailmalla oikeuttamista, kun vedotaan paikallisten porottomien asukkaiden kokemukseen ja teollisuuden maailmalla oikeuttamista vetoamalla porotalouden mittakaavoihin ja erämaa-alueiden pinta-alaan:

”Porotalous nykyisellä mittakaavalla on haitallista herkälle tunturiluonnolle ja yksi suuri epäkohta on myös porojen nälkiintyminen. Porojen määrää on tärkeä rajoittaa siten, sillä luonto ei kestä nykyistä poromäärää. Paikalliset porottomat asukkaat kokevat vapaan laiduntamisen myös ongelmallisena ja teillä liikkuvista poroista on vaaraa autoilijoille. Poroja kuolee liikenteessä huomattavan paljon, joten tähän nähden on ristiriitaista, että alueen pedot tapetaan järjestelmällisesti. Suurpedoille poronhoitoalueella eläminen on tällä hetkellä mahdollista. Ei ole oikein, että 36% Suomen pinta- alasta, joka käsittää laajoja erämaa-alueita, pidetään käytännössä petovapaana. Poronhoitoalue soveltuisi hyvin suurpetojen (ja metsäpeuran) elinympäristöksi, mutta lajien verotus on voimakkainta juuri poronhoitoalueella. Pyrkimys on pitää alueen petokannat mahdollisimman pieninä tai olemattomina porotalouden vahinkojen estämiseksi. On toivottavaa, että poronhoitoalueella otetaan käyttöön reviiripohjainen korvaus, kuten on jo tehty maakotkan kohdalla. Suurpedoille on annettava mahdollisuus elää lajille ominaista elämää Lapissa.” (Luontoliitto ry, ympäristöjärjestö.)

Esimerkiksi seuraavassa ympäristöjärjestön esittämässä vaateessa vedotaan ekologian maailmaan kritisoimalla ehdotettujen luonnonsuojelulain säännösten sisältöä, joilla on järjestön näkökulman mukaan luonnon monimuotoisuutta heikentävä vaikutus. Vaateessa siten vastustetaan hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja yksityiskohtia ekologian maailmaan vedoten:

”Metsälain 10 §:n erityisen arvokkaiden kohteiden pienialaisuuden ja selvärajaisuuden vaatimukset on poistettava monimuotoisuutta heikentävinä. Näillä edellytyksillä laajempi, todellisuudessa pienialaista aluetta arvokkaampi suurempi ala ei kuulukaan erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin. Pienialaisuuden vaatimus johtaa arvokkaiden alueiden pirstoitumiseen (sic) ja luontokadon etenemiseen, kuten uhanalaisuusselvitykset metsälajiston osalta osoittavat. Lisäksi Metsäkeskuksen tulkintasuosituksien eroista johtuvat metsälakikohteiden supistukset on peruttava ja lakikohteista poistetut alat, esimerkiksi poistetut puurokohteet, on palautettava metsälainsuojan alle.” (Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry, ympäristöjärjestö.)

Ympäristöjärjestöt vetosivat vaateissaan myös yhtä aikaa ekologian ja markkinoiden maailmaan. Markkinoiden maailmalla saatettiin oikeuttaa luonnonsuojelua ja luontopääoman merkittävyyttä. Vaateissa esimerkiksi korostettiin luonnon itseisarvon taloudellista merkitystä, kuten seuraavasta vaateesta ilmenee:

”Luontopääoman näkymätön varallisuusarvo on saatava näkyville kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa. On luovuttava sellaisista hankkeista, joiden luonnolle haitallisia vaikutuksia ei voida aukottomasti ehkäistä edes teknologisin keinoin. Suojelemalla luonnon moninaisuutta ja tärkeimpiä ekosysteemejä vähennämme sen haavoittuvuutta ja lisäämme luonnon sietokykyä. Suojelu on merkittävä ja kustannustehokas keino hillitä ilmastonmuutosta ja luontokatoa.” (MiningWatch Finland ry, ympäristöjärjestö.)

Elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa ekologian maailmalla oikeutettiin hallituksen esitysluonnokseen esitettyä kritiikkiä. Tällöin joko vedottiin, ettei lakiluonnoksessa ehdotettu keino ole olennainen luonnonsuojelun näkökulmasta tai ehdotetun keinon kautta ei voitaisi saavuttaa hallituksen esitysluonnoksessa esitettyjä tavoitteita. Esimerkiksi seuraavassa vaateissa tuodaan esille, että ilmastonmuutoksen hillintää ei olisi perusteltua pitää olennaisena luonnonsuojelulain tavoitteena, vaan laissa tulisi keskittyä keskeisimpiin tavoitteisiin, joita voidaan lakiin sisältyvillä säännöksillä edistää:

”Ilmastonmuutoksen hillintää ei ole perusteltua pitää niin olennaisena luonnonsuojelulain tavoitteena, että se olisi mainittava pykälässä. Vaikka ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikka luonnonsuojelulain mukaisilla toimilla voi olla suoraa tai välillistä merkitystä myös ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta, tavoitepykälässä on syytä nostaa esiin vain niitä keskeisimpiä tavoitteita, joiden saavuttamista tietyillä luonnonsuojelulakiin sisältyvillä tarkemmilla säännöksillä voidaan edistää.” (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Seuraavassa elinkeinoelämän edunvalvojan vaateissa hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita pidetään kannattavana, mutta samalla kritisoidaan, ettei esitysluonnos vastaa sille asetettuja tavoitteita vaan heikentää luonnonsuojelun tasoa. Tällöin ekologian maailmalla oikeutetaan ehdotettuun muutokseen esitettävää kritiikkiä:

”Esityksen tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua luonnonsuojelulain toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamisen myötä, lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä, tehostaa hallinnollisia menettelyjä sekä osaltaan selkeyttää luonnonsuojelulain roolia osana muuta ympäristöä koskevaa lainsäädäntöä. Metsäteollisuus pitää kaikkia esitykselle asetettuja tavoitteita kannatettavina. Valitettavaa on, ettei lakiehdotus vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin, vaan päinvastoin osin jopa heikentää tilannetta voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna.” (Metsäteollisuus ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Viranomaiset vetosivat pääasiassa ekologian maailmaan sellaisissa vaateissa, joissa argumentoitiin myönteisesti luonnonsuojelun puolesta tai korostettiin, ettei jokin ehdotus ole riittävä luonnonsuojelun näkökulmasta. Ekologian maailmalla oikeutettiin luonnonsuojelua. Esimerkiksi uhanalaisten luontotyyppien huomioonottamisvelvoitteen riittämättömyyttä kritisoitiin alla olevassa vaateissa vetoamalla ekologian maailmaan:

”Uhanalaisten luontotyyppien huomioonottamisvelvoite on edistysaskel, mutta ei ole riittävä uhanalaisten luontotyyppien suojelussa. Velvoite ei muuta luvan myöntämisedellytyksiä, mutta aiheuttaa tulkintaongelman siitä, mitä huomioon ottamisella tarkoitetaan.” (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, viranomainen.)

Esimerkiksi seuraavassa viranomaisen esittämässä vaateessa vedotaan ekologian maailmaan kuvaamalla, miten malminetsintä aiheuttaa häiriötä eläinten pesinnälle ja elinympäristölle luonnonsuojelualueella:

”Malminetsintä on suojelualueilla rajattu talvisin tapahtuvaksi maan ollessa roudassa ja lumipeitteinen. Tästä huolimatta malminetsinnästä jää jälkiä suojelualueelle. Malminetsintälupa on voimassa enintään 4 vuotta, jonka jälkeen on mahdollista hakea jatkolupaa niin, että suojelualueella on mahdollista toteuttaa malminetsintää yhteensä 15 vuotta. Malminetsintä merkitsee ympärivuotista liikkumista suojelualueella - talvisin kairauskoneilla, sulan maan aikana geologisia mittauksia. Tästä aiheutuu häiriötä eläinten pesinnälle ja elinympäristölle. Ristiriita luonnonsuojelun ja malminetsinnän välillä on kiistaton. Ympäristö ja luonnonvarat - vastuualueen näkemys on, että tämä ristiriita aiheuttaa ajoittain hämmennystä myös julkisessa keskustelussa, minkä vuoksi malminetsintää luonnonsuojelualueilla on lainsäädännöllä syytä selventää.” (Lapin ELY-keskus, viranomainen.)

Viranomaisten vaateissa ekologian maailmalla myös oikeutettiin näkökulmia, joilla vastustettiin jotakin hallituksen esitysluonnoksessa esitettyä muutosta. Esimerkiksi valkoposkikihanhien hyödyntämistä ravintona vastustettiin vetoamalla ekologian maailmaan siten, että valkoposkikihanhien hyödyntäminen ravintona lisäisi niiden tappamista, mikä heikentäisi rauhoitetun linnun suojelua:

”Nykyinen luonnonsuojelulaki ei selkeästi ota kantaa poikkeusluvalla tapetun lajin ravintona käytön kysymykseen ja lain epäselvä näkemys tulee esille mm. lakialoitteessa valkoposkikihanhien syömiseksi. Rauhoitetun linnun hyödyntäminen ravintona on vastoin luonnonsuojelun tavoitteita ja saattaa kannustaa tappamaan isommalla intensiteetillä kuin mitä on välttämätöntä.” (Varsinais-Suomen ELY-keskus.)

Yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset oikeuttivat ekologian maailmalla huomioita luonnonsuojelun riittävästä tasosta. Luonnonsuojelun riittävää tasoa perusteltiin hyvin usein teollisuuden maailman vaateilla. Kuitenkin joissakin vaateissa luonnonsuojelun tasoa oikeutettiin ensisijaisesti vetoamalla ekologian maailmaan ja ekologian alaan kuuluvalla tutkitulla tiedolla. Usein vaateissa ekologian maailma yhdistyi teollisuuden maailman vaateisiin, etenkin kun vaateissa viitattiin tutkimustietoon. Esimerkiksi seuraavassa vaateessa ekologian maailmaan vedottiin, kun esitettiin kalojen tarvitsevan myös suojelua:

”Kalojen suojelun säätelyminen nyt kokonaan kalastuslaissa ei ole kestävä ratkaisu. Monet kalalajit tarvitsevat suojelua siinä mielessä kuin luonnonsuojelulain tehtävänä on edistää luonnon monimuotoisuutta.” (Helsingin yliopisto, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

Luonnonsuojelun tason riittävyttä koskevassa vaateessa esimerkiksi tuodaan esille, että luonnonsuojelulaissa suojellut luontotyypit ovat edelleen uhanalaisia. Tutkimuslaitoksen vaateessa oikeutetaan ekologian maailmalla sinänsä riittämätöntä suojelukeinoa siitä huolimatta, että luontotyypit ovat edelleen uhanalaisia. Luonnonsuojelulaissa ollut suojelukeino ei ole ollut täysin riittämätön, sillä suojelun kautta on kuitenkin muodostunut luontotyyppiäsiintymien verkosto:

”Kaikki nykyisen luonnonsuojelulain 29 §:n suojellut luontotyytit ovat edelleen uhanalaisia ja lähes kaikilla lähiajan kehityssuunta on arvioitu heikkeneväksi. Suojelukeino on siis ollut riittämätön, muttei hyödytön, koska suojelun tuloksena on syntynyt pysyvästi suojeltu ja luontoarvoiltaan hyvin merkittävä luontotyyppiesiintymien verkosto. Suojeltujen luontotyyppien määrittelyissä ja rajauskäytännöissä on kuitenkin havaittu epäkohtia, joita uusi lakiluonnos (67 §) korjaa merkittävällä tavalla. Parannuksia ovat tervaleppäkorpien laajentaminen tervaleppämetsiksi sekä katajaketojen laajentaminen kedoiksi. Molemmissa tapauksissa alkuperäinen määrittely on ollut kyseisten luontoarvojen suhteen epätarkoituksenmukainen. Myös ehdotetut uudet rajauspäätöksellä suojeltavat luontotyytit sopivat ominaisuuksiltaan hyvin suojeltujen luontotyyppien joukkoon: rannikon metsäiset dyynit, sisämaan tulvametsät sekä harjumetsien valorinteet.” (Suomen ympäristökeskus SYKE, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten lausunnoissa myös oikeutettiin ekologian maailmalla ehdotetun lakimuutoksen puolustamista. Esimerkiksi ekologian maailmaan vedottiin, kun hallituksen esitysluonnoksen katsottiin korjattavan havaittuja epäkohtia luonnonsuojelussa:

”Sitra korostaa kuitenkin, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja luontokadon pysäyttäminen edellyttää läpileikkaavia toimia, jotka kattavat kokonaisvaltaisesti ihmistoinnin luontovaikutukset. Luonnonsuojelulaki, joka lähtökohtaisesti turvaa vain jäävuoren huipun Suomen luonnon monimuotoisuudesta – arvokkaimmiksi katsotut luonnonarvot, erityisesti uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason säilyttämisen tai saavuttamisen – ei voi työkaluna vastata kuin pieneen osaan tästä välttämättömästä tarpeesta.” (Sitra, a, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

6.3.3 Kansalaisuuden maailman vaateilla oikeutettiin luonnonsuojelun perus- ja ihmisoikeuslottuvuutta

Ympäristöjärjestöt oikeuttivat kansalaisuuden maailmalla, kun vaateissa viitattiin kansainvälisiin sopimuksiin ja sääntelyyn, joita tulee noudattaa. Ympäristöjärjestöjen vaateissa viitattiin myös yhteisiin arvoihin, kuten esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuksiin. Luonnonsuojelua oikeutettiin esimerkiksi siten, että luonnon hyvinvoinnin todettiin olevan edellytys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle:

”Ehdotuksen mukaan luonnonsuojelulain osalta perusoikeuksien keskinäisessä punninnassa korostuu etenkin perustuslain 20 §:ssä säädetyn ympäristöperusoikeuden suhde perustuslain 15 §:n omaisuudensuojaan. WWF muistuttaa, että ympäristön hyvinvointi on edellytys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset velvoitteet sitovat Suomea. Ihmisoikeustuomioistuimien on ympäristönsuojeluun liittyvissä tapauksissa todennut, että ihmisoikeussopimuksen 2 ja 8 artiklojen positiivisten toimintavelvoitteiden noudattaminen edellyttää sopimusvaltioilta riittävää sääntelyä ja viranomaisvalvontaa (Giacomelli v. Italia ja Tatar v. Romania). Tapauksessa Hamer v. Belgia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on katsonut, että ympäristöllä on itseisarvo yhteiskunnalle ja julkisen vallan käyttäjille. Tuomioistuimen mukaan viranomaisilla on velvollisuus suojella ympäristöä, eikä tästä velvollisuudesta tule poiketa edes silloin, kun velvoite on ristiriidassa omistusoikeuden kanssa.” (WWF Suomi, ympäristöjärjestö.)

Erityisesti kansalaisuuden maailmalla oikeutettiin sellaisia vaateita, joissa ympäristöjärjestöt vetosivat jokaisen ihmisen vastuuseen luonnosta tai viranomaisten vastuuseen luonnosta tai ympäristöperusoikeuden toteutumisesta:

”Maanomistajilla on vastuu omien maidensa luonnon monimuotoisuuden säilymisestä, kuten kaikilla kansalaisilla on vastuu luonnon monimuotoisuudesta. Suojelualueita hankittaessa täysi korvaus voitaisiin maksaa alueista, joilla luontoarvot ovat säilyneet täydellisesti maanomistajan hoidettua alueitaan esimerkillisesti. Sen sijaan luontoarvoiltaan heikentyneiden alueiden hankinnassa korvausarvosta tulisi vähentää luontoarvon heikentymisen osuus. Korvaus esimerkiksi ojitetun suon hankkimisesta suojeluun voisi olla puolet ojittamattoman suon korvauksesta, joka olisi täysimääräinen. Maanomistajan tarjotessa maitaan vapaaehtoisesti suojeluun, on korvaus neuvoteltava tapauskohtaisesti.” (Suomen luonnonsuojeluliitto Pohjois-Pohjanmaan piiri ry, ympäristöjärjestö.)

Lisäksi kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen ilmeni ympäristöjärjestöjen vaateissa kansalaisten enemmistön mielipiteeseen vetoamisena. Esimerkiksi vastustettaessa metsästysmuistojen maahantuontia vedottiin Euroopan unionin kansalaisten enemmistön näkemykseen:

”Lopuksi, enemmistö EU-kansalaisista on sitä mieltä, että tämä julma toiminta tulisi lopettaa. Suomeen tuodaan metsästysmuistoja muutamien lajia harrastavien voimin.” (Trofeeton EU -työryhmä, ympäristöjärjestö.)

Elinkeinoelämän edunvalvojat vetosivat kansalaisuuden maailmaan puolustaes-
saan perinteisiä elinkeinoja. Tällöin kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen saattoi joissakin vaateissa yhdistyä myös kodin maailmaan. Perinteisiä elinkeinoja puolustettaessa kansalaisuuden maailma ilmeni nimenomaisesti siten, että vaateissa vedottiin elinkeinovapautteen ja elinkeinon olevan sääntelyllä turvattua:

”Poronhoidon harjoittamisen oikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, josta on säädetty poronhoitolaille. Poronhoito-oikeus huomioidaan sekä voimassa olevassa että lausunnolla olevassa luonnonsuojelulaissa sallimalla poronhoito ja sen tarvitsemat toiminnot (raken-
teet, maastoliikenne) suojelualueilla. Oikeus elinkeinon harjoittamiseen sekä saamelaiden oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ovat myös perustuslaillisia oikeuksia. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ovat poronhoidon elinehto. Poronhoidon oikeuksia tai asemaa ei saa heikentää luonnonsuojelulain uudistuksessa, vaan ne tulee turvata.” (Paliskuntain yhdistys, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen ilmeni myös elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa silloin, kun hallituksen esitysluonnoksen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä kritisoitiin toimialan tai yhteisen hyvän, kuten esimerkiksi omaisuuden suojan ja oikeusturvan näkökulmasta:

”Hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt keskeiset linjaukset ovat poliittisesti päätettyjä linjauksia, joita ehdotuksessa on yritetty perustella juridisin ja asiapohjaisten argumentein. Hallituksen ehdotus ja kokonaisuudistuksen lainvalmistelutyötä on leimannut vahva yksipuoleisuus. Ehdotuksia tarkastellaan vain suojelunäkökulmasta ja oikeusturva ja omaisuusuo-
densuojanäkökohdat sekä ehdotusten todelliset taloudelliset vaikutukset jäävät osin kokonaan huomioimatta ja arvioimatta. Tämä on omiaan heikentämään ehdotuksen ja kokonaisuudistuksen legitimitettä.” (Kaivosteollisuus ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen ilmeni myös elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa siten, että vaateissa vedottiin perus- ja ihmisoikeuksiin. Toisin

kuin ympäristöjärjestöjen vaateissa, perus- ja ihmisoikeuksia ei sidottu ympäristöperusoikeuteen tai korostettu luonnon hyvinvoinnin olevan edellytys perus- ja ihmisoikeuksille. Elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa vedottiin omaisuudensuojaan, oikeusturvaan tai esimerkiksi maanomistajien yhdenvertaisuuteen:

”Jos luontoarvoilla aletaan spekuloidaan kaavoitusvaiheessa vielä nykyistäkin enemmän, johtaa se helposti tilanteeseen, jossa vaarannetaan näiden spekulatiivisten luontoarvojen osalta normaalin metsätalouden harjoittaminen tarpeettoman laajoilla alueilla ja asetetaan maanomistajat kohtuuttomaan ja epätasapuoliseen asemaan. Kaavoitus ei tässäkään yhteydessä saa muuttua yhtään nykyistä enempää luonnonsuojelun välineeksi.” (MTK Pohjois-Karjala, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Viranomaisten vaateissa kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen ilmeni viranomaisten vedotessa oikeudenmukaisuuteen. Kansalaisuuden maailma ilmeni esimerkiksi sellaisissa vaateissa, joissa korostettiin ihmisten kokemaa epäoikeudenmukaisuutta, jos luonnonsuojeluun yksityisiltä ihmisiltä saatuja maa-alueita käytettäisiin muihin tarkoituksiin:

”Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue kiinnittää myös huomiota siihen, että ns. vanhojen luonnonsuojeluohjelmien toteutus on vuodesta 1996 lukien toteutettu hankkimalla yksityismaita pääosin vapaaehtoisin keinoin valtiolle. Osa maanomistajista, jotka ovat luovuttaneet maitaan suojeluun, on kokenut malminetsinnän rikkovan tarkoitusta, johon he ovat maa-alueitaan luovuttaneet. Tämäkin näkökulma puoltaa sääntelyn selventämisen tarvetta.” (Lapin ELY-keskus, viranomainen.)

”Asiaa tarkasteltaessa on tärkeä muistaa myös se tosiseikka, että merkittävä osa perustetuista luonnonsuojelualueista on hankittu kumottavan lain voimassa olon aikana valtiolle yksityisiltä maanomistajilta joko vapaaehtoisesti tai lunastamalla. Valtio on hankkinut alueet nimenomaan luonnonsuojelutarkoituksiin, joten näiden alueiden käyttö luonnonsuojelutavoitteiden kanssa ristiriidassa olevaan käyttötarkoitukseen koetaan vääräksi.” (Metsähallitus, viranomainen.)

Lisäksi viranomaisten vaateissa saatettiin vedota kansalaisuuden maailmaan, kun korostettiin ihmisen toiminnan vaikutuksia luontoon ja ihmisen vastuuta luontoa heikentävistä toimista. Tällöin kansalaisuuden maailmalla oikeuttaminen yhdistyi usein ekologian maailmalla oikeuttamiseen:

”On myös syytä huomata, että ihmisen toiminnasta johtuen vesistömme ovat rehevöityneet ja vähäravinteisten vesien lajistoa on kadonnut ja korvautunut rehevyyttä suosivilla lajeilla, joista osa on uhanlaisia tai jopa direktiivilajeja.” (Etelä-Savon ELY-keskus, viranomainen.)

Yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset oikeuttivat vaateitaan kansalaisuuden maailmalla lähinnä silloin, kun vaateissa vedottiin kansalaisten oikeuksiin. Esimerkiksi vaateessa liittyen hallituksen esitysluonnoksen ehdotuksiin luontotiedon hallinnasta, vedottiin kansalaisten oikeuteen luontotiedon luomiseen ja keräämiseen:

”Luonnonsuojeluun liittyvän tiedon hallinta on erityisen tärkeä osa luonnonsuojelua. Eri-tyistä huomiota tässä kappaleessa kannattaisi osoittaa kansalaisten toimintaa kohtaan. Kansalaiset ovat monin tavoin keskeisiä luontotiedon käyttäjiä ja tuottajia. Osa kansalaisten tuottamasta luontotiedosta kulkee tutkimuslaitosten kautta (esim. kansalaistiede), mutta osa jää kansalaisten omiksi tiedoiksi. Tämä luontotieto voi olla merkittävää etenkin paikallisen luonnonsuojelun kannalta. Esityksen perusteluissa on nyt viitattu kansalaisten keräämään tietoon, mutta ympäristötietoisuuden ja ympäristökasvatuksen voitaisiin lisäksi lisätä oikeus luontotiedon luomiseen ja keräämiseen.” (Helsingin yliopisto, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

Toisaalta yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateissa, joissa oikeutettiin kansalaisuuden maailmalla, saattoi korostua lakiluonnoksen vaikutukset ihmisille ja ihmisten osallistamisen tarpeellisuus:

”Ekologinen kompensatio ei ota huomioon ihmisille koituvia vaikutuksia. Vaikka asia ei ole lähtökohtaisesti luonnonsuojelun näkökulma, on otettava huomioon, että ehdotettu kompensatiomalli voi mahdollistaa esimerkiksi merkittävien luonnon virkistysalueiden poistamisen, kunhan luonnonarvot tulevat kompensoituiksi. Ekologinen kompensatio tarvitsee tuekseen kuulemis- tai muun mekanismin, joka ottaa tarvittaessa huomioon myös kansalaisten luonnon virkistyskäyttö- ja terveyshyödyt niitä merkittävästi heikentämättä.” (Luonnonvarakeskus, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

6.3.4 Kritiikkiä suojelun kustannuksista ja luonnon itseisarvoa oikeutettiin markkinoiden maailmalla

Ympäristöjärjestöt oikeuttivat markkinoiden maailmalla sellaisia vaateita, jotka liittyivät esimerkiksi ekologiseen kompensatioon, haitallisten ympäristövaikutusten hintaan ja ympäristöhaitoista aiheutuvien kustannusten kohdentamiseen, maanomistajien korvauksiin luonnonsuojelusta sekä kulutukseen. Markkinoiden maailmalla oikeutettiin esimerkiksi näkemystä siitä, että maanomistajalle maksettavat korvaukset luonnonsuojelusta motivoivat maanomistajia luonnonsuojeluun:

”Maanomistajalle tulee pääsääntöisesti korvata kaikki luonnonsuojelun aiheuttamat menetykset täysimääräisenä. Maanomistusta vähäistä enemmän on noin 10%:lla kansalaisista. Osalle maaomaisuus kuuluu elinkeinotoimintaan ja tulojen hankintaan, josta on maksettu suoraan ja välillisesti mm. veroja useaan otteeseen. Osalle maaomaisuus on tullut perinnön kautta, jossa omaisuuden hallinnan riskiä on jo lisätty mm. Perintöveroilla (sic), jopa useaan kertaan. Maaomaisuuden hallinta ei ole ilmaista eikä riskitöntä. Ne tahot ja henkilöt, jotka ovat vuosikymmeniä pitäneet maaomaisuudestaan huolta siten, että nyt on mahdollista saada luonnonsuojelukorvaus, tulee korvauksen olla vähintään (sic) täysimääräinen. Vain täysimääräinen korvaus aktivoi ja innostaa monipuoliseen ja runsaaseen tarjontaan kohteiden osalta. (Suomen luonnonsuojeluliitto Pohjanmaan piiri ry, ympäristöjärjestö.)”

Ympäristöjärjestöjen vaateissa saatettiin tuoda esille, että luonnonsuojelu edellyttää riittäviä resursseja, jolloin markkinoiden maailmalla oikeutettiin riittävien resurssien turvaamista luonnonsuojeluun. Vaikka markkinoiden maailmalla oikeutettiin luonnonsuojelulle varattavien resurssien riittävyttä, ympäristöjärjestöjen vaa-

teissa ei kuitenkaan otettu kantaa luonnonsuojelun aiheuttamiin kustannuksiin. Yhdessä vaateessa tosin tuotiin esille, että ilmastonmuutoksen torjumisessa autonkäytön tai asumisen kustannukset eivät saisi nousta:

”Pidämme myös tärkeänä, että ilmastonmuutoksen torjuminen huomioidaan myös luonnonsuojelulain yhteydessä, kuitenkin niin (sic) ettei autonkäytön tai asumisen kustannukset nouse. (Esimerkiksi kestävä kuluttaminen on toimiva keino ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.)” (Kansallismieliset eläin- ja luonnonsuojelijat ry, ympäristöjärjestö.)

Elinkeinoelämän edunvalvojen markkinoiden maailmalla oikeuttaminen ilmensi, että vaateissa korostettiin maanomistajan omaisuudensuojaa ja riittävien korvausten saamista luonnonsuojelusta. Markkinoiden maailmalla oikeuttaminen saattoi usein yhdistyä kansalaisuuden maailmalla oikeuttamiseen, etenkin sellaisissa vaateissa, joissa korostettiin oikeudenmukaisuutta tai vedottiin perustuslaissa turvattuun omaisuudensuojaan:

”Ekologisen kompensaaation tilanteessa maanomistajan omaisuudensuoja voi esimerkiksi heiketä silloin, kun poikkeuspäätöksessä on veloitettava heikennyksen aiheuttaja hyvittäviin toimenpiteisiin. Voimassa oleva luonnonsuojelulaki lähtee siitä, että ellei poikkeusta myönnetä, maanomistaja voi saada korvauksia. Ehdotettavan lain osalta tilanne olisi kuitenkin se, että jos poikkeus myönnetään, maanomistaja voi joutua toteuttamaan hyvittäviä toimenpiteitä, ja näistä aiheutuu kustannuksia. Tätä voi pitää heikennyksenä voimassa olevaan tilanteeseen ja merkittävänä ja jopa liiallisena puuttumisena omistusoikeuteen.” (Katalouden Keskusliitto, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Elinkeinoelämän edunvalvojen markkinoiden maailmalla oikeuttaminen oli yhdenmukaista joltakin osin ympäristöjärjestöjen oikeuttamistavan kanssa. Molempien ryhmien vaateissa nostettiin esille, että luonnonsuojelun edistämiseen tulisi varata riittävät resurssit:

”Jos luonnonsuojelua halutaan edistää toimivalla tavalla, siihen on varattava riittävät resurssit. Kustannus ei saa jäädä metsänomistajalle.” (Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Riittävien luonnonsuojelun resurssien turvaamisessa kuitenkin korostettiin, ettei kustannukset saisi jäädä metsän- tai maanomistajan vastuulle. Elinkeinoelämän edunvalvojat oikeuttivat markkinoiden maailmalla myös kritiikkiä siitä, että luonnonsuojelun kustannukset kasaantuvat maanomistajille:

”Viranomaisen jättäessä luontotyyppin rajauspäätöksen tekemättä (ehdotusta perustellaan rajauspäätösten kalliilla kustannuksilla) itse asiassa siirretään ainoastaan kustannukset maanomistajien viime kädessä kannettaviksi, koska maanomistaja/toimija joutuu joka tapauksessa (sic) tuon rajauksen tekemään. Tämä on omiaan aiheuttamaan (sic) merkittäviä lisäkustannuksia (sic) sekä epävarmuutta toimintaan. Ei voida hyväksyä tältäkin osin.” (Metsänhoito yhdistys Pohjois-Karjala, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Luonnonsuojelusta aiheutuvien kustannuksien lisäksi elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa oikeutettiin markkinoiden maailmalla kritiikkiä elinkeinotoiminnan rajoittamisesta ja lakiluonnoksen mahdollisesti aiheuttamista taloudellisista menetyksistä:

”Lapin kauppakamarin näkemyksen mukaan malminetsinnän rajoittaminen poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla ei ole yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta tarpeellista eikä järkevää, ja se rajoittaisi elinkeinotoimintaa.” (Lapin keskuskauppakamari, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

”Jos luonnonsuojelulaista johtuvista rajoitteista voi aiheutua taloudellisia menetyksiä, laissa on oltava säännökset, jotka takaavat niistä täysimääräiset korvaukset. Lain toimeenpanosta aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia on joka tapauksessa arvioitava myös laajemmin ottamalla paremmin huomioon vaikutukset muun muassa työllisyyteen, valtion saamiin verotuloihin ja yritysten toimintaedellytyksiin.” (Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Toisaalta elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa vedottiin markkinoiden maailmaan myös korostettaessa luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja taloudellista merkitystä:

”Lain tavoitteena on kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen. Se on kelpo tavoite. Suomessa luonnonvarojen hyödyntämisellä on merkittävä taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen vaikutus. Siksi olisi tärkeää luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden rinnalla samanaikaisesti osata käsitellä myös taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat, jotka luontoon ja luonnonvaroihin liittyvät. Tavoitteen tulisi siten olla hieman laajempi kuin vain luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen. Tavoite pitäisi olla luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen sekä ymmärryksen lisääminen luonnonvarojen kestävästä käytöstä.” (Koneyrittäjät ry, elinkeinoelämän edunvalvonta.)

Viranomaiset oikeuttivat markkinoiden maailmalla lähinnä silloin, kun vaateissa korostettiin viranomaistoiminnan resurssien turvaamista. Näkökulma oli odotettu, sillä viranomaisten toimintamahdollisuuksiin vaikuttavat viranomaiselle annetut taloudelliset resurssit:

”ELY-keskukselle asetettavan uuden tehtävän osalta on tärkeää selvittää resurssivaikutukset ja turvata riittävä resurssointi (sic) uusiin tehtäviin.” (Lapin ELY-keskus, viranomaisena.)

Yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset oikeuttivat myös markkinoiden maailmalla näkökulmia luonnonsuojelun resursoinnista. Markkinoiden maailmaan vedottiin sellaisissa vaateissa, joissa toivottiin riittäviä resursseja viranomaisille luonnonsuojelutyöhön. Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateissa markkinoiden maailmalla oikeuttaminen ilmeni myös siten, että vaateissa korostettiin luontokadon taloudellisia vaikutuksia:

”Maailman talousfoorumin mukaan yli puolet maailman taloudellisesta tuotannosta on riippuvainen toimivista luonnon ekosysteemeistä (*WEF 2020: Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy*). Luonnon monimuotoisuus ja

sen tila on suorassa vaikutusyhteydessä talouden toimintaedellytyksiin ja kilpailukykyyn sekä luo samalla perustaa uusille liiketaloudellisille innovaatioille. Maailman talousfoorumi arvioikin, että siirtymä luontoa vahvistavaan yhteiskuntaan voisi tuoda globaalisti yritysten liikevaihdolle lisäystä jopa 10 biljoonaa dollaria vuodessa ja 395 miljoonaa uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä (WEF 2020: New Nature Economy Report II: The Future of Nature and Business). Tämä edellyttää kuitenkin vallitsevan kehityssuunnan dramaattista kääntämistä.” (Sitra, a, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

Lisäksi yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten markkinoiden maailmalla oikeuttaminen saattoi yhdistyä ekologian maailmalla oikeuttamiseen siten, että korostettiin jonkin lajin suojelumääräyksen olevan olennaista, jotta lajin suojeluun voidaan osoittaa määrärahoja:

”Taimenen (tai tiettyjen taimenmuotojen / -kantojen) lisäys luvun lajeihin on oleellista, jotta taimenen elinympäristökunnostuksiin voi saada tukea ja avustusta.” (Itä-Suomen yliopiston metsätieteiden osasto, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset.)

6.4 Oikeuttamisen maailmojen suhde toimijoiden aseisiin säädösvalmistelun kentällä

Julkisen oikeuttamisen analyysin avulla voidaan havaita, miten luonnonsuojelulain hallituksen esitysluonnokseen annetussa lausuntopalautteessa eri toimijat vetosivat eri oikeuttamisen maailmoihin. Toimijoiden oikeuttamisesta ilmenee hyvin kyseessä olevan ryhmän kehykset eli ominaispiirteet ja tavoitteet luonnonsuojelulain uudistukselle. Ryhmän kehykset vaikuttivat siihen, mistä eri toimijat luonnonsuojelulain uudistuksen kentällä kamppailivat. Niin Bourdieun kuin Fligsteinin ja McAdamin kenttäteorioita soveltaen voidaan myös tulkita, että säädösvalmistelun kentällä hyödynnetään ja käytetään vaikutusvaltaa eli toimijoiden saavuttamaa pääomaa.

Ei ole yllättävää, että esimerkiksi ympäristöjärjestöt argumentoivat luonnonsuojelun puolesta, elinkeinoelämän edunvalvojat esittävät vaateita oman toimialansa etua silmällä pitäen, viranomaiset lausuvat viranomaiselle säädetyn tehtävän näkökulmasta ja yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset seurukset esittävät vaateita tutkimustietoon keskittyen. Eri toimijat tavoittelevat säädösvalmistelun kentällä sitä pääomaa, joka on kentällä arvokasta ja hyödyllistä toimijoiden omasta näkökulmasta.

Analysoitavassa aineistossa eri ryhmien toimijat oikeuttivat vaateitaan niin teollisuuden, ekologian kuin kansalaisuuden maailmoilla, mutta samoilla oikeuttamisen maailmoilla korostettiin myös hyvin erilaisia näkökulmia luonnonsuojelulain uudistukseen. Eri toimijat saattoivat esittää samaan hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaan vaateita yhteisen oikeuttamisen maailman sisällä, mutta hyvin usein eri toimijaryhmät esittivät samaan yksityiskohtaan myös vaateita vetoamalla eri oikeuttamien maailmoihin.

Julkisen oikeuttamisen analyysin perusteella teollisuuden maailmalla oikeutettiin vaateita eniten joko yksinään tai yhdistämällä teollisuuden maailma muiden maailmojen kanssa. Teollisuuden maailma muodosti aineistossa yhteisesti hyväksytyyn maailmaan, jota kiistan osapuolet kokivat strategisesti järkeväksi hyödyntää, ja jonka avulla vastapuolen oikeutus aineistossa kyseenalaistettiin (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 44). Mitä voidaan päätellä siitä, että toimijat oikeuttivat vaateitaan eniten teollisuuden maailmalla? Yhtenä selittävänä tekijänä runsaalle teollisuuden maailmalla oikeuttamiselle voidaan pohtia tehokkuuspuheen lisääntymisen vaikutusta yhteiskunnassa.

Tehokkuusajattelu ei ole tuntematon ilmiö säädösvalmistelussa, jossa tehokkuusajattelu ilmenee esimerkiksi sääntelytaakan tai normien purkamisena. Kati Rantalán ja Noora Ala-Suutarin (2021) tutkimuksessa on todettu, että lainvalmistelussa mielekkäinä pidettyihin tavoitteisiin vaikuttavat kansainvälisen suuntaukset (mt. 71). Lainvalmistelun trendeinä kansainvälisesti ovat olleet yrityksiin, julkiseen hallintoon ja kansalaisiin kohdistuvan turhan sääntelytaakan vähentämistavoitteet. Ympäristösääntely on usein nähty kuormittavana sääntelyalana (Kauppila, Kautto & Römpötti 2019, 265). Sääntelytaakalla voidaan tarkoittaa sääntelyn aiheuttamia kustannuksia, harmia ja vaivaa, sääntelystä johtuvien menettelyjen ja toimeenpanoon liittyviä ongelmia sekä viranomaisasioinnin kuormittavuutta (Rantala, Ahonen, Alasuutari, Kauppila, Kautto, Kuokkanen, Römpötti, Saarenpää, Tala & Uusikylä 2018, 9). Eli sääntelytaakka heikentää sääntelyn kohteiden toiminnan tehokkuutta. Sääntelytaakka on keskeinen käsite, kun tarkastellaan sääntelyn tehokkuutta ja hyötyjä suhteessa sääntelystä aiheutuviin haittoihin.

Esimerkiksi Heidi Hirston (2010) tutkimuksen keskeinen väite on, että merkityksenantoa talouden ja yhteiskunnan diskursiivisella kentällä hallitsevat ekonomismin ja moralismin diskurssit. Ekonomistisessa diskurssissa esimerkiksi talouspoliittisia päätöksiä kuvataan ja selitetään etupäässä tehokkuuden näkökulmasta kustannusten ja hyötyjen optimoinnin perusteella. (Mt. 53.) Hirsto tiivistää, että ekonomistisen talouden ja vastuun diskurssin perusoletuksena on, että yritys tai yksilö toimii mekanistisesti hyötyfunktioitaan maksimoiden, eikä ota huomioon esimerkiksi toimintansa ympäristövaikutuksia, jollei se odota niistä koituvan itselle taloudellista haittaa tai hyötyä. (Mt. 10–12). Hirston mukaan tehokkuusajatteluun ja laskelmointiin ohjaavan diskurssin vaikutusvaltaisuus ja läpitunkevuus nyky-yhteiskunnassa on kiistämätöntä (mt. 54). Tehokkuuspuhe vaikuttaa olevan tavanomaista myös sosiaali- ja terveyssektorilla, jossa tehokkuusajattelu ohjaa hyvinvoinnin hallintaa. Esimerkiksi vanhustyöntekijöiden näkemyksistä ilmenee, että hoivalla ja taloudella on jännitteinen suhde. (Virkki, Vartiainen & Hänninen 2012, 253, 255.)

Jos tehokkuusajattelu vaikuttaa lainvalmistelun tavoitteista alkaen niin hyvinvoinnin hallintaan kuin yhteiskunnan diskursiiviseen kenttään, voidaan kysyä, onko

tehokkuuspuhe saapunut myös luonnonsuojeluun. Teollisuuden maailmalla oikeuttaminen voi olla säädösvalmistelun kentällä järkevää, jos tehokkuuspuheen kautta toimija voi vahvistaa omaa pääomaansa säädösvalmistelun kentän kilpailussa. Esimerkiksi voitaisiin olettaa, että ympäristöjärjestöt oikeuttaisivat argumenttejaan ensisijaisesti ekologian maailmalla. Kuitenkin goffmanilaisittain toimijat osaavat hyödyntää vuorovaikutuksessa erilaisia kehyksiä, joihin omaa vuorovaikutusta sopeutetaan. Kehyksiä kautta vuorovaikutus viritetään tilanteeseen sopivaksi. (Goffman 2012, 240–256.) Strategisen toimintakentän teorian mukaisesti toimintaa ja argumentaatiota mukautetaan kentällä hyväksytyihin näkemyksiin ja tavoitteisiin (Fligstein & McAdam 2012, 4–5, 13–14). Ympäristöjärjestöjen ei siten ole kannattavaa oikeuttaa vaateita ensisijaisesti ekologian maailmalla, jos kiistan vastapuoli oikeuttaa omia vaateita teollisuuden tai markkinoiden maailmalla, kuten esimerkiksi tehokkuus- ja talouspuheella.

Säädösvalmistelun kentällä pelaaminen edellyttää toimijoilta intressiä, pääomaa ja pelin tajuua, jolloin myös kentällä pelaaminen edellyttää myös sinne sopimattomista lähestymistavoista luopumista (Savola 2014, 233). Voisi ajatella, että säädösvalmistelun kentällä pelaaminen edellyttää myös argumentaation rakentamista mahdollisimman vaikuttavalla tavalla. Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) mukaan kysymys eri oikeutuksien hallitsevasta roolista on lopulta kysymys vallasta. Yhteinen oikeuttaminen ei ole Luhtakallion ja Ylä-Anttilan mukaan puolueetonta, sillä resursseiltaan vahvemmat toimijat kykenevät usein määrittämään minkä maailman piirissä kiistaa käydään. (Mt. 45.)

Toisaalta ekologiset kriisit, kuten ilmastonmuutos ja luontokato, ovat myös taloudellisia ongelmia, joihin tarvitaan nopeita ja tehokkaita ratkaisuja, jolloin tehokkuuspuhe ja asiantuntijuuteen vetoaminen voi olla luontevaa. On myös tärkeää pohtia, onko teollisuuden maailmalla oikeuttaminen kulttuurinen ominaispiirre suomalaisten kiistojen argumentaatiossa. Esimerkiksi Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) tutkimuksessa ilmeni, että vaateita oikeutettiin suomalaisissa paikallisissa kiistoissa eniten teollisuuden maailmaan vedoten. Kiistojen osapuolet nojautuivat tehokkuuden, laadun ja asiantuntemuksen vaatimukseen nojaaviin oikeutuksiin. (Mt. 43–44.)

Ympäristönsuojelun tason säilyttäminen vähintäänkin ennallaan on yleisesti hyväksytty tavoite (Kauppila ym. 2019, 265). Voidaan olettaa, että luonnonsuojelun kategorinen vastustaminen ja kaiken luonnonsuojelun lopettamisen vaatiminen voisi olla sosiaalisen normin näkökulmasta paheksuttavaa. Tällöin voidaan ajatella, että luonnonsuojelua pidetään yhteiskunnassa yleisesti hyväksyttävänä. Teollisuuden maailman vaateiden runsas ilmentyminen myös elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa voinee selittyä sillä, että luonnonsuojelulain uudistuksen ehdotukset voidaan kokea uhkaavan elinkeinoelämän tuottavuutta ja tehokkuutta. Tällöin uudistuksen ehdotukset heikentävät mahdollisuuksia harjoittaa omaa elinkeinotoimintaa. Oman

elinkeinon puolustamista ja sääntelytaakan vastustamista oikeutettiin teollisuuden maailmalla. Elinkeinoelämän edunvalvojien vaateissa ei niinkään oikeutettu teollisuuden maailmalla luonnonsuojelua.

Toisaalta voidaan pohtia, voiko luonnolle haitallisen toimialan puolustaminen ja samanaikainen tietoisuus luontokadosta johtaa kognitiiviseen dissonanssiin, jossa kaksi käsitystä on ristiriidassa keskenään (Festinger 1957; Moser, Steiglechner ja Schlueter 2022). Tällöin voisi olla mahdollista, että kognitiivinen dissonanssi vaikuttaisi siihen, että toimija ohittaisi tiedon oman toiminnan haitallisuudesta luonnolle tai keskittyisi oikeuttamaan siten, että oman toiminnan ristiriitaisuus luonnonsuojelulle ei ilmenisi. Vastaavasti luonnonsuojelua voidaan oikeuttaa omasta näkökulmasta ottamatta kantaa luonnonsuojelun kustannuksiin tai siihen, miten luonnonsuojelu yhteensovitetaan yhteiskunnan muiden toimintojen kanssa. Aineistossa oli yleistä, että vaateita oikeutettiin toimialan omasta näkökulmasta ottamatta tarkemmin kantaa, miten vaateet yhteensovitettaisiin muiden toimijoiden näkökulmien kanssa. Aineiston perusteella kognitiivisen dissonanssin esiintymistä ei kuitenkaan ole mahdollista luotettavasti tutkia. Toisaalta toimijoiden näkemykset kohdistuivat lähtökohtaisesti lausuntopalautteessa olleen uuden luonnonsuojelulain esitysluonnoksen yksityiskohtiin, eikä lausuntopalautteessa ollut niinkään kyse toimijoiden laajemmista näkemyksistä luonnonsuojeluun.

Säädösvalmistelun kentällä pelaaminen edellyttää intressiä. Lausunnonantajilla on taustalla hyvin erilaisia intressejä ja tavoitteita. Elinkeinoelämän edunvalvojien ensisijainen intressi on elinkeinoelämän edunvalvonta. Jos elinkeinoelämän edunvalvojat argumentoisivat omaa toimialaansa vastaan vetoamalla ekologian maailmaan, olisi toiminta mahdollisesti sopimatonta toimijalta odotettavan roolin kanssa. Tällöin riskinä olisi toimijan vakiintuneen aseman heikentyminen oman toimialan sisällä. Teollisuuden maailmalla oikeuttamisen ensisijaisuutta voinee selittää, että lausuntopalautteen perusteella monien ympäristöjärjestöjen, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten näkökulmasta luonnonsuojelulain uudistuksen ehdotukset eivät olleet riittävän tehokkaita ratkomaan luontokadon ongelmia. Toimijoilla on omat pelisäännöt, jotka heijastavat toimijoiden roolia ja kulttuuria oman toimialan sisällä. On oletettavaa, että säädösvalmistelun kentällä tai strategisella toimintakentällä toimivilla valtaapitävillä toimijoilla on intressi varmistaa oman vallan säilyminen myös jatkossa.

6.5 Valta-asetat ja menestyneet vaateet

Tutkimuksissa on todettu, että esimerkiksi sidosryhmän yhtenäisyys ja hyvät taloudelliset resurssit parantavat sidosryhmän menestystä säädösvalmistelun valtakamppailussa. Lisäksi sidosryhmän asemaa voi parantaa oman alan uudistuksen ajaminen tai vallitsevan oikeustilan puolustaminen sekä yhteiskunnallisilla uhilla pelotteleminen. (Pakarinen 2012, 49–50; Savola 2014, 235.) Tässä tutkielmassa aikaisemmin esitettiin havainto, että tietyillä toimijoilla on ollut vahva edustus luonnonsuojelulain uudistuksen valmisteluelimissä ja toimijoilta oli erikseen pyydetty lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta (kuvio 3). Voidaan havaita, että tutkimuksissa tunnistetut seikat ilmenevät myös jossakin määrin näistä toimijoista, jotka ovat asemoituneet hyvin luonnonsuojelulain säädösvalmistelun kentällä.

Esimerkiksi luonnonsuojelulain uudistukseen osallistuneet ympäristöjärjestöt, kuten luonnonsuojeluliitto useine piireineen ovat melko yhtenäinen ryhmä. Vastavaan havainnon voi tehdä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta, johon kuuluvat maataloustuottajien liitot ja metsänhoitoyhdistykset antoivat myös omia lausuntoja. Useampi toimijoista edusti jotakin tiettyä yhtenäistä toimialaa tai jonkin ryhmän yhteistä etua, jolloin esimerkiksi toimijan taustalla oli laajemman toimialan tuki. Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry tai Metsäteollisuus ry muodostuu jäsenyrityksistä. Myös useammalla toimijalla vaikuttaa olevan hyvät taloudelliset resurssit, jolloin edunvalvontatyö on mahdollista. Esimerkiksi vuonna 2018 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK käytti 12 miljoonaa euroa edunvalvontatyöhön (Maaseudun tulevaisuus 6.4.2019). Toimijoiden vaateissa ilmeni niin luonnonsuojelulain uudistuksen ajaminen kuin vallitsevan oikeustilan puolustaminen. Lisäksi myös ehdotetun muutoksen tai muutoksen tehottomuuden uhkia nostettiin lausuntopalautteessa esille. Tutkimuksissa havaitut edellytykset toimijoiden menestykselle säädösvalmistelun kamppailussa ovat siten olleet olemassa.

Vaikka toimijoilla on ollut edellytyksiä menestyä säädösvalmistelun valtakamppailussa, lausunnonantajien vaikutusvaltaa eduskunnalle annettuun hallituksen esityksen sisältöön on kuitenkin melko vaikea mitata objektiivisesti. Luonnonsuojelulain lausuntopalautteen vaikutusta lopulliseen hallituksen esitykseen voidaan tutkia vertaamalla lausuntokierroksella ollutta hallituksen esitystä lopulliseen hallituksen esitykseen ja arvioida, miten muutosta perustellaan hallituksen esityksessä tai perustellaanko ehdotuksia erityisesti johonkin oikeuttamisen maailmaan vedoten. Hallituksen esityksessä tapahtuneita muutoksia arvioitaisiin siten suhteessa luonnonsuojelulain lausuntopalautteessa esitettyihin vaateisiin. Analyysin haasteeksi kuitenkin muodostuu, että hallituksen esityksessä käydään melko yleisellä tasolla läpi ehdotukseen lausuntopalautteen perusteella tehdyt muutokset, eikä hallituksen esityksessä aina avata tarkemmin, kenen esittämän vaateen perusteella muutoksia lopulta tehtiin.

Tämä lisää epävarmuutta siitä, onko muutos johtunut lausuntopalautteesta vai jostakin muusta ulkoisesta tekijästä, kuten esimerkiksi poliittisesta ohjauksesta.

Luonnonsuojelulakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 76/2022 vp, 119–130) on esitetty, miten lausuntopalaute on otettu huomioon hallituksen esityksessä. Lausuntopalautteen perusteella esimerkiksi lain useampaan kohtaan on tehty tarkistuksia ja säännösten perusteluja täsmennetty. Muutokset ovat siten suurelta osin teknisiä tarkennuksia, joilla on pyritty selkeyttämään ja täsmentämään ehdotettavaa sääntelyä. Kaikkiin hallituksen esityksen lukuihin ei tehty mitään muutoksia lausuntopalautteen perusteella. Esimerkiksi alueiden hankintaa luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvauksia koskevaan lukuun ei tehty lausuntopalautteen perusteella muutoksia, vaikka lausunnonantajat esittivät sekä korvauskynnyksen laskua että nostoa.

Hallituksen esitykseen tehtyjen täsmennysten ja tarkennusten sijaan analyysin kannalta on mielekästä tarkastella, vaikuttivatko aikaisemmin esitetyt teollisuuden, ekologian, markkinoiden ja kansalaisuuden maailman vaateet hallituksen esityksen sisältöön siten, että poistettiin hallituksen esitysluonnoksesta jotakin tai tiukennettiin säännöksiä jotenkin lausuntopalautteen perusteella. Näin saadaan selville, vaikuttivatko eniten vaateita esittäneiden lausunnonantajien moraaliset oikeuttamiset hallituksen esityksen sisältöön.

Hallituksen esityksestä poistettiin lausuntopalautteen perusteella selvilläolovelvollisuutta koskeva säännös. Selvilläolovelvollisuudella tarkoitettiin hallituksen esitysluonnoksessa sitä, että jokaisen olisi riittävällä tavalla oltava selvillä toimintansa vaikutuksista luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle sekä toimintatavoista, joilla haitallisia vaikutuksia voidaan välttää ja vähentää, siinä määrin kuin kohtuudella voidaan edellyttää (hallituksen esitysluonnos luonnonsuojelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, 114). Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten muutamissa lausunnoissa kannatettiin selvilläolon lisäämistä säännöksiin. Selvilläoloa koskevaa säännöstä vastustettiin etenkin elinkeinoelämän lausunnoissa ja sitä pidettiin epäselvänä eri elinkeinoelämän toimintojen kannalta. Elinkeinoelämän edunvalvojen vaateissa vastustettiin selvilläoloa koskevaa säännöstä oikeuttamalla teollisuuden ja osittain markkinoiden maailmalla. Elinkeinoelämän edunvalvojen teollisuuden maailman vaateiden voidaan katsoa menestyneen.

Hallituksen esityksen (HE 76/2022 vp) mukaan valtaosassa lausuntoja vastustettiin kansallispuiston vähimmäispinta-alan nostamista 1000 hehtaarista 3000 hehtaariin. Lausuntojen perusteella kansallispuistojen vähimmäiskoko palautettiin 1000 hehtaariin. Eri ympäristöjärjestöjen esittämissä vaateissa kansallispuistojen vähimmäiskoon säilyttämistä oikeutettiin pääasiassa teollisuuden maailman ja ekologian maailman vaateilla. Teollisuuden maailmaan vedottiin, kun tuotiin esille, että Etelä-Suomesta olisi ehdotetun muutoksen jälkeen vaikea löytää valtion omistamia maa-alueita kansallispuistoille. Jatkossa kansallispuistojen perustaminen ei olisi helppoa,

jolloin muutos estäisi luonnonsuojelua. Ympäristöjärjestöjen puolelta esitettiin metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuonnin kieltä säädettyä laissa ja uutena säännöksenä tiettyjen lajien metsästysmuistojen maahantuontia esitettiin kiellettäväksi. Metsästysmuistojen maahantuonnin kieltä kannatettiin ympäristöjärjestöjen vaateissa vetoamalla ekologian maailmaan. Tällöin ympäristöjärjestöjen ekologian maailman vaateet olivat merkityksellisiä.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettua ekologisesta kompensaatiota vastustettiin ympäristöjärjestöjen ja yliopistojen, tutkimuslaitoksien ja tieteellisten yhdistysten vaateissa. Näissä vaateissa vedottiin ekologian ja teollisuuden maailmoihin siitä näkökulmasta, että ekologinen kompensaatio voi heikentää luonnonsuojelua. Ekologisen kompensaation toteuttamisen osalta hallituksen esitystä täydennettiin ehdotettujen kompensaatiosäännösten vaikutusten arviointia. Lausuntopalautteen perusteella hallituksen esitystä täydennettiin kirjauksella siitä, mikä merkitys hyvitetävillä toimenpiteillä on poikkeuslupapäätöksenteossa. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut kompensaatiosäännökset eivät alenna poikkeuksen myöntämiskynnystä, eikä kompensaatioilla voi välttää poikkeuksen hakemista luonnonsuojelulaista. (HE 76/2022 vp, 119–130.)

Elinkeinoelämän edunvalvojat esittivät vaateita ekologiseen kompensaatioon vetoamalla teollisuuden maailmaan. Elinkeinoelämän edunvalvojat olivat huolissaan kompensaatiomarkkinoiden syntymisestä. Tältä osin hallituksen esitykseen (HE 76/2022 vp) täydennettiin viittaus aiheesta koskevaan tutkimukseen. Myös elinkeinoelämän edunvalvojat olivat huolissaan sääntelystä lisääntyvistä kustannuksista. Hallituksen esitystä muutettiin lisäämällä arviot yrityksille aiheutuvasta sääntelytaakasta. Ekologisen kompensaation osalta lausunnonantajien vaateisiin vastatattiin hallituksen esityksessä vetoamalla markkinoiden maailmaan taloudellisten vaikutusarvioiden osalta. Lisäksi vaateisiin vastatattiin vetoamalla teollisuuden maailmaan, kun hallituksen esitykseen lisättiin viittaus tutkimukseen ja täsmentämällä ettei kompensaatiolla voi välttää poikkeuksen hakemista luonnonsuojelusta. Kuitenkaan eri toimijoiden esittämien vaateiden perusteella ei tehty muutoksia säännöksiin.

Lisäksi lausuntopalautteen perusteella kuntien kestävän käytön edistämistehtävä poistettiin kokonaan hallituksen esityksestä ja esityksen perusteluja täydennettiin kuntia koskevan säännöksen osalta. (HE 76/2022 vp, 119–130.) Kuntien kestävän käytön edistämistehtävä ei tosin noussut merkittävästi esille elinkeinoelämän edunvalvojien, ympäristöjärjestöjen, viranomaisten tai yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tieteellisten yhdistysten vaateissa. Tämän vuoksi kuntien kestävän käytön edistämistehtävää ei analysoitu tutkielmassa tarkemmin.

Luonnonsuojelulain hallituksen esitysluonnoksen lausuntopalaute ilmentää säädösvalmisteluun osallistuvien sidosryhmien valtakamppailua: lausuntojen kautta toimijat oikeuttivat omia näkökulmia lakiuudistukseen. Ympäristöjärjestöt, yliopistot,

tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset sekä elinkeinoelämän edunvalvojat ovat olleet keskiössä säädösvalmistelun valtakamppailussa, sillä nämä toimijat esittivät lausuntopalautteessa vaateita, jotka mahdollisesti vaikuttivat lopulliseen hallituksen esitykseen. Vastakkainasettelu on myös näiden toimijoiden vaateiden välillä selkeä. Ympäristöjärjestöt, yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset seurat painottivat lain-säädännön tehostamisen välttämättömyyttä luonnonsuojelun onnistumiselle. Elinkeinoelämän edunvalvojat pitivät luonnonsuojelulakiin ehdotettuja muutoksia kohtuuttomana omaisuuden suojalle tai elinkeinon harjoittamiselle. Menestyneiden vaateiden ja säädösvalmistelun kentälle asemoitumisen perusteella voidaan tulkita, että ympäristöjärjestöt ja elinkeinoelämän edunvalvojat ovat olleet säädösvalmistelun kentällä vahvoja toimijoita.

Lakihankkeen lausuntopalautetta koskevassa julkisen oikeuttamisen analyysissä on tärkeä tunnistaa, kuka säädösvalmistelussa ratkaisee lausuntopalautteessa esiintyvän julkisen kiistan. Julkisen oikeuttamisen analyysin soveltaminen ei edellytä, että tutkittavassa aineistossa kiista olisi ratkaistu, vaan julkisen oikeuttamisen analyysi mahdollistaa erilaisissa julkisissa teksteissä esiintyvien argumenttien moraalisten oikeutuksien tutkimisen (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 34). Oikeuttamisteoriassa kuitenkin tunnistetaan, että kiistan ratkaisemisen edellytys on, että osapuolet löytävät yhteisen käsityksen kiistassa vedottavista moraalisisista periaatteista. (Boltanski & Thévenot 2006, 223–224; Lonkila & Lehtonen 2013; Kauppinen 2015, 320–324.)

Lausuntopalautetta antavat toimijat eivät ratkaise kiistaa keskenään tai päätä kenen oikeuttaminen hyväksytään, sillä ministeriö vastaa säädösvalmistelusta. Hallituksen esityksen laatinut ministeriö joutuu punnitsemaan vastakkaisia intressejä suhteessa sääntelyn yhteiskunnalliseen etuun. Toisaalta Bourdieu on tuonut esille, että viranomainen ei ole neutraali toimija yleisen edun toteuttamisessa (Bourdieu 1994, 2, 16). Ministeriö toteuttaa hallitusohjelmaa, jolloin sen toimintaan vaikuttaa myös poliittinen ohjaus, joka voi mennä lausuntopalautteesta ilmenevan yhteisen hyvän edelle. Lausunnonantajien voidaan katsoa olevan kiistan osapuolia, jotka julkisesti oikeuttavat omia näkökulmiaan. Lausunnonantajat kamppailevat säädösvalmistelun kentällä valtaa pitävän huomiosta eli sen huomiosta, joka ratkaisee kiistan. Säädösvalmistelun kentällä merkittävää valtaa käyttää ministeriö. Ministeriöllä on myös mahdollisuus jättää ottamatta huomioon lausunnonantajien oikeuttamiset hallituksen esityksessä. Lopulta johtopäätöksen tekeminen siitä, ovatko lausunnonantajien oikeuttamiset tosiasiallisesti vaikuttaneet ministeriöön sisältää epävarmuuksia.

Lausunnonantajien vaikutusvallan toteutumista säädösvalmistelun kentällä olisi voitu myös selvittää haastattelujen tai kyselyjen kautta. Tällöin olisi voitu selvittää toimijoiden omaa kokemusta säädösvalmistelun vaikutusmahdollisuuksista. Tässä tutkielmassa ei ollut ajallisesti mahdollista selvittää haastattelu- tai kyselyin

lausunnonantajien kokemuksia siitä, miten he ovat kokeneet oman vaikutusvallan toteutuneen lopulliseen hallituksen esitykseen. Lainvalmistelun laatua on tosin selvitetty vuonna 2022 sidosryhmäbarometrilla, jonka kyselyyn osallistui arvioilta noin 4000–4500 lainvalmisteluhankkeisiin osallistunutta sidosryhmän edustajaa (Uusikylä ym. 2023, 62). Kyselyyn vastanneista hieman yli 59 % oli eri mieltä väitteestä, että sidosryhmien kuulemisissa ja lausunnoissa esittämät näkemykset otetaan huomioon hyvin. Vastaajista vain reilu 14 % oli samaa mieltä, ja 20 % ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastaajista hieman yli 6 % ei osannut arvioida väitettä. (Uusikylä ym. 2023, 105–106.)

Lainvalmisteluun osallistuvien sidosryhmien enemmistön kokemus on, että sidosryhmien lausunnoissa esittämät näkemykset eivät vaikuttaisi kovin hyvin lopulliseen hallituksen esitykseen (Uusikylä ym. 2023, 105–106). Bourdieun mukaan byrokratian kentällä valtiolla on monopoli symboliseen väkivaltaan (Bourdieu 1994, 15–18). Bourdieun teoretisoinnin valossa lausuntopalautteen sivuuttaminen voi olla osoitus siitä, että sosiaalisessa todellisuudessa säädösvalmistelun kentällä toisinnettaisiin symbolista väkivaltaa, kun sidosryhmien esittämiä näkökulmia ei oteta huomioon säädösvalmistelussa (Bourdieu 1994, 17–18). Toisaalta lainvalmisteluun osallistuvat toimijat pyrkivät edistämään omaa etua. Tällöin tulee ottaa huomioon, ettei säädösvalmisteluun osallistumisen taustalla ole aina kyse objektiivisesta yleisen hyvän edistämisestä. Tässä mielessä ei voida tehdä yleistävää johtopäätöstä siitä, että lausuntopalautteen huomioimatta jättäminen olisi aina osoitus symbolisesta väkivallasta.

Tutkielma on keskittynyt tarkastelemaan vain luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautetta, jolloin analyysin tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan kaikkea säädösvalmistelua. Abduktiivisessa päättelyssä yleistäminen ei ole ongelmantonta ja yleistämisessä tulisikin ottaa huomioon epävarmuudet. Oikeuttamisanalyysin ja kenttäteorioiden soveltamisen kautta saatuja havaintoja ei siten tule pitää yleismaailmallisina ja kiistattomina totuuksina sosiaalisen maailman rakentumisesta. Niitä on pidettävä mahdollisina selityksinä sosiaalisen maailman ilmiölle, joissa on otettava huomioon analyysin tilannekohtaisuus. (Thornberg 2022, 254.) Analyysin perusteella voidaan kuitenkin havaita sama johtopäätös kuin Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) tutkimuksessa on päätelty: kamppailut eri oikeuttamisen maailmojen pätevyyydestä ovat kamppailuja vallasta (mt. 49).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Päätelmät ja teorian sekä menetelmien sopivuus aiheen tarkasteluun

Tutkielman tarkoituksena on ollut selvittää, ketkä toimivat luonnonsuojelulain uudistuksen säädösvalmistelun kentällä. Toiseksi tarkoituksena on ollut selvittää, minkälaisiin oikeutuksiin luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteessa vedotaan ja kenen oikeuttamiset lopulta on otettu säädösvalmistelussa huomioon. Tutkielman näkökulma on ollut teoriaohjaava, jolloin analyysia on ohjannut Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian ja Bourdieun sekä Fligstein ja McAdamin kenttäteorioiden viitekehykset, joita on yhdistelty abduktiivisesti aineistoon. Abduktiivisella analyysillä tarkoitetaan iteratiivista prosessia, jossa liikutaan aineiston ja teorian välillä (Lonkila ym. 2021, 280). Julkisen oikeuttamisen analyysissä koodaaminen perustuu oikeuttamisteoriaan. Laadullisessa sisällönanalyysissä keskitytään tutkimuskysymysten kannalta merkitykselliseen aineistoon. Tällöin aineiston koodaamiseen vaikuttaa myös tutkijan oma päättely siitä, mitä koodattavasta aineistosta tulkitaan olennaiseksi ja miten aineiston merkityksellisyys suhteutuu tutkimuskysymyksiin. Tutkijan käsitys ja ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä voivat siten vaikuttaa esimerkiksi oikeuttamisen maailmojen tulkintaan, jolloin toisen tekemästä analyysistä olisi voinut saada erilaisia johtopäätöksiä.

Tutkielmassa saatiin selville, että tietyillä toimijoilla on ollut vahva edustus luonnonsuojelulain uudistuksen lainsäädäntöhankkeen valmisteluelimissä. Kyseisillä toimijoilla on ollut edustus sekä lainsäädäntöhankkeen ohjausryhmässä että projektiryhmässä. Toiseksi näiltä toimijoilta ympäristöministeriö on erikseen pyytänyt lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta ja kyseiset toimijat ovat myös lausunnon antaneet. Tällaisia toimijoita ovat olleet oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen

kuntaliitto ry, ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Saamelaiskäräjät, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja WWF Suomi.

Tutkielmassa saatiin selville, että lausuntopalautteessa eniten vaateita oikeutettiin teollisuuden maailmalla, toiseksi eniten ekologian maailmalla, kolmanneksi eniten kansalaisuuden maailmalla ja neljänneksi eniten markkinoiden maailmalla. Ympäristöjärjestöt oikeuttivat edellä mainituilla oikeuttamisen maailmoilla eniten lausuntopalautteessa esiintyviä vaateita. Elinkeinoelämän edunvalvojat oikeuttivat toiseksi eniten ja kolmanneksi eniten oikeuttivat yliopistot, tutkimuslaitokset ja tieteelliset yhdistykset. Viranomaiset oikeuttivat lausuntopalautteessa vaateita neljänneksi eniten teollisuuden, ekologian, kansalaisuuden ja markkinoiden maailmoilla. Analyysin perusteella saatiin selville, että elinkeinoelämän edunvalvojen ja ympäristöjärjestöjen lausuntopalautteessa teollisuuden maailmalla oikeutetut vaatteet vaikuttivat mahdollisesti jossakin määrin lopulliseen hallituksen esitykseen.

Ympäristöjärjestöt ja elinkeinoelämän edunvalvojat ovat olleet vahvassa asemassa säädösvalmistelun kentällä. Luonnonsuojelulain uudistuksen lausuntopalautteen vaateissa teollisuuden maailma muodosti yhteisen maaperän, jota ympäristöjärjestöt ja elinkeinoelämän edunvalvojat hyödynsivät. Yhteinen maaperä ei kuitenkaan merkinnyt toimijoiden vaateissa yhteistä ymmärrystä luonnonsuojelulain uudistuksen ehdotuksista, vaan teollisuuden maailmaan vetoaminen on todennäköisesti voinut olla toimijoiden strateginen valinta. Toimijat ovat voineet hyödyntää säädösvalmistelun kentällä olemassa olevia kehyksiä ja mukauttaa toimintaansa, kuten esimerkiksi oikeuttamista sopivaksi kentän tavoitteisiin ja sääntöihin (Fligstein & McAdam 2011, 4; 2012, 4–5, 13–14).

Esimerkiksi elinkeinoelämän edunvalvojat vetosivat teollisuuden maailmaan, kun ehdotettujen muutosten katsottiin hankaloittavan toimialan toimintaa tai luonnonsuojelulle todettiin olevan olemassa muita tehokkaita keinoja. Ympäristöjärjestöt oikeuttivat teollisuuden maailmalla luonnonsuojelua. Teollisuuden maailmaan vedottiin ympäristöjärjestöjen lausunnoissa esimerkiksi silloin, kun hallituksen esitysluonnoksessa esitettäviä keinoja luonnonsuojelulle kritisoitiin riittämättömäksi eli tehottomiksi. Oikeuttaminen on sosiaalista toimintaa, jossa kiistan osapuolet sopeuttavat omaa toimintaansa kiistassa (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011, 37; Kauppinen 2015, 322). Oikeuttaminen ei kuitenkaan ole irrallaan valtakamppailusta, sillä oikeuttaminen on yksi keino parantaa omaa asemaa kentän kilpailussa (Eskelinen & Sorsa 2011, 254).

Julkisen oikeuttamisen analyysin kautta selvitettiin, minkälaisia arvomaailmoja eri sidosryhmien lausuntopalautteesta ilmeni. Tutkielmassa päästiin käsiksi sosiaalisessa todellisuudessa ilmenevään ongelmaan: luontoa tulisi suojella ja ilmastonmuutos pysäyttää, mutta yhtä lailla elinkeinoelämän toiminnot, kuten maa- ja metsätalous

sekä kaivosteollisuus ovat olennaisia yhteiskunnan toiminnalle. Luonnonsuojelu, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ilmastonmuutoksen pysäyttäminen edellyttävät suuria kompromisseja. Vaikka tosiasiallisesti luonto on koko yhteiskunnan läpileikkaava ilmiö, oikeudellisessa kontekstissa luonto on lopulta hyvin rajattua. Sääntely luo pohjan sille, mitä yhteiskunnallisesti pidetään oikeutettuna suhteessa luontoon. (Haverinen ym. 2021, 24.) Moderni yhteiskunta on rakentunut riippuvuudelle talouskasvusta ja luonnon hyödyntämisestä, jolloin nykyisiin elintapoihin liittyy paljon kulttuurisia, oikeudellisia, taloudellisia ja poliittisia näkökulmia ja myös painolastia. (Dunlap & McCright 2015, 302–304, 319.) Tämä ristiriitainen asetelma lisää motivaatiota eri toimijoille kamppailla luonnonsuojelulain säädösvalmistelun kentällä ja oikeuttaa omaa toimintaansa. Asetelman tunnistaminen on tärkeää, jotta ensinnäkin ymmärretään, miten ja kenen toimesta luontoa oikeudellistetaan ja toiseksi minkälainen merkitys luonnolle oikeudellisessa kontekstissa annetaan.

Tutkielmassa saatiin käsitys siitä, että oikeuttamisen maailmoihin vetoamista hyödynnetään strategisesti säädösvalmistelun kentän kamppailussa. Oikeuttamisteoriassa toimijoilla katsotaan luontaisesti olevan kriittistä kapasiteettia (Lonkila ym. 2021, 271). Tutkielmassa havainnollistui, että mahdollisuudet kriittisen kapasiteetin käyttämiseen eivät kuitenkaan jakaannu tasaisesti, vaan oikeuttaminen on valtakamppailua. Tutkielmassa vahvistui näkemys siitä, että sosiaalinen pääoma ja ymmärrys säädösvalmistelun kentän pelisäännöistä, antavat paremmat mahdollisuudet toimia säädösvalmistelun kentällä. Tulokset ovat siten yhdenmukaiset aikaisempien säädösvalmistelun vaikutusvaltaa koskevien tutkimusten kanssa (Pakarinen 2012; Savola 2014; Vesa & Kantola 2016; Ratamäki 2022).

Lopulta oikeuttamisessa on myös kyse vallasta ja oikeuttamista suhteutetaan siihen, mikä on strategisesti viisainta säädösvalmistelun kentällä. Analyysin kautta voidaan havaita, että on mahdollista yhdistää oikeuttamisteoria kenttäteorioiden kanssa, jolloin saadaan laajempi ymmärrys säädösvalmistelun toimijoiden valtapositiosta. Kenttäteorioiden ja oikeuttamisteorian adaptiivinen soveltaminen tapaustutkimuksessa on mahdollista, sillä teorioiden yhtäaikaisten soveltamisen kautta saadaan laajemmin vastauksia kysymyksiin siitä, miksi toimijat oikeuttavat kiistoissa puhettaan tietyllä tavalla ja kuka pääsee mukaan oikeuttamiseen (Layder 1998, 100). Teoriat täydentävät toistensa puutteita: sosiaalista todellisuutta ei tarvitse nähdä täysin symbolisen vallan läpitunkevana, mutta jos oikeuttamisanalyysissä ei tunnisteta erilaisia yhteiskunnan rakenteellisia tekijöitä, analyysi antaisi silotellun kuvan todellisuudesta.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Luonto käsitteenä ei ole yksiselitteinen asia. Tämä heijastuu myös siihen, miten luonnon ja yhteiskunnan välinen suhde tietyssä ajassa määritellään ja arvioidaan. (Valkonen & Saaristo 2016, 12.) Yhtenä jatkotutkimusaiheena olisi selvittää, miten ympäristöjärjestöt ja elinkeinoelämän edunvalvojat ovat eri aikoina vedonneet oikeuttamisen maailmoihin luonnonsuojeluun liittyvissä säädöshankkeissa. Näin saataisiin selvitettyä, miten oikeuttamisen maailmoihin vetoaminen on muuttunut eri aikoina ja millä tavalla arvomuutoksia yhteiskunnassa on tapahtunut. Tällöin selviäisi, onko teollisuuden maailmaan vetoaminen luonnonsuojelussa uusi ilmiö. Toisaalta tutkimusta voisi laajentaa vertaamalla suomalaisen lausuntopalautteen oikeuttamisen maailmoja muiden maiden luonnonsuojeluun liittyvien säädöshankkeiden lausuntopalautteeseen. Tämä mahdollistaisi laajemman vertailevan analyysin luonnonsuojeluun liittyvistä oikeuttamisen maailmoista ja toisaalta näkemyksen, miten säädösvalmistelun kenttä rakentuu muualla. Lisäksi analyysia voisi laajentaa eduskunnan valiokuntien asiantuntijakuulemiseen ja lopulliseen voimassa olevaan lakitekstiin. Analyysin laajennus säädäntövaltaa käyttävään elimeen antaisi kokonaisvaltaisemman kuvan säädösvalmistelun kentästä ja ratkaisevista oikeuttamisen maailmoista. Tällä tarkastelulla voisi syventää entisestään näkemystä siitä, miten yhteiskunnalliset näkemykset eroavat tai heijastuvat lopulliseen säädöstekstiin.

LÄHTEET

Aineistolähteet:

Aallokas Oy (2021): Aallokas Oy; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c8988c8b-e23b-4ea8-9d04-57c52fe7a952/LAUSUNTO_20210927102221.PDF>, luettu 18.8.2023.

Animalia ry (2021): Animalia ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/83a996de-1a78-4530-8400-e955534bc160/LAUSUNTO_20210927120446.PDF>, luettu 19.8.2023.

Bioenergia ry (2021): Bioenergia ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/043f1528-c329-41ba-a3e7-a35d3774842f/LAUSUNTO_20210928114326.PDF>, luettu 19.8.2023.

BirdLife Suomi ry (2021): BirdLife Suomi ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/0bbb10ab-49f9-4b3b-b01f-019a2b0b72f7/LAUSUNTO_20210928121901.PDF>, luettu 20.8.2023.

Creatura Think & Do Tank ry (2021): Creatura Think & Do Tank ry; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/efeca5eb-b4b5-4656-87f9-f4bbb2ec9a36/LAUSUNTO_20210917083234.PDF>, luettu 20.8.2023.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia (2021): Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/486db6a0-0a97-455e-8549-853d8151f624/LAUSUNTO_20210927115357.PDF>, luettu 18.8.2023.

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK (2021): Elinkeinoelämän Keskusliitto EK; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5f2bdc53-4875-430a-a265-5cd2f67b0136/LAUSUNTO_20210928061755.PDF>, luettu 19.8.2023.

Eläinvihreät ry (2021): Eläinvihreät ry; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/b4b22a4c-abf3-440e-ac37-b31d4f0ac5aa/LAUSUNTO_20210917110509.PDF>, luettu 21.8.2023.

Energiateollisuus ry (2021): Energiateollisuus ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/9c96a961-c29f-4066-a315-37cf8c591eb7/LAUSUNTO_20210927103003.PDF>, luettu 18.8.2023.

Etelä-Hämeen Luonnonsuojelupiiri ry (2021): Etelä-Hämeen Luonnonsuojelupiiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/06099098-46d4-4bdb-ae43-4d8abc0ee78b/LAUSUNTO_20210921114254.PDF>, luettu 18.8.2023.

Etelä-Karjalan liitto (2021): Etelä-Karjalan liiton lausunto 2.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/87e0ce4e-8f43-4973-a1b9-152084fba092/LAUSUNTO_20210903114704.PDF>, luettu 21.8.2023.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2021): Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/91c7f110-4169-48c4-81ef-5bcad0048bdd/LAUSUNTO_20210927123813.PDF>, luettu 19.8.2023.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2021): Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e5f45bbd-5eb1-4352-a782-8e39b74b3104/LAUSUNTO_20210913072947.PDF>, luettu 18.8.2023.

Etelä-Pohjanmaan liitto (2021): Etelä-Pohjanmaan liiton lausunto 31.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/809c45d7-d9d5-4f85-b7aa-b25a23b215f0/LAUSUNTO_20210903103106.PDF>, luettu 21.8.2023.

Etelä-Savon ELY-keskus (2021): Etelä-Savon ELY-keskuksen lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5efc0902-3067-4d4e-8052-36ff4e656139/LAUSUNTO_20210906093316.PDF>, luettu 21.8.2023.

Etelä-Savon maakuntaliiton lausunto (2021): Etelä-Savon maakuntaliiton lausunto 24.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e10c00ff-2669-48c0-a006-c8a31b0a06eb/LAUSUNTO_20210824075709.PDF>, luettu 21.8.2023.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (2021): Etelä-Suomen aluehallintovirasto; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e24c6c28-291f-4cee-b1cb-4e895e0157b0/LAUSUNTO_20210927120947.PDF>, luettu 19.8.2023.

Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue (2021): Södra Kust-Österbottens fiskerområde lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/42f9e427-fc4d-40c0-8d83-76f165ee147d/LAUSUNTO_20210910061228.PDF>, luettu 17.8.2023.

Etä metsänomistajien Liitto ry (2021): Etä metsänomistajien Liitto ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <<https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362->

[b53c-c2c2d4a799c2/5f059e0e-856b-4901-ae1a-0798565dd5ea/LAU-SUNTO_20210907090202.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5f059e0e-856b-4901-ae1a-0798565dd5ea/LAU-SUNTO_20210907090202.PDF)>, luettu 16.8.2023.

Fingrid Oy (2021): Fingrid Oy:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/aebe6c8d-77a7-4cc7-97a1-9b9dc4a037e8/LAUSUNTO_20210907122206.PDF>, luettu 16.8.2023.

Geologian tutkimuskeskus (2021): Geologian tutkimuskeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/3598cd0c-47e2-4b2a-aeab-b040b595dc4b/LAU-SUNTO_20210928074803.PDF>, luettu 19.8.2023.

Helen Oy (2021): Helen Oy; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f8440f88-ca9d-45dc-83ec-4998d9b3c545/LAUSUNTO_20210927120658.PDF>, luettu 19.8.2023.

Helsingin hallinto-oikeus (2021): Helsingin hallinto-oikeuden lausunto 31.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5889d359-0318-4dda-8810-ec3b0ad210bb/LAU-SUNTO_20210903110256.PDF>, luettu 21.8.2023.

Helsingin kaupunki (2021): Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan lausunto 9.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/969d9c84-7e8e-449b-ae76-a80f2e6c089d/LAU-SUNTO_20210910083946.PDF>, luettu 16.8.2023.

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry (2021): Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/55acb293-17ec-4303-8b66-6e1abec978f0/LAUSUNTO_20210928123752.PDF>, luettu 20.8.2023.

Helsingin yliopisto (2021): Helsingin yliopiston lausunto 2.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f44dc495-6589-457c-8516-d1ed57c67349/LAU-SUNTO_20210903112244.PDF>, luettu 21.8.2023.

Her Finland (2021): Her Finland, lausunto 27.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4a38b843-6029-472c-8e12-7bc0a7c6d06a/LAU-SUNTO_20210901065256.PDF>, luettu 21.8.2023.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2021): Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/124c3d2c-063e-495f-84c5-3f37ae12e7ef/LAUSUNTO_20210928121915.PDF>, luettu 20.8.2023.

Hämeen liitto (2021): Hämeen liiton lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/124c3d2c-063e-495f-84c5-3f37ae12e7ef/LAUSUNTO_20210928121915.PDF>, luettu 20.8.2023.

[c2c2d4a799c2/c0671e2f-bc41-450e-bdf1-479d4551a9f4/LAU-SUNTO_20210922062331.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c0671e2f-bc41-450e-bdf1-479d4551a9f4/LAU-SUNTO_20210922062331.PDF)>, luettu 18.8.2023.

Ihmisoikeuskeskus (2021): Ihmisoikeuskeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/0a569387-0078-4524-9e46-49e9f8946dd8/LAU-SUNTO_20210928120614.PDF>, luettu 20.8.2023.

Ilmastoisoivanhemmat ry - Klimatmor- och farföräldrar rf (2021): Ilmastoisoivanhemmat ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8d5dd98e-ceb8-4e01-b39b-b204a87f0030/LAUSUNTO_20210927100546.PDF>, luettu 18.8.2023.

Intresseföreningen för en levande skärgård r.f (2021): Intresseföreningen för en levande skärgård r.fn lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a51527a9-e96b-4ef5-888f-00dfed263f91/LAUSUNTO_20210910055757.PDF>, luettu 17.7.2023.

Itä-Suomen yliopisto (2021): Itä-Suomen yliopisto, Metsätieteiden osasta; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/652d4100-4504-4a93-920e-449aaa16a3df/LAU-SUNTO_20210927115844.PDF>, luettu 18.8.2023.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2021): Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a5bd718d-1a50-4a20-87aa-4791b754289c/LAUSUNTO_20210928111835.PDF>, luettu 19.8.2023.

Kainuun liitto (2021): Kainuun liitto; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/09550f80-c4c5-4bc9-92b1-55010b7c7b91/LAU-SUNTO_20210927122047.PDF>, luettu 19.8.2023.

Kaivosteollisuus ry (2021): Kaivosteollisuus ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a95565dd-830e-48c5-b1d2-f5b92f5a697d/LAU-SUNTO_20210910074216.PDF>, luettu 17.8.2023.

Kalatalouden Keskusliitto ry (2021): Kalatalouden keskusliiton lausunto 4.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/72a5e285-a4e6-42ac-b0ad-c0373b396b06/LAU-SUNTO_20210906115106.PDF>, luettu 21.8.2023.

Kansallismieliset eläin- ja luonnonsuojelijat ry KELSU (2021): Kansallismieliset eläin- ja luonnonsuojelijat ry:n lausunto 31.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/b8cf1da0-aa4f-4f08-be81-6dca951ce42d/LAUSUNTO_20210903112049.PDF>, luettu 21.8.2023.

KEHA ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (2021): ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/223784a3-59d5-4505-9b56-5b6cde0ca271/LAU-SUNTO_20210906093814.PDF>, luettu 21.8.2023.

Kemijoki Oy (2021): Kemijoki Oyn lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d1035801-e703-4c16-a6b3-02e28d2f133b/LAU-SUNTO_20210907124511.PDF>, luettu 16.8.2023.

Keski-Pohjanmaan liitto (2021): Keski-Pohjanmaan liiton lausunto 27.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/3ce2f59f-db36-406b-8318-6f242b712989/LAU-SUNTO_20210901065506.PDF>, luettu 21.8.2023.

Keski-Suomen ELY-keskus (2021): Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/9541db26-6abe-40e0-b1a1-145fa49633e2/LAU-SUNTO_20210910070906.PDF>, luettu 17.8.2023.

Keski-Suomen liitto (2021): Keski-Suomen liitto; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a2860b5d-2cdc-438d-9a74-435a83ffdc25/LAU-SUNTO_20210927114605.PDF>, luettu 18.8.2023.

Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry (2021): Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f0fd6f48-33ad-4485-9ce3-041c5e3db5cd/LAUSUNTO_20210917120505.PDF>, luettu 21.8.2023.

Koneyrittäjät ry (2021): Koneyrittäjät ryn lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/b1717b45-7026-452e-a75f-a24434ece16f/LAU-SUNTO_20210907084209.PDF>, luettu 16.8.2023.

Korkein hallinto-oikeus (2021): Korkein hallinto-oikeus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/972502ca-c22b-4f2e-a0ab-12e00be0bbff/LAU-SUNTO_20210923124611.PDF>, luettu 18.8.2023.

Kristinestads stad (2021): Kristinestads stad utlåtande 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/26e44467-40aa-4af2-9300-c2b345a187ef/LAU-SUNTO_20210906094714.PDF>, luettu 21.8.2023.

Kvarkens fiskeriområde (2021): Kvarkens fiskeriområde; utlåtande 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/26e44467-40aa-4af2-9300-c2b345a187ef/LAU-SUNTO_20210906094714.PDF>, luettu 21.8.2023.

[c2c2d4a799c2/cedc2c00-ad61-441d-930a-14bde545a632/LAU-SUNTO_20210927123228.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/cedc2c00-ad61-441d-930a-14bde545a632/LAU-SUNTO_20210927123228.PDF)>, luettu 19.8.2023.

Kymenlaakson liitto (2021): Kymenlaakson liiton lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/38769937-7333-4642-aa6d-b6a6f4d7663d/LAU-SUNTO_20210903122837.PDF>, luettu 21.8.2023.

Lapin ELY-keskus (2021): Lapin ELY-keskuksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d46460b8-ec9b-46c1-b800-88c521fbaf73/LAU-SUNTO_20210907122726.PDF>, luettu 16.8.2023.

Lapin kauppakamari (2021): Lapin kauppakamarin lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/806b4b3b-de33-4478-bb13-46c711c94ac3/LAU-SUNTO_20210921120125.PDF>, luettu 18.8.2023.

Lapin liitto (2021): Lapin liiton lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/0acc9327-2f27-4ce4-a89e-92a235e37be7/LAUSUNTO_20210922073309.PDF>, luettu 18.8.2023.

Lappeenrannan kaupunki (2021): Lappeenrannan kaupunki; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/40220d2c-a3fa-4dce-acfd-17045acdc89f/LAU-SUNTO_20210928125915.PDF>, luettu 20.8.2023.

Loimaan kaupunki (2021): Loimaan kaupunginhallituksen lausunto 23.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a291a239-6450-4041-9a1b-acbcff268656/LAU-SUNTO_20210824065000.PDF>, luettu 21.8.2023.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry (2021): Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry:n lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/cd7ec461-0581-4290-b6b5-fc48ecf6943d/LAU-SUNTO_20210907082907.PDF>, luettu 20.8.2023.

Luonnontieteellinen keskusmuseo (2021): Luonnontieteellinen keskusmuseo, lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5390993e-02dc-424f-a546-6eeae8fd5591/LAU-SUNTO_20210923081730.PDF>, luettu 18.8.2023.

Luonnonvarakeskus (2021): Luonnonvarakeskuksen lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/07a2bdb7-376c-482c-8b46-f34dfa81907a/LAU-SUNTO_20210903122529.PDF>, luettu 21.8.2023.

Luonto-Liitto ry (2021): Luonto-Liitto ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <<https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c->

[c2c2d4a799c2/ce6a0525-3b8c-4db9-9fe6-f58254ac1518/LAUSUNTO_20210927121745.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/ce6a0525-3b8c-4db9-9fe6-f58254ac1518/LAUSUNTO_20210927121745.PDF)>, luettu 19.8.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö (2021): Maa- ja metsätalousministeriön lausunto 8.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/0337672d-8f56-4477-b87e-b7a49ae34714/LAUSUNTO_20210909064614.PDF>, luettu 16.8.2023.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (2021): Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fd8b40ca-a260-4f5b-aec1-88d1d88694f8/LAUSUNTO_20210923081546.PDF>, luettu 18.8.2023.

Maanmittauslaitos (2021): Maanmittauslaitoksen lausunto 2.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/64662edf-9226-4838-be9c-966e6f1ba0c0/LAUSUNTO_20210903112407.PDF>, luettu 21.8.2023.

Maanomistajain Liitto ry – Jordägarnas Förbund ry (2021): Maanomistajain Liitto ry – Jordägarnas Förbund ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2dc207c8-fead-4ace-bf36-226cab009ba6/LAUSUNTO_20210928113052.PDF>, luettu 19.8.2023.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (2021): Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/7c252bfe-4ebe-41c8-b377-597f442d6bbe/LAUSUNTO_20210927101528.PDF>, luettu 18.8.2023.

Meidän metsämme -kansalaisryhmä (2021): Meidän metsämme -kansalaisryhmä lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/81191e78-6edb-47a5-b2cc-c72c87a10b77/LAUSUNTO_20210929061738.PDF>, luettu 20.8.2023.

Merenkurkun Erä- ja luonto-oppaat ry (2021): Merenkurkun Erä- ja luonto-oppaat ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fa010a33-e864-49d7-b99d-d351654b8eb6/LAUSUNTO_20210928100001.PDF>, luettu 19.8.2023.

METO – Metsäalan Asiantuntijat ry (2021): METO – Metsäalan Asiantuntijat ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/44f3ce5f-cfe0-4251-939d-f2ca4843c28d/LAUSUNTO_20210907121043.PDF>, luettu 16.8.2023.

Metsähallitus (2021): Metsähallituksen lausunto 10.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2d6951f3-6d25-4e12-9d58-5fe91066b4cf/LAUSUNTO_20210910122450.PDF>, luettu 16.8.2023.

Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo (2021): Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savon lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fba9db2f-e053-409d-b397-518f71dc2528/LAU-SUNTO_20210910071857.PDF>, luettu 17.8.2023.

Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi (2021): MHY Keski-Suomi; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c42aceca-a266-46d1-a135-82fb2de225fd/LAU-SUNTO_20210917105634.PDF>, luettu 20.8.2023.

Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry (2021): Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/da181b55-d788-4b8c-9fd4-7577fce39841/LAU-SUNTO_20210910054202.PDF>, luettu 17.7.2023.

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala (2021): Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala, lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d74f7ced-f2dd-4243-97b0-ef93474ee756/LAU-SUNTO_20210923081924.PDF>, luettu 18.8.2023.

Metsäteollisuus ry (2021): Metsäteollisuus ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/de636099-ea87-411f-a366-2280ccd5e292/LAU-SUNTO_20210927102507.PDF>, luettu 18.8.2023.

MiningWatch Finland ry (2021): Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/bec0cb40-8810-459d-90b6-fe5cdcd60da0/LAUSUNTO_20210910093400.PDF>, luettu 17.8.2023.

MTK Häme ry (2021): MTK Häme ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/3d8f6a81-38e8-4fbc-83f5-d8e8fff7626b/LAU-SUNTO_20210928122600.PDF>, luettu 20.8.2023.

MTK Keski-Pohjanmaa (2021): MTK Keski-Pohjanmaan lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8ffada27-717e-44c9-a98a-b88a3ee464c2/LAU-SUNTO_20210929062209.PDF>, luettu 20.8.2023.

MTK-Lappi ry (2021): Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry-MTK-Lappi; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/b2a47737-4922-44f6-bff9-98dd39457694/LAUSUNTO_20210927103435.PDF>, luettu, 18.8.2023.

MTK-Pohjois-Karjala (2021): MTK-Pohjois-Karjalan lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8ffada27-717e-44c9-a98a-b88a3ee464c2/LAU-SUNTO_20210929062209.PDF>, luettu 20.8.2023.

[c2c2d4a799c2/2ac0e83e-035a-4e72-9719-c96921e835c9/LAU-SUNTO_20210910075840.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2ac0e83e-035a-4e72-9719-c96921e835c9/LAU-SUNTO_20210910075840.PDF)>, luettu 17.8.2023.

Museovirasto (2021): Museoviraston lausunto 7.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/231a0c39-9c16-4668-88cc-5b1bfd3c3298/LAU-SUNTO_20210910083356.PDF>, luettu 16.8.2023.

Natur och Miljö r.f.n (2021): Natur och Miljö r.f.n 9.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/96b4f29b-a4f7-4900-9be9-08deabf22404/LAU-SUNTO_20210910084519.PDF>, luettu 16.8.2023.

Nordkalk Oy Ab (2021): Nordkalk Oy Ab:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/268dea40-5a89-4ad5-95e2-3282d7554a75/LAU-SUNTO_20210907125140.PDF>, luettu 17.8.2023.

Oulun kaupunki (2021): Oulun kaupungin lausunto 23.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4915b357-2cc6-41fd-aafe-55f0b013da23/LAU-SUNTO_20210927055111.PDF>, luettu 16.8.2023.

Paliskuntain yhdistys (2021): Paliskuntain yhdistyksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2b571a72-0286-4b8b-ba46-3f85ed819bc0/LAU-SUNTO_20210907121558.PDF>, luettu 16.8.2023.

Pirkanmaan ELY-keskus (2021): Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/9e4b34ff-adeb-45a0-8ca6-04808a0155d0/LAUSUNTO_20210927100229.PDF>, luettu 18.8.2023.

Pirkanmaan liitto (2021): Pirkanmaan liiton lausunto 19.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/72a77578-66df-4768-963b-6360470cfaf3/LAU-SUNTO_20210820104033.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjanmaan liitto (2021): Pohjanmaan liiton lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/7bd72053-4ef4-4f28-a927-11ba24889ae4/LAU-SUNTO_20210903124812.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjois- Karjalan maakuntaliitto (2021): Pohjois-Karjalan maakuntaliiton lausunto 17.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/6a30051b-de2d-4375-82cb-aac681ee4771/LAU-SUNTO_20210820084819.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (2021): Pohjois-Karjalan maakuntaliiton lausunto 24.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d4da1c88-a810-4e3e-8f33-3eff560ddcd1/LAU-SUNTO_20210824113548.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (2021): Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/6947711f-a98b-4820-bfe3-5c135c9bda5f/LAU-SUNTO_20210906093552.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjois-Pohjanmaan liitto (2021): Pohjois-Pohjanmaan liitto; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/15ef784e-123e-4ffa-9535-e81fbc08d0ce/LAU-SUNTO_20210928121053.PDF>, luettu 20.8.2023.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (2021): Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/de932fa8-c13e-42c8-b4b4-188b84f93f73/LAU-SUNTO_20210927112756.PDF>, luettu 18.8.2023.

Pohjois-Savon ELY-keskus (2021): Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousyksikön lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/eb498d95-87b0-443a-9aea-cef6e9d61de4/LAU-SUNTO_20210903122652.PDF>, luettu 21.8.2023.

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry (2021): Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e052ef96-abcd-494f-a057-12c2b3675c36/LAU-SUNTO_20210907100057.PDF>, luettu 16.8.2023.

Pro Järvi-Suomi ry (2021): Pro Heinävesi, lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/6eb70762-79f6-4c69-986b-e76ba6b2fdae/LAU-SUNTO_20210929062337.PDF>, luettu 20.8.2023.

Puolustusministeriö (2021): Puolustusministeriön lausunto; Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 7.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fba7cb79-c25d-4b7e-a8ae-5d200d2a04f4/LAU-SUNTO_20210928062605.PDF>, luettu 16.8.2023.

Puolustusministeriö (2021): Puolustusministeriön täydentävä lausunto 9.12.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a25b9663-24ce-4284-aeb5-3d6de86c888e/LAU-SUNTO_20211217062307.PDF>, luettu 16.8.2023.

Päijät-Hämeen liitto (2021): Päijät-Hämeen liiton lausunto 9.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5ac47508-2ef8-44aa-bd5c-82d7fdcefc4c/LAU-SUNTO_20210910085212.PDF>, luettu 16.8.2023.

Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry (2021): Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f1b569c2-9c2b-4dcd-b86a-c83dfbbd884e/LAUSUNTO_20210928060824.PDF>, luettu 19.8.2023.

Ruokavirasto (2021): Ruokaviraston lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2f3e2071-e71a-436d-b27e-a46df6553890/LAU-SUNTO_20210921124251.PDF>, luettu 18.8.2023.

Saamelaiskäräjät (2021): Saamelaiskäräjät, lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4dd6c92b-cdd9-4a74-ae0d-c20d1ace5d7c/LAU-SUNTO_20210928122307.PDF>, luettu 20.8.2023.

Sahateollisuus ry (2021): Sahateollisuus ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/6a8b3793-7048-44ca-beda-d1b388b51b60/LAU-SUNTO_20210928123341.PDF>, luettu 20.8.2023.

Saimaa ilman kaivoksia ry (2021): Saimaa ilman kaivoksia ry; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/254e570e-33ac-42b5-8efd-7e63be6caa1c/LAU-SUNTO_20210917100629.PDF>, luettu, 20.8.2023.

Sámi Árvvut rs (2021): Sámi Árvvut rs; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/52d2c217-2fea-4113-811f-e571be5d7278/LAU-SUNTO_20210928125438.PDF>, luettu 20.8.2023.

Satakuntaliitto (2021): Satakuntaliiton lausunto 31.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4ecb01e3-a01d-4dce-a94a-673675a07bfb/LAU-SUNTO_20210903103502.PDF>, luettu 21.8.2023.

SEY Suomen eläinsuojelu ry (2021): SEY Suomen eläinsuojelu ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5e624bf0-4929-4c48-9da5-7ae0bc92dc77/LAU-SUNTO_20210929061856.PDF>, luettu 20.8.2023.

Sisäministeriö (2021): Sisäministeriön lausunto 2.9.2021. Saatavilla <[https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5e624bf0-4929-4c48-9da5-7ae0bc92dc77/LAU-SUNTO_20210929061856.PDF)

[c2c2d4a799c2/2c49e5a8-4878-4ffc-9321-f96c038ef050/LAU-SUNTO_20210909064833.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2c49e5a8-4878-4ffc-9321-f96c038ef050/LAU-SUNTO_20210909064833.PDF)>, luettu 21.8.2023.

Sisäministeriö (2021): Sisäministeriön poliisiosaston lausunto 15.11.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/ff8f28a5-daff-44e7-9cb5-8527278488f0/LAU-SUNTO_20211118100016.PDF>, luettu 16.8.2023.

Suomen herpetologinen yhdistys ry. (2021): Suomen herpetologinen yhdistys ry:n lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c7f86dd9-4fbd-477b-a4ed-6b75bb550020/LAU-SUNTO_20210907081306.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen ilmastopaneeli (2021): Suomen ilmastopaneelin lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2b4f4a08-fd6a-490a-8a0c-c8050634d9ff/LAU-SUNTO_20210929062021.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra (2021a): Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/41e79f7e-ffc6-4c0c-b5a6-80402053eba9/LAUSUNTO_20210910070351.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra (2021b): Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d377f985-0862-4d97-bb58-e67d57ea8501/LAUSUNTO_20210928112633.PDF>, luettu 19.8.2023.

Suomen Kuntaliitto ry (2021): Suomen Kuntaliitto ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f7d276c6-f98f-4aec-bfa1-1894f2215399/LAU-SUNTO_20210928122017.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen Latu ry (2021): Suomen Latu ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/6bcef6ff-9e84-4225-8b4e-a5b639261def/LAU-SUNTO_20210927114850.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistyksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2644e70e-e7c9-4fb0-82f1-c1c21f09619a/LAU-SUNTO_20210929061615.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry (2021): Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fea7d60f-40ce-4805-88ab-74e3cab3785a/LAUSUNTO_20210923124426.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry:n lausunto 2.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/fe277ad8-a1ff-44a8-9889-9c6b11f302b8/LAUSUNTO_20210903114824.PDF>, luettu 21.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/ab8132c2-423b-47b2-a63f-a98c220fd5c6/LAUSUNTO_20210910130644.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Oulun yhdistys ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Oulun yhdistys ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/052b33b7-6bc3-4b1b-bc76-f0e21ed769d0/LAUSUNTO_20210928120321.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8460468a-e1fa-4248-b83d-88a9ab02de49/LAUSUNTO_20210910080240.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:n lausunto 28.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/2ebdbdfa-eea4-4202-8635-ab610be5f870/LAUSUNTO_20210901065628.PDF>, luettu 21.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry. (2021): SLLUP lausunto luonnonsuojelulaki 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/87c6cd7a-b80a-4d84-8d1e-85cfd6637cc4/LAUSUNTO_20210909084353.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto (2021): Suomen luonnonsuojeluliitto; täydentävä lausunto 30.11.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e6276365-407f-4d5c-822a-86ac139ff486/LAUSUNTO_20211202100344.PDF>, luettu 16.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry:n lausunto 4.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/836b230a-cc2b-4395-a231-6cb705a1d8b2/LAUSUNTO_20210906114925.PDF>, luettu 21.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Savo ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Savo ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/888b86b4-5203-46d3-96e1-3339e097e63c/LAUSUNTO_20210927100729.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliitto ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/888b86b4-5203-46d3-96e1-3339e097e63c/LAUSUNTO_20210927100729.PDF>, luettu 18.8.2023.

[4362-b53c-c2c2d4a799c2/3785642a-58dd-4180-a791-92879bbcc9a1/LAUSUNTO_20210928110859.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/3785642a-58dd-4180-a791-92879bbcc9a1/LAUSUNTO_20210928110859.PDF)>, luettu 19.8.2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto SLL Pirkanmaan piiri ry (2021): Suomen luonnonsuojeluliitto SLL Pirkanmaan piiri ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/e7656192-f556-4def-895a-28c81d1b2c73/LAUSUNTO_20210921115249.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry (2021): Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4f3a5f0a-8fcd-44ff-ba2c-e9bed32840a5/LAUSUNTO_20210927114347.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen luontopaneeli (2021): Suomen luontopaneelin lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d229374d-354f-48e4-9a70-759ad40369a9/LAUSUNTO_20210910074708.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen metsäkeskus (2021): Suomen metsäkeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a3db3ae6-f085-4fe6-add4-806ad8ca0487/LAUSUNTO_20210927115130.PDF>, luettu 18.8.2023.

Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund r.y. (2021): Suomen Metsästäjäliitto; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/9c4031ec-be14-43c8-8f79-20fa930b30f6/LAUSUNTO_20210928115749.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen riistakeskus (2021): Suomen riistakeskuksen lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/92cdb06b-191b-437d-a368-41ccb74f5840/LAUSUNTO_20210907130855.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen Tuulivoimayhdistys ry (2021): Suomen Tuulivoimayhdistys ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/569d1e78-7267-432d-aed9-ea3fb36d8b55/LAUSUNTO_20210928122155.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry (2021): Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5cbafb32-4c72-4cb7-915a-b4385d18e765/LAUSUNTO_20210928121747.PDF>, luettu 20.8.2023.

Suomen yhteismetsät ry (2021): Suomen yhteismetsät ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/404025f2-cd86-4e61-bf44-b63533e693a8/LAUSUNTO_20210907130308.PDF>, luettu 17.8.2023.

Suomen ympäristökeskus (2021): Suomen ympäristökeskus SYKE; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c708eb4f-edf9-4095-b40f-bc76cf39e970/LAUSUNTO-PYYNTO_20210927100642.PDF>, luettu 18.8.2023.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.n (2021): Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.n lausunto 13.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/25c9f4de-2415-43e6-b146-a76396f81bb1/LAU-SUNTO_20210913095716.PDF>, luettu 16.8.2023.

Teknologiateollisuus ry (2021): Teknologiateollisuus ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/be74a45d-1fd1-47b4-827e-e9077ae2bb7b/LAU-SUNTO_20210927114046.PDF>, luettu 18.8.2023.

Trofeeton EU-työryhmä (2021): Trofeeton EU-työryhmän lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/45b0db7c-7ed9-4806-b1e7-9dc3e560feed/LAU-SUNTO_20210907065040.PDF>, luettu 21.8.2023.

Turun hallinto-oikeus (2021): Turun hallinto-oikeus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5e4f23a9-f3bd-402c-96fa-81463a63f358/LAU-SUNTO_20210928121415.PDF>, luettu 20.8.2023.

Turun kaupunki (2021): Turun kaupungin lausunto 8.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/0337672d-8f56-4477-b87e-b7a49ae34714/LAU-SUNTO_20210909064614.PDF>, luettu 16.8.2023.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES (2021): Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/ff035a32-378d-42ad-80c8-0279917ee939/LAUSUNTO_20210927122519.PDF>, luettu 19.8.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2021): Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto 2.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5a7a8845-8bdb-448d-8da2-c7fa27dd3a54/LAU-SUNTO_20210908084840.PDF>, luettu 21.8.2023.

Ukko-Kolin Ystävät ry, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, Kolin Vaeltajat ry, Arkipelagia-seura ry, Kalevalaisen Kulttuurin liito ry (2021): Ukkokolin ystävät ry:n lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4ada059d-917a-4ddb-a74f-0d15694fd6ab/LAU-SUNTO_20210910132549.PDF>, luettu 18.8.2023.

Uudenmaan ELY-keskus (2021): Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8fb2f36b-6544-45b3-86cb-6ff9725265e2/LAUSUNTO_20210927101236.PDF>, luettu 18.8.2023.

Uudenmaan liitto – Nylands förbund (2021): Uudenmaan liiton lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/61c9b197-a6d2-4051-90e4-7f5af7055cd7/LAUSUNTO_20210903123003.PDF>, luettu 21.8.2023.

Vaasan hallinto-oikeus (2021): Vaasan hallinto-oikeus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/77bfc8bb-e5d9-4203-867b-d86224060b13/LAUSUNTO_20210927122759.PDF>, luettu 19.8.2023.

Valtakunnansyyttäjän toimisto (2021): Valtakunnan syyttäjän toimisto, Erikoisyyttäjien lausunto 4.10.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/c89182ac-1dfd-47c0-9bf5-08d3b7b3cd49/LAUSUNTO_20211004122635.PDF>, luettu 16.8.2023.

Valtiovarainministeriö (2021): Valtiovarainministeriön lausunto 7.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/a68987df-a0e3-4872-bdfd-217f2f2bb8ce/LAUSUNTO_20210908084352.PDF>, luettu 16.8.2023.

Vanajavesisäätiö sr, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry ja Tammen Pyhäjärven-Kuivajärven suojeluyhdistys ry (2021): Vanajavesisäätiön ym. lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/f1bf0c1d-bb9d-4488-9f45-30d680d25285/LAUSUNTO_20210910054054.PDF>, luettu 17.8.2023.

Vantaan kaupunki (2021): Vantaan kaupungin lausunto 7.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/317e0d5c-c560-48d5-bf3d-733413e4ae75/LAUSUNTO_20210910081256.PDF>, luettu 16.8.2023.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (2021): Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/5b24f735-e261-43da-b39c-17aa6462a0c8/LAUSUNTO_20210927121219.PDF>, luettu 19.8.2023.

Varsinais-Suomen liitto (2021): Varsinais-Suomen liiton lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d79fea80-1b06-4c10-b481-54bca6b9491e/LAUSUNTO_20210903124652.PDF>, luettu 21.8.2023.

Vesialueomistajain liitto VAELO ry (2021) Vesialueomistajain liitto VAELO ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/7a8b107c-145b-4f45-a454-83475699a3bd/LAU-SUNTO_20210927120113.PDF>, luettu 18.8.2023.

Villieläinhoitola Nordic Wildlife Care ry (2021): Nordic Wildlife Care ry; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/4f8d58d9-cc73-4e15-aeab-2cf5b01fe20d/LAU-SUNTO_20210917084414.PDF>, luettu 20.8.2023.

WWF Suomi (2021): WWF Suomi; lausunto 5.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/00bf515b-b081-43aa-8c5f-ba60765a8e1c/LAU-SUNTO_20210917104252.PDF>, luettu 20.8.2023.

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry (2021): Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi, lausunto 26.8.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/85fcdffb-e725-407f-b225-60843552d003/LAUSUNTO_20210827125316.PDF>, luettu 21.8.2023.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry (2021): Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/b708f3f7-13ea-4e36-b613-18f075f26d46/LAU-SUNTO_20210928125128.PDF>, luettu 20.8.2023.

Ympäristötiedon foorumi (2021): Ympäristötiedon foorumi; lausunto 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/8f06753b-037b-4daa-bcd0-60e848911b87/LAU-SUNTO_20210927121436.PDF>, luettu 19.8.2023.

Åbo Akademi (2021): Åbo Akademi lausunto 3.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/d26ae402-d2c8-4faa-ac07-9c1e12133af4/LAU-SUNTO_20210906140108.PDF>, luettu 21.8.2023.

Österbottens fiskarförbund rf. (2021): Österbottens fiskarförbund; utlåtande 6.9.2021. Saatavilla <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/be5b1b33-37d6-4362-b53c-c2c2d4a799c2/dcf945e-e444-40cb-8d6b-c23465c68f8e/LAU-SUNTO_20210928111255.PDF>, luettu 19.8.2023.

Tutkimuskirjallisuus:

Baldwin, Robert ja Martin Cave (1999): Understanding Regulation. Theory, Strategy and Practice. Oxford: Oxford University Press.

Berger, Peter L. ja Thomas Luckmann (1994): Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.

- Bourdieu, Pierre ja Luc Boltanski (1976): La production de l'idéologie dominante. Actes de la Reserche en Sciences Sociales 2:2-3, 3–73.
- Bourdieu, Pierre (1985): Sosiologian kysymyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Bourdieu, Pierre (1987): The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field. The Hastings Law Journal 38:5, 805–853.
- Bourdieu, Pierre (1994): Rethinking the State: Genesis and Structure of the Bureaucratic Field. Sociological Theory 12:1, 1–18.
- Bourdieu, Pierre ja Loïc J.D. Wacquant (1995): Refleksiiviseen sosiologiaan. Joensuu: University Press.
- Boltanski, Luc ja Laurent Thévenot (1999): The sociology of critical capacity. European Journal of Social Theory 2:3, 359–377.
- Boltanski, Luc ja Laurent Thévenot (2006): On justification: Economies of worth. New Jersey: Princeton University Press.
- Dasgupta, Partha (2021a): The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review. London: HM Treasury.
- Dasgupta, Partha (2021b): The Economic of Biodiversity: The Dasgupta Review. Headline messages. London: HM Treasury.
- Dinerstein, Eric, Carly Vynne, Enric Sala, Anup R. Joshi, Sanjiv Fernando, Thomas. E Lovejoy, Juan Mayorga, David Olson, Greg P. Asner, Jonathan E. M. Baillie, Neil D. Burgess, Karl Bukkart, Reed F. Noss, Yaping P. Zhang, Alessandro Baccini, Tanya Birch, Nathan Hahn, Lucas Joppa ja Eric Wikramanayake (2019): A Global Deal For Nature: Guiding principles, milestones, and targets. Science Advances 5(4), 1–17.
- Dunlap, Riley ja Aaron M. McCright: Challenging Climate Change – The Denial Countermovement. Teoksessa Dunlap, Riley ja Brulle Robert J. (toim.): Climate change and society: sociological perspectives. Oxford University Press, New York 2015, 300–332.
- Festinger, Leon (1957): A Theory of Cognitive Dissonance. Stanford: Stanford University Press.
- Frerichs, Sabine: Oikeus yhteiskuntateoreettisessa ajattelussa. Teoksessa Kotkas, Toomas ja Susanna Lindroos-Hovinheimo (toim.): Yhteiskuntateorioiden oikeus. Tutkijaliitto, Helsinki 2010, 45–87.
- Fligstein, Neil ja Doug McAdam (2011): Toward a General Theory of Strategic Action Fields. Sociological Theory 29:1, 1–26.
- Fligstein, Neil ja Doug McAdam (2012): A theory of fields. Oxford: Oxford University Press.
- Garcia-Villegas, Mauricio (2003): Symbolic Power Without Violence? Florida Law Review 73:3, 158–186.
- Goffman, Erving (2012): Vuorovaikutuksen sosiologia. Tampere: Vastapaino.
- Haanpää, Olli (2023): Taimenen sähkökoekalastus luontotiedon käännöksenä. Sosiologia 60:3-4, 179–194.
- Haila, Yrjö ja Dyke, Chuck (toim.) (2006): How Nature Speaks. The Dynamics of the Human Ecological Condition. Durham ja London: Duke University Press.
- Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavilla

- <<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=bdb5d206-830a-48b5-8e12-07715971dc44>>, luettu 14.8.2023.
- Hankeikkuna.fi (2020): Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen, YM012:00/2020. Saatavilla <<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM012:00/2020>>, luettu 2.3.2023.
- Hatch, Mary J. ja Ann Cunliffe (2013): Organization theory: Modern, symbolic and postmodern perspectives. New York: Oxford University Press.
- Haverinen, Risto, Kirsikka Mattila, Alekski Neuvonen, Rinna Saramäki ja Otso Sillanaukee (2021) (toim.): Ihminen osana elonkirjoa. Helsinki: Sitra.
- Helsingin Sanomat (18.7.2023, a): Maailma varautuu ennätyshelteisiin, mutta pahin on edessä. Kirjoittajat: Ilkka, Ilmo ja Matilda Jokinen. Saatavilla <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009724041.html>>, luettu 20.7.2023.
- Helsingin Sanomat (18.7.2023, b): Tutkija: "Mikä 30 vuotta sitten oli hyvin kuuma kesä, alkaa nyt olla normaali". Kirjoittaja: Maiju Ylipiessa. Saatavilla <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009727323.html>>, luettu 20.7.2023.
- Herne, Kaisa ja Maija Setälä (2005): Deliberatiivisen demokratian ihanteet ja kokeilut. Politiikka 47:3, 175–188.
- HE 27/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi.
- HE 76/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.
- HE 126/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle kaivoslain muuttamisesta.
- Hilgers, Mathieu ja Eric Mangez (2015)(toim.): Bourdieus's Theory of Social Fields: Concepts and Applications. New York: Routledge.
- Hirsto, Heidi (2010): Vastuutonta puhetta? Esseitä talouden merkityksellistämistä. Helsinki: Aalto university School of Economics. Väitöskirja.
- Huhtala, Anni (2021): Luontokato ei näy talouspolitiikan valmistelun mittareissa. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Blogi-kirjoitus. Saatavilla <<https://vatt.fi/-/luontokato-ei-nay-talouspolitiikan-valmistelun-mittareissa>>, Luettu 7.4.2023.
- Huikuri, Suvi (2011): Kiista ilmastosta: uuden ilmastopimuksen oikeutukset Helsinginsanomissa ja The Times of Indiassa vuosina 2005-2008. Sosiologia 48:1, 52–65.
- Ilmatieteenlaitos ja Ympäristöministeriö (20.3.2023): IPCC:n raportti: Nyt tehtävät päätökset vaikuttavat tahansia vuosia – ilmastomuutoksen haasteisiin mahdollista vastata nopeilla ja laajoilla toimilla. Uutinen. Saatavilla <<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/uutinen/1cbjKd5PSBf9dzI0Omz7ra>>, luettu 3.4.2023.
- IPCC (2023): Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Geneva: IPCC. Saatavilla <https://report.ipcc.ch/ar6syr/pdf/IPCC_AR6_SYR_LongerReport.pdf>, luettu 10.12.2023.
- Jukka, Leena, Anssi Keinänen ja Lisa-Maaria Keskinen (2022): Tietopohja ja asiantuntijoiden kuuleminen koronaperusteisessa lainvalmistelussa – jyrääkö

- kiire alleen hyvän lainvalmistelun periaatteet? Edilex-sarja 2022:24. Saatavilla <<https://www.edilex.fi/artikkelit/31291.pdf>>, luettu 2.9.2023.
- Kauppinen, Ilkka: Luc Boltanski – kritiikin sosiologian ja kriittisen sosiologian välimaastossa. Teoksessa Pyykkönen, Miikka ja Ilkka Kauppinen (toim.): 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria. Tallinna, Gaudeamus 2015, 315–338.
- Kauppinen, Ilkka, Brendan Cantwell ja Sheila Slaughter (2017): Social mechanisms and strategic action fields: The example of the emergence of the European Research. *International Sociology* 32(2), 796–813.
- Kauppila, Jussi, Petrus Kautto ja Essi Römpötti (2019): Sääntelytaakan rakentuminen ympäristönsuojelussa. *Lakimies* 2019:3–4, 264–288.
- Keinänen, Anssi ja Mika Kemiläinen (2016): Lausunnoista saadun palautteen kirjaaminen lainvalmistelussa: Toteutuuko lainvalmistelun avoimuus? Edilex-sarja 2016:29. Saatavilla <<https://www.edilex.fi/artikkelit/16845>>, luettu 6.4.2023.
- Keinänen, Anssi ja Leona Pälvimäki (2022): Näkyykö säädösehdotuksen yhteiskunnallinen merkittävyys sen valmistelutavassa? Edilex-sarja 2022:47. Saatavilla <<https://www.edilex-fi.ezproxy.jyu.fi/artikkelit/28791.pdf>> luettu 6.4.2023.
- Kielitoimiston sanakirja (2022): Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 10.11.2022. URN:NBN:fi:kotus-201433. Saatavilla <URL <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/luonto?searchMode=all>>, luettu 20.11.2023.
- Kivinen, Osmo: Habitukset vai luontumukset? Teoksessa Purhonen, Semi ja J.P. Roos (toim.): Bourdieu ja minä. Vastapaino, Tampere 2006, 227–265.
- Koopmans, Ruud ja Paul Statham (1999): Political Claims Analysis: integrating protest event and political discourse approaches. *Mobilization: An International Quarterly* 4:2, 203–221.
- Koskinen, Jenni (2012): Oikeuttamisen maailmat yliopistojen työajan kohdantamisjärjestelmän perusteluissa ja kritiikissä. *Sosiologia* 49:4, 307–320.
- Kyntäjä, Timo ja Ahti Laitinen (1983): Oikeussosiologia. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- Kyntäjä, Timo (2000): Muurahaisia oikeussosiologian pesästä. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- Lafaye, Claudette ja Laurent Thévenot (1993): Une justification écologique? Conflits dans l'aménagement de la nature. *Revue Française de Sociologie* 34:4, 495–524.
- Layder, Derek (1998): *Sociological Practice. Linking Theory and Social Research*. Sage.
- Lecarpentier, Damien: Johdanto: Strukturalismista pagmatismiin. Teoksessa Pyykkönen, Miikka ja Ilkka Kauppinen (toim.): 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria. Tallinna, Gaudeamus 2015, 11–28.
- Lehtonen, Turo-Kimmo ja Markku Lonkila (2008): Laurent Thévenot – yhteiselon oikeutukset ja kritiikit. *Sosiologia* 45(4), 342–346.
- Lehtonen, Turo-Kimmo (2023): Latour ja ekologia. *Sosiologia* 60:3-4, 230–245.

- Lonkila, Markku, Eeva Luhtakallio, Tuomas Ylä-Anttila, Pertti Jokivuori ja Alexander Semenov (2021): Oikeuttamisverkostot: miten analysoida julkisissa keskusteluissa esitettyjen oikeustusten keskinäisiä suhteita. *Sociologia* 3:58, 269–284.
- Lonkila, Markku ja Turo-Kimmo Lehtonen (2013): Laurent Thévenot ja oikeuttamisteoria. *Yhteiskuntatieteellinen verkkolehti Alusta!* 25.04.2013. Saatavilla < <https://www.tuni.fi/alustalehti/2013/04/25/laurent-thevenot-ja-oikeuttamisteoria/>>, luettu 2.3.2023.
- Luhtakallio, Eeva ja Tuomas Ylä-Anttila (2011): Julkisen oikeuttamisen analyysi sosiologisena tutkimusmenetelmänä. *Sociologia* 48:1, 34–51.
- Luhtakallio, Eeva ja Tuomas Ylä-Anttila (2016): Justifications Analysis: Understanding Moral Evaluations in Public Debates. *Sociological Research Online* 21:4, 1–15.
- Lähde, Ville (2021): Mitä Dasguptan raportti sanoo luonnosta ja taloudesta? BIOS-tutkimusyksikkö. Blogikirjoitus 5.3.2021. Saatavilla: <<https://bios.fi/dasguptan-raportti/>>Luettu 7.4.2023.
- Maaseudun tulevaisuus (6.4.2019): Jäsenmaksut kattoivat viime vuonna 23 prosenttia MTK:n kuluista – katso tästä, mihin järjestö rahansa käyttää. Kirjoittaja: MT Toimitus. Saatavilla <<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/652fa298-6c3f-5dbb-8a4b-6d099413833c>>, luettu 17.2.2024.
- Malmelin, Karoliina (2011): Arvojen markkinat. Oikeuttavat arvomaailmat suomalaisten suuryritysten yritysvastuupuheessa. Helsinki: Unigrafia. Väitöskirja.
- Meriluoto, Taina ja Tapio Litmanen (toim.) (2019): Osallistu! Pelastaako osallistaminen demokratian? Tampere: Vastapaino.
- Moser, Deyshawn, Peter Steiglechner ja Achim Schlueter (2022): Facing global environmental change: The role of culturally embedded cognitive biases. *Environmental Development* 22:2022, 100735, 1–13.
- Mouffe, Chantal (1999): Deliberative democracy or agonistic pluralism? *Social Research* 66:3, 745–758.
- Mähönen, Jukka ja Kalle Määttä (2002): Uusia näkökulmia oikeustaloustieteeseen. Teoksessa Ervasti, Kaijus ja Nina Meincke (toim.): Oikeuden tuolla puolen. Kauppakaari, Helsinki 2002, 181–204.
- Nurmio, Harri (2000): Luonnon itseisarvon ja välinearvon dilemma. *Niin & Näin* 3:00, 18–26.
- Oikeusministeriö: Lainvalmistelun prosessiopas. Edilex. Saatavilla <<http://lainvalmistelu.finlex.fi>>, luettu 4.3.2023.
- Oikeusministeriö (2016): Säädosvalmistelun kuulemisopas. Saatavilla <<http://kuulemisopas.finlex.fi>>, luettu 4.3.2023.
- Pakarinen, Auri (2011): Lainvalmistelu vuorovaikutuksena: Analyysi keskeisten etujärjestöjen näkemyksistä lainvalmisteluun osallistumisesta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 253. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

- Pakarinen, Auri (2012): Tapaustutkimuksia lainvalmistelun kehittämisestä ja sääntelyn toimivuudesta. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. Väitöskirja.
- PeVL 29/2004: Perustuslakivaliokunnan lausunto 29/2004 vp Hallituksen esitys laieksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta sekä eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille annetun lain muuttamisesta. Saatavilla <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/pevl_29+2004.pdf?TSPD_101_R0=0814c91602ab20003f65aadb4cf0293f5104e41c522c0c32a89f9ee89bfc276182905bd48860e12808d10533de14300090aa87207d45f9eb1c42ade3048c2f4242f14cf4e7791fc377b23ad204eec5c82cda50e76a1ca9d666d4fb401dc5a016>, luettu 17.11.2023.
- PeVL 32/2010: Perustuslakivaliokunnan lausunto 32/2010 vp Hallituksen esitys kaivoslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavilla: <https://www.riksdagen.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/pevl_32+2010.pdf?TSPD_101_R0=0814c91602ab20000a3048e5591d07ebb23c082f6149f6869ee79ef7471995f69c43bc6b571a036308a34e3a7b14300091f2e631103889cc7863cc8b99fad1b1f678b39a5e88e0106dd360eccb882c9ab54f0d4ef37e6c994e5d7e5879b05a203>, luettu 18.11.2023.
- Piroddi, Corrado (2020): Toward a critical social ontology: A study on Pierre Bourdieu and Axel Honneth. Tampere: Tampere University. Väitöskirja.
- Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma (2019): Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Valtioneuvosto. Saatavilla, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>, luettu 2.9.2023.
- Pörtner, Hans O., Robert J. Scholes, John Agard, Emma Archer, Almuth Arneth, Xuemei Bai, David Barnes, Michael Burrows, Lena Chan, Wai L. Cheung, Sarah Diamond, Camila Donatti, Carlos Duarte, Nico Eisenhauer, Wendy Foden, Maria A. Gasalla, Collins Handa, Thomas Hickler, Ove Hoegh-Guldberg, Kazuhito Ichii, Ute Jacob, Gregory Insarov, Wolfgang Kiessling, Paul Leadley, Rik Leemans, Lisa Levin, Michelle Lim, Shobha Maharaj, Shunsuke Managi, Pablo A. Marquet, Pamela McElwee, Guy Midgley, Thierry Oberdorff, David Obura, Elasha B. Osman, Unai Pascual, Aliny P. F. Pires, Alexander Popp, Victoria Reyes-García, Mahesh Sankaran, Josef Settele, Yunne Jai Shin, Dejene W. Sintayehu, Peter Smith, Nadja Steiner, Bernardo Strassburg, Raman Sukumar, Christopher Trisos, Adalberto Luis Val, Jianguo Wu, Edvin Aldrian, Camille Parmesan, Ramón Pichs-Madruga, Debra Roberts, Alex Rogers, Sandra Díaz, Markus Fischer, Shizuka Hashimoto, Sandra Lavorel, Ning Wu, Hien Ngo (2021): IPBES-IPCC co-sponsored workshop report synopsis on biodiversity and climate change; IPBES and IPCC. Bonn: Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Saatavilla <https://ipbes.net/sites/default/files/2021-06/20210609_workshop_report_embargo_3pm_CEST_10_june_0.pdf>, luettu 10.12.2023.

- Rantala, Kati (2011): Lainvalmistelun laatu hallituksen kärkihankkeissa. Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen tutkimuksia 255. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Rantala, Kati, Pertti Ahonen, Noora Alasuutari, Jussi Kauppila, Petrus Kautto, Kanerva Kuokkanen, Essi Römpötti, Karolina Saarenpää, Jyrki Tala, Petri Uusikylä (2018): Sääntelytaakan arviointi ja vähentäminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2018:27. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Rantala, Kati ja Noora Alasuutari: Lainsäädäntötutkimus: esimerkkinä lainvalmistelun analyysi. Teoksessa Nieminen, Kati ja Lähteenmäki Noora (toim.) Empiirinen oikeustutkimus. Gaudeamus, Helsinki 2021, 70–91.
- Ratamäki, Outi (2022): Luonnonvaraoikeudelliset konfliktit ja legimitteetti. Koettu, tulkittu ja päätelty hyväksymisenarvoisuus. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. Väitöskirja.
- Richardson, Katherine, Will Steffen, Wolfgang Lucht, Jørgen Bendtsen, Sarah E. Cornell, Jonathan F. Donges, Markus Drüke, Ingo Fetzer, Balasubramanian Govindasamy, Werner Von Bloh, Georg Feulner, Stephanie Fiedler, Dieter Gerten, Tom Gleeson, Matthias Hoffmann, Willem Huiskamp, Matti Kummu, Chinchu Mohan, David Nogués-Bravo, Stafan Petri, Miina Porkka, Stefan Rahmstorf, Sibyll Schaphoff, Kirsten Thonicke, Arne Tobian, Vili Virkki, Lan Wang-Erlandsson, Lisa Weber ja Johan Rockström (2023): Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science advances* 9:37, 1–16.
- Robbins, Paul, John G. Hintz ja Sarah A. Moore (2022): *Environment and society: A Critical Introduction*. John Wiley & Sons.
- Ruuskanen, Petri: Sosiaalinen pääoma. Teoksessa Eriksson, Kai (toim.) Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa. Gaudeamus, Helsinki 2015, 214–233.
- Rostbøll, Christian F. (2008): Emancipation or Accommodation? Habermasian vs. Rawlsian deliberative democracy. *Philosophy and Social Criticism* 34:7, 707–736.
- Saaranen-Kauppinen, Anita ja Anna Puusniekka (2006): KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, verkkojulkaisu. Saatavilla <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>, luettu 17.09.2023.
- Saraviita, Ilkka (2011): Perustuslaki. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Saraviita, Kristiina: Zygmunt Bauman ja oikeus osana (post)modernia yhteiskuntaa. Teoksessa Kotkas, Toomas ja Susanna Lindroos-Hovinheimo (toim.): Yhteiskuntateorioiden oikeus. Tutkijaliitto, Helsinki 2010, 259–289.
- Savola, Pekka (2014): Valtakamppailu lainvalmistelussa: Internet-operaattorit tekijänoikeuden täytäntönnpanijoina. *Oikeustiede - Jurisprudentia XLVII*. 207–248.
- Suomen perustuslaki (731/1999)
- Sorsa, Ville-Pekka ja Teppo Eskelinen (2011): Julkisen oikeuttamisen analyysi, moraaliset arvostelmat ja kiista vallankäytön kohteena. *Sosiologia* 48:3, 253–258.
- Tala, Jyrki (2005): Lakien laadinta ja vaikutukset. Helsinki: Edita.

- Thévenot, Laurent (2011): Oikeuttavuuden rajat. Yhteiselämää koossapitävät sidokset ja niiden väärinkäyttö. *Sosiologia* 48:1, 7–21.
- Thomson, Patricia: Field. Teoksessa Grenfell, Michael (toim.). Pierre Bourdieu: Key Concepts. Taylor & Francis Group, ProQuest Ebook Central, 2014, 67–82.
- Thornberg, Robert: Abduction as a guiding principle in qualitative research design. Teoksessa Flick, Uwe (toim.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research Design* (Vol. 2). SAGE Publications Ltd 2022, 243–256.
- Toulmin, Stephen (2015): Argumentit. Luonne ja käyttö. Tampere: niin & näin, Eurooppalaisen filosofian seura.
- Eranti, Veikko, Anna Kukkonen, Tomi Lehtimäki, Markku Lonkila, Eeva Luhtakallio, Juho Vesa ja Tuomas Ylä-Anttila (2018): Up with ecology, down with economy? The consolidation of the idea of climate change mitigation in the global public sphere. *European Journal of Communication* 33:6, 587–603.
- Litmanen, Tapio ja Jarno Valkonen (2016): Ympäristö, talous ja kulutus. Teoksessa Valkonen, Jarno (toim.) *Ympäristösosiologia*. Jyväskylän yliopisto. SoPhi. Nro 129. 143–166. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6197-8>>, luettu 2.3.2023.
- Luonnonsuojelulaki (9/2023)
- Uusikylä, Petri, Anssi Keinänen, Niko Vartiainen, Kaijus Ervasti Tuomo, Vesa Salminen, Juha Kettinen, Urho Lintinen, Lassi Köppä ja Elina Lindström (2023): Kohti laadukasta lainvalmistelua: Lainvalmisteluprosessin laatuindikaattorit. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:13, Valtioneuvoston kanslia.
- Valkonen, Jarno (toim.) (2016): *Ympäristösosiologia*. Jyväskylän yliopisto. SoPhi. Nro 129. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6197-8>>, luettu 2.3.2023.
- Valkonen, Jarno ja Kimmo Saaristo (2016): Ympäristö konfliktit. Teoksessa Valkonen, Jarno (toim.) *Ympäristösosiologia*. Jyväskylän yliopisto. SoPhi. Nro 129. 101–115. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6197-8>>, luettu 2.3.2023.
- Vesa, Juho ja Anu Kantola (2016): Kuka pääsee mukaan? Miten järjestöjen ääni kuuluu lakien valmistelussa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2016:59. Valtioneuvoston kanslia.
- Virkki, Tuija, Anssi Vartiainen ja Riitta Hänninen (2012): Talouden ja hoivan ristipaineessa. Vanhustyöntekijöiden näkemyksiä työnsä muutoksista. *Yhteiskuntapolitiikka* 77:3, 253–264.
- Wagner, Peter (1999): After justification: Repertoires of evaluation and the sociology of modernity. *European Journal of Social Theory* 2:3, 341–357.
- Wacquant, Loïc: Käytäntö ja valta – avaimia Bourdieun lukemiseen. Teoksessa Pyykköen, Miikka ja Ilkka Kauppinen (toim.): 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria. Gaudeamus, Tallinna 2015, 295–314.
- Wacquant, Loïc ja Vainikkala Erkki (2023): Symbolinen valta ja ryhmänmuodostus. *Sosiologia* 50:2, 96–112.
- World Economic Forum (2020): Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy. Saatavilla <<https://www.weforum.org/publications/nature-risk-rising-why-the-crisis-engulfing-nature-matters-for-business-and-the-economy/>>, luettu 10.4.2023.

- WWF (2023): Suomen ylikulutuspäivä on huomenna. Mediatiedote 30.3.2023. Saatavilla < <https://wwf.fi/uutiset/2023/03/suomen-ylikulutuspaiva-on-huomenna/>>Luettu 1.4.2023.
- Ylhäinen, Marjo: Oikeussosiologia lainopin tutkimuksessa. Teoksessa Lindfors, Heini (toim.): Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 64. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki 2004, 41-52.
- Ylhäinen, Marjo: Pierre Bourdieu ja oikeuden valta. Teoksessa Kotkas, Toomas ja Susanna Lindroos-Hovinheimo (toim.): Yhteiskuntateorioiden oikeus. Tutkijaliitto, Helsinki 2010, 151-190.
- Ympäristöministeriö (2021): Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. VN/12128/2019. Saatavilla <<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=bdb5d206-830a-48b5-8e12-07715971dc44>>luettu 22.10.2023.